

GasTerra Jaarverslag 2014

Energizing the future

1. GasTerra	4
Voorwoord	5
Leeswijzer	8
Over GasTerra	10
Bericht van de Raad van Commissarissen	12
Governance	16
Bestuursgegevens	20
Personeel & Organisatie	23
Samenstelling Raad van Commissarissen GasTerra	28
Nevenfuncties Directie en Commissarissen GasTerra	32
Stakeholderanalyse	37
Interview Robbert Slob, voorzitter OR	45
2. Gas	49
Visie	50
Jaarrekening	52
Samenvatting financiële resultaten	68
Marktontwikkeling	70
Levering en verkoop	76
Inkoop	85
Transport	89
Ketenbeheer	91
Risicomanagement	94
Interview Kees-Jan Rameau, Eneco	103
3. Groen	107
Visie	108
Kennis delen	110
In de praktijk	114
Interview Jan Paul van Soest	117
4. Groningen	121
Visie	122
Sponsoring	124
Interview Edwin Valentijn, initiatiefnemer Infoversum	126
5. Assurance-rapport	130
Onafhankelijk Assurance-rapport	131

Controleverklaring	133
6. Begrippenlijst	135
7. GRI index	141
8. Contact	144

GasTerra

Voorwoord

Het jaar 2014 was beslist geen 'gewoon' jaar, ook niet voor GasTerra. Nationale en internationale spanningen hebben ons bedrijf op diverse manieren geraakt en ons werk beïnvloed. Nationaal waren dat vooral de aardbevingen die vaker en krachtiger voorkomen. Met alle gevolgen van dien voor de mensen die in het gebied rondom het Groningenveld wonen. Zij lijden onder schade, gevoelens van onzekerheid en angst. Zo heeft de winning van aardgas, dat ons maatschappelijke en economische voordelen brengt, ook een schaduwzijde, waar deze mensen eenzijdig en onevenredig mee worden geconfronteerd. Als bedrijf dat onderdeel uitmaakt van de keten die die schade veroorzaakt, zijn wij ons daar zeer van bewust. Indirect en heel direct: verschillende medewerkers van ons bedrijf wonen zelf in het winningsgebied. Voor ons staat vast dat effectieve maatregelen nodig zijn om de gevoelens van onveiligheid weg te nemen.

Internationaal kwam de verhouding van de EU met Rusland het afgelopen jaar op scherp te staan door de politieke crisis in Oekraïne. Dat raakt ook de gasverkoop, waar politieke en economische belangen van het gas voor zowel Rusland als de EU groot zijn.

In het licht van deze en andere ontwikkelingen markeert het jaarverslag 2014 van GasTerra een omslagpunt. De afgelopen jaren kon ik op deze plek stevast melding maken van hoge omzetten. In 2014 waren echter zowel volume als prijs lager dan in het voorgaande jaar.

Belangrijke oorzaken van de volumedaling zijn de gemiddeld hoge temperatuur en de productiebeperking van het Groningenveld. Naar aanleiding van de aardbevingen nam het kabinet maatregelen. Op 17 januari 2014 maakte minister Kamp van Economische Zaken bekend dat een maximumvolume voor de winning van Groningengas werd ingesteld. Daarnaast werd de productie uit de clusters rond Loppersum, waar zich de hevigste aardbevingen hadden voorgedaan, sterk ingeperkt. In het voorgenomen besluit was sprake van een productieplafond van 42,5 miljard kubieke meter in 2014 en 2015 en 40 miljard kubieke meter in 2016. De winning uit de clusters rond Loppersum mocht in deze periode niet hoger zijn dan drie miljard kubieke meter per jaar. Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter in 2015 en 2016 wordt teruggebracht. Op 9 februari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de winning in het eerste halfjaar van 2015 zal worden beperkt tot 16,5 miljard kubieke meter. Dit

niveau van winning maakt het volgens de minister mogelijk om op 1 juli 2015 zowel tot handhaving van het niveau van 39,4 miljard kubieke meter als tot een verdere reductie tot het niveau van 35 miljard kubieke meter voor het jaar 2015 te besluiten.

Hoewel de producent van het Groningengas, NAM, verantwoordelijk is voor het niet overschrijden van dit productieplafond, speelt ook GasTerra hierin een belangrijke rol. Onze onderneming is immers de exclusieve verkoper van dit gas en betreft van NAM de gasvolumes die nodig zijn om aan de vraag van onze klanten te voldoen. Tegelijkertijd is de opdracht van onze aandeelhouders – het ministerie van Economische Zaken, EBN, Shell en ExxonMobil - niet veranderd. Onze missie is het maximaliseren van de waarde van het Nederlandse aardgas. Uit hoofde daarvan proberen wij al het gas dat ons wordt aangeboden door NAM en vanuit de kleine velden zo goed mogelijk te verkopen. In 2014 is dat gelukt.

De vraag naar gas daalde in 2014. Dit was een Europees fenomeen en had vooral met de hoge temperaturen te maken. Het was het warmste jaar sinds de start van de metingen. Daarnaast bleef het herstel van een traditioneel voor de gasector belangrijk marktsegment uit: energiebedrijven hebben hun gascentrales op een laag pitje gezet of helemaal afgeschakeld, omdat gas voor hen te duur is in vergelijking met kolen. Bovendien ligt de CO₂-prijs, die dit verschil zou kunnen compenseren, nog altijd tientallen euro's beneden het hiervoor benodigde peil, doordat het Europese emissiehandelssysteem (ETS) met een groot overschot aan uitstootrechten kampt. De hervorming van het ETS, die nodig is om dit probleem op te lossen, laat vooralsnog op zich wachten.

De Europese gasmarkt bevindt zich in een turbulente periode. Het is al vaker gezegd: van de *Golden Age of Gas*, die het Internationaal Energie Agentschap alweer enkele jaren geleden voorspelde, is in ons deel van de wereld niet veel te merken. Diverse invloeden zijn hier debet aan. Allereerst de *mindset*. De EU en de meeste van haar lidstaten willen de energievoorziening in een hoog tempo verduurzamen. Dat is zeker van groot belang, maar fossiele brandstoffen zullen niettemin de komende decennia een hoofdrol blijven spelen. Willen we op korte en middellange termijn meters maken in het klimaatbeleid *zonder* de voorzieningszekerheid op het spel te zetten, dan zullen we gas de belangrijke plaats moeten blijven geven die het in de energiemix toekomt. Aardgas is en blijft immers de schoonste fossiele brandstof; vervanging van met name kolen door gas leidt daardoor direct tot significante CO₂-emissiereducties. Door zijn flexibele inzetbaarheid kan gas bovendien goed samenwerken met hernieuwbare bronnen. Voorts laat gas zich 'vergroenen'. Ten slotte beschikt de aarde over overvloedige voorraden aardgas. In dit jaarverslag bespreken we trekkende voorbeelden hiervan, zoals een productinnovatie waarbij gas de partner is van wind.

Vlak voor de zomer werd ik gekozen tot president van *Eurogas*, dat in Brussel namens een groot aantal energieondernemingen de belangen van de gassector behartigt. In deze rol kom ik van dichtbij in aanraking met tal van Europese plannen en initiatieven die de energiesector in het algemeen en de gassector in het bijzonder vooruit kunnen helpen. Zo is de vorige Europese Commissie in 2014 met zijn *Framework 2030* de juiste weg ingeslagen. De nadruk daarin op CO₂-emissiereductie sluit goed aan bij het streven van GasTerra en Eurogas om het klimaatvraagstuk in de kern aan te pakken. Behalve verduurzaming en energiebesparing hoort de juiste positionering van gas daarbij als onmisbare doelstelling. Door het besluit van de Europese Raad om 40 procent CO₂-reductie in 2030 centraal te stellen is een heldere koers voor het Europese energiebeleid uitgezet. Ook de door de nieuwe Commissie Juncker omarmde plannen voor een *Energy Union* kunnen bijdragen aan verbetering van de Europese energiehuishouding. De vijf pijlers van dit initiatief – bevordering van energiezekerheid en solidariteit, voltooiing van de interne energiemarkt, vermindering van de energiebehoefte, het koolstofarmere maken van de energiemix en stimulering van onderzoek en innovatie op energiegebied – bieden tal van aanknopingspunten voor een effectief en slagvaardig energiebeleid en passen goed bij wat wij zelf al voorstaan en doen.

De uitdagingen voor de energiesector zijn enorm. De energie-economie staat voor grote en fundamentele veranderingen. Maar vast staat dat gas daar een belangrijke rol in blijft spelen, nu en in de toekomst. Het motto van GasTerra, *Energizing the future*, blijft onverminderd van belang. Ik zal mij daar graag het komende jaar weer sterk voor maken. Samen met mijn GasTerra-collega's, voor wie dit ook spannende tijden zijn. De vermindering van ons verkoopvolume en de veranderende marktomstandigheden dwingen ons kritisch te kijken naar onze kosten en organisatie. We zijn in dat verband in 2014 een veranderingstraject gestart. In zo'n proces ontstaat onvermijdelijk onzekerheid. Dit heeft de bedrijfsresultaten echter niet negatief beïnvloed. Dat maakt mij trots op de GasTerra-medewerkers en zo zie ik ook de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Gertjan Lankhorst, CEO GasTerra

ASSURED BY KPMG

Leeswijzer

De hoofddoelstelling van dit jaarverslag is het informeren van stakeholders (belanghebbenden) over de visie en activiteiten van GasTerra. Omdat maatschappelijk verantwoord ondernemen verankerd is in het doen en laten van de medewerkers van GasTerra, rapporteert de onderneming de financiële en maatschappelijke elementen al jaren in één jaarverslag. Voorgaande jaren (2012 en 2013) beoordeelde KPMG alleen de onderwerpen in het jaarverslag die gerelateerd waren aan de duurzaamheidsdoelgebieden Groen en Groningen. In 2014 heeft KPMG de reikwijdte van de *assurance* uitgebreid met het Gas-gedeelte.

Structuur

GasTerra heeft de drie grondbeginselen van MVO (*People, Planet en Profit*) vertaald in drie doelgebieden die aansluiten bij de activiteiten van de onderneming: Gas, Groen en Groningen. Daarbij staat Gas voor de bedrijfsresultaten, Groen voor de ambitie om bij te dragen aan een verantwoorde energietransitie en Groningen voor de samenleving waar we deel van uitmaken. Alle activiteiten van GasTerra zijn terug te voeren op deze pijlers en Gas, Groen en Groningen vormen dan ook de hoofdstructuur van dit jaarverslag.

Richtlijnen

GasTerra publiceert ieder jaar een jaarverslag. Dit jaarverslag heeft betrekking op het kalenderjaar 2014. Ten opzichte van het voorgaande jaarverslag (over kalenderjaar 2013, publicatiedatum 13 februari 2014) hebben zich geen significante veranderingen voorgedaan wat betreft reikwijdte, afbakening, formulering en toegepaste meetmethoden.

Het jaarverslag 2014 is opgesteld aan de hand van de vierde generatie richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving (GRI G4). We rapporteren hierbij op core-niveau. Daarnaast rapporteren we in overeenstemming met de wettelijke eisen voor jaarverslaggeving uit Boek 2 BW Titel 9, art. 391. In de GRI-index staat welke GRI-indicatoren de onderneming in haar verslag opgenomen heeft. Vervolgens heeft KPMG dit geverifieerd.

Naast de richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving toetsen we ons jaarverslag tevens aan de transparantiebenchmark van het ministerie van Economische Zaken. Het jaarverslag over 2013 scoorde 154 van de 200 punten, 22 punten meer dan in 2012. We stellen ons ten doel om deze score met dit jaarverslag minstens te evenaren.

ASSURED BY KPMG

Over GasTerra

GasTerra B.V. is een internationaal opererende handelsonderneming in aardgas en is gevestigd aan de Stationsweg 1 in Groningen. De onderneming is werkzaam op de Europese energiemarkt en heeft een belangrijk aandeel in de Nederlandse gasvoorziening. We bieden tevens diensten aan die gerelateerd zijn aan de gashandel. De onderneming heeft meer dan 50 jaar ervaring in de in- en verkoop van aardgas.

Missie

De missie van GasTerra is het maximaliseren van de waarde van het Nederlandse aardgas. We vervullen een publieke taak met betrekking tot de uitvoering van het kleineveldenbeleid van de Nederlandse overheid. Dit beleid beoogt de productie van aardgas uit de Nederlandse kleine velden te bevorderen.

Visie

De economische waarde en het maatschappelijk belang van aardgas onderstrepen GasTerra's rol bij de benutting van de binnenlandse gasvoorraad en de energievoorziening in Nederland en de Europese Unie. GasTerra bevordert een veilige en doelmatige inzet van aardgas en is actief in de ontwikkeling van innovatieve toepassingen. We hechten groot belang aan verduurzaming van de energievoorziening en initiëren projecten in dit kader. Gas blijft in deze energietransitie onmisbaar als we zowel de energievoorziening veilig willen stellen, als de emissie van CO₂ aan banden willen leggen. Nederland zal nog decennia een belangrijk aardgas producerend land blijven.

GasTerra streeft ernaar de verduurzaming verantwoord – dat wil zeggen met oog voor economische en ecologische belangen – te laten verlopen. GasTerra laat zich leiden door de grondslagen van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). De drie grondbeginselen van MVO - *People, Planet, Profit* - hebben we vertaald in drie eigen doelgebieden: Gas, Groen en Groningen. Daarbij staat Gas voor de bedrijfsresultaten, Groen voor de ambitie een verantwoorde energietransitie tot stand te brengen en Groningen voor de gemeenschap waar we deel van uitmaken.

Klantgericht, resultaatgericht en verbetergericht zijn de drie kernwaarden van GasTerra. Het zijn deze begrippen die de medewerkers van GasTerra als uitgangspunt nemen voor hun handelen. Daarbij wordt gewerkt conform een gedragscode, waarin integriteit en respect de leidraad vormen. De onderneming streeft naar bestendige relaties met marktpartijen en naar overeenkomsten waarin de waarde van het aardgas en de bijgeleverde diensten tot uiting komen.

Strategie

De onderneming geeft uitvoering aan haar missie en visie door haar positie in de Europese markt optimaal te benutten, met name in de marktsegmenten waar de vraag naar aardgas gepaard gaat met de vraag naar aanvullende diensten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van gas en flexibiliteit uit Nederlandse bronnen. Gas uit andere dan Nederlandse bronnen wordt beperkt ingekocht als dat past in de algehele aanbod- en vraagportfolio. GasTerra ontwikkelt als exponent van een vrije energiemarkt voortdurend nieuwe producten en diensten. We willen in dit kader een betrouwbare en concurrerende gasleverancier voor onze klanten zijn. Daarbij willen we een bijdrage leveren aan het versterken van de positie van aardgas in de energiemix.

ASSURED BY KPMG

Bericht van de Raad van Commissarissen

Vergaderingen

De Raad (met inbegrip van het College van Gedelegeerde Commissarissen) kwam 11 maal in vergadering bijeen, in aanwezigheid van de directie. Hierbij waren, op enkele uitzonderingen na, alle leden van de Raad aanwezig. Bij twee vergaderingen was tevens de Audit Commissie (AC) vertegenwoordigd in de persoon van de voorzitter van deze commissie. De externe accountant was op uitnodiging van de Raad aanwezig in de vergadering waarin de jaarstukken over 2013 werden behandeld.

Aanwezigheid aandeelhoudersvergaderingen

	Raad van Commissarissen	College van Gedelegeerde Commissarissen	Audit Commissie
mr. drs. C.W.M. Dessens	2/2	9/9	
drs. D.A. Benschop	2/2	9/9	
ir. J.D Bokhoven	2/2	9/9	
ir. P. Dekker	2/2	N.v.t.	
drs. M.E.P. Dierikx	2/2	8/9	
ir. J.M. Van Roost	2/2	8/9	
ir. F.A.E. Schittecatte (vanaf 15 februari 2014)	1/2	N.v.t.	
drs. A.P.N. van Veldhoven (tot en met 15 februari 2014)	1/2	N.v.t.	
drs. A.J. Boekelman			4/4
T.P.K. Huysinga			4/4
A.J. van der Linden			4/4
drs. B.E. Westgren			4/4

** Het eerste getal geeft de aanwezigheid weer, het tweede getal is het aantal vergaderingen dat dit jaar heeft plaatsgevonden.*

Strategie en doelstellingen

Met de directie is gesproken over de strategie van de onderneming en de vertaling daarvan naar de doelstellingen voor de komende jaren. De waarde maximalisatie van het Nederlands gas blijft hierin voorop staan en er is geen noodzaak de strategie aan te passen. Tevens is besproken in hoeverre de doelstellingen voor het jaar 2014 zijn gerealiseerd en zijn de doelstellingen voor 2015 vastgesteld. GasTerra blijft zich inzetten voor het onder de aandacht brengen van de rol van aardgas in de transitie naar een volledig duurzame energievoorziening.

De ontwikkelingen rond het Groninger aardbevingendossier hebben een nadrukkelijke impact op de onderneming. Het op 17 januari 2014 bekend gemaakte conceptbesluit van de minister betreffende de inzetbaarheid van het Groningenveld had geen impact op GasTerra's strategie, maar beïnvloedde wel de wijze waarop het bedrijf deze strategie gedurende 2014 tot uitvoering kon brengen. Het inventariseren en beheersen van de risico's voor NAM op overschrijding van de gestelde productielimieten vergde bijzondere aandacht. Dit zal ook in de komende jaren het geval zijn. Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter in 2015 en 2016 wordt teruggebracht.

Risicobeheersing

De Raad heeft in 2014 gesproken over de risico's verbonden aan de onderneming en de uitkomsten van de beoordeling door het bestuur van de opzet en werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen (*document of representation*). Ook is aandacht besteed aan de *management letter* van de externe accountant en is stil gestaan bij de voor GasTerra relevante maatschappelijke aspecten. De Raad concludeert dat GasTerra een stevig *control framework* heeft, dat dit effectief functioneert en op punten nog verder wordt verbeterd.

Personele aangelegenheden

De Raad van Commissarissen bespreekt jaarlijks met de directie het binnen de organisatie aanwezige opvolgingspotentieel voor invulling van managementfuncties. Hij keurt het beloningsbeleid goed in de vorm van het Cao-mandaat.

De Raad wordt indien van toepassing betrokken bij mutaties met betrekking tot nevenfuncties van directieleden en de overige leden van het managementteam van GasTerra en bespreekt eenmaal per jaar het complete overzicht van deze nevenfuncties. Ook het overzicht van nevenwerkzaamheden van leden van de Raad passeert jaarlijks de revue.

Audit Commissie

De Raad van Commissarissen kent één vaste commissie: de Audit Commissie. Deze houdt toezicht op de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, alle financiële aangelegenheden, de relatie met de externe accountant en de toepassing van de informatie- en communicatietechnologie. De Audit Commissie heeft in één van de Raadsvergaderingen verantwoording afgelegd aan de Raad omtrent de uitgevoerde werkzaamheden.

De Audit Commissie is gedurende het verslagjaar vier keer bijeengekomen.

De samenstelling van de Audit Commissie is in het verslagjaar niet gewijzigd en is ultimo 2014 als volgt:

drs. A.J. Boekelman (Voorzitter)

T.P.K. Huysinga

A.J. van der Linden

drs. B.E. Westgren

Zelfevaluatie

De Raad van Commissarissen heeft in 2014 zijn eigen functioneren besproken en heeft daarbij het in 2013 geconstateerde beeld bevestigd. De bij de evaluatie vastgestelde aanbevelingen worden actief gemonitord en zijn inmiddels voor het merendeel uitgevoerd. De volgende evaluatie zal plaatsvinden in 2015.

De Audit Commissie heeft in 2014 een zelfevaluatie uitgevoerd en ziet er op toe dat de hierbij vastgestelde aanbevelingen worden uitgevoerd.

Contacten met de medewerkers

Op gezette tijden hebben leden van de Raad zich door middel van informele gesprekken met medewerkers op de hoogte gesteld van de gang van zaken. De Raad vergadert, uitzonderingen daargelaten, altijd in het gebouw van de onderneming.

De overlegvergaderingen van de bestuurder met de ondernemingsraad zijn in 2014 door leden van de Raad twee keer bijgewoond. Hierbij kwamen onderwerpen als GasTerra 2018 en het nieuwe aannamebeleid aan bod.

Personalia

Per 15 februari 2014 heeft de heer drs. A.P.N. van Veldhoven wegens het aanvaarden van een andere functie binnen ExxonMobil zijn lidmaatschap van de Raad beëindigd. Hij is opgevolgd door de heer ir. F.A.E. Schittecatte.

Sinds 1 juni 2013 is er in de bezetting van de Raad een vacature. Naar verwachting zal deze begin 2015 worden ingevuld.

Jaarrekening

Het advies van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, te houden op 12 februari 2015 te Groningen, luidt als volgt:

Wij hebben kennis genomen van de door de Chief Executive Officer conform artikel 23 van de Statuten opgemaakte jaarrekening 2014. Wij kunnen ons met deze jaarrekening verenigen en adviseren:

- de netto winst over 2014 ad € 36 miljoen geheel te bestemmen voor uitkering aan aandeelhouders;
- de jaarrekening 2014 ongewijzigd vast te stellen.

De Raad van Commissarissen stelt het op prijs zijn waardering uit te drukken voor de in 2014 geleverde prestaties en is erkentelijk voor de wijze waarop directie en medewerkers zich in het boekjaar hebben ingezet voor de doelstellingen van de onderneming en voor de resultaten die zijn behaald. De Raad wenst allen die bij GasTerra werkzaam zijn succes bij het behalen van de doelstellingen voor 2015.

De Raad van Commissarissen,

mr. drs. C.W.M. Dessens, Voorzitter

drs. D.A. Benschop

ir. J.D. Bokhoven

ir. P. Dekker

drs. M.E.P. Dierikx

ir. J.M. Van Roost

ir. F.A.E. Schittecatte.

Governance

GasTerra B.V. is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met statutaire zetel in Groningen. De onderneming is op 1 juli 2005 opgericht toen de N.V. Nederlandse Gasunie juridisch gesplitst werd in een transportbedrijf en een handelsonderneming. Daarbij bleven de gasinfrastructuur (de gasleidingen) en alle aan gastransport gerelateerde activiteiten achter bij Gasunie, terwijl het nieuwgevormde GasTerra alle gashandelsactiviteiten voortzette.

Het maatschappelijk aandelenkapitaal van GasTerra B.V. bedraagt 180 miljoen euro, verdeeld in 40.000 aandelen van elk 4.500 euro. Alle aandelen zijn geplaatst, volgestort, op naam gesteld en kunnen alleen worden overgedragen met unanieme goedkeuring van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De aandelen worden gehouden door de Staat (10 procent), EBN B.V. (40 procent), Shell Nederland B.V. (25 procent) en Esso Nederland B.V. (25 procent). Er worden geen certificaten op aandelen uitgegeven.

GasTerra is geen beursgenoteerde vennootschap, waardoor de *Corporate Governance Code* niet van toepassing is op de organisatie. GasTerra richt zich echter waar mogelijk en relevant naar principes van de Code en neemt de *best practice*-bepalingen daarbij als leidraad. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de passende principes van de Code.

Ten aanzien van de principes en bepalingen die onder taak en werkwijze van het bestuur zijn opgenomen, geldt dat deze in hoofdzaak worden toegepast. Het instrumentarium dat het bestuur daarvoor hanteert, bestaat met name uit het jaarlijkse activiteitenplan, de begroting, maand- en kwartaalrapportages en de op de organisatie toegesneden Business Risico Analyse (BRA). Hierin staat onder meer de opzet en werking van het risicomanagement bij GasTerra beschreven (zie ook de paragraaf 'Risicomanagement', waarin een beschrijving van de belangrijkste risico's is opgenomen). Het risicomanagement is neergelegd bij het lijnmanagement. Over de uitvoering wordt gerapporteerd aan de Directie. Via de BRA rapporteert de Directie minstens één maal per jaar aan de Audit Commissie. De externe accountant toetst de naleving van dit systeem voor zover relevant in het kader van de controle van de jaarrekening.

Het bestuur van GasTerra bestaat uit één statutair directeur, benoemd op voordracht van de Raad van Commissarissen, goedgekeurd door de minister van Economische Zaken. De statutair directeur is voor onbepaalde tijd aangesteld. Naast de statutair directeur bestaat de directie uit drie directeuren / algemeen procuratiehouders: de financieel directeur, de commercieel directeur en de

directeur strategie en optimalisatie. De bezoldiging van de statutair directeur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen en kent naast een vaste beloning ook een variabel deel dat afhankelijk is van de prestaties van de organisatie. De Raad van Commissarissen beslist of en tot welk bedrag de statutair directeur voor een variabele beloning in aanmerking komt. De omvang van de variabele vergoeding bedraagt maximaal 30 procent van het vaste salaris. De hoogte van de bezoldiging van de statutair directeur is elders in de jaarrekening vermeld. Ten aanzien van de statutair directeur worden de bepalingen met betrekking tot het maximaal aantal toegestane commissariaten uit de Wet Bestuur en Toezicht nageleefd.

Toezicht op het bestuur van GasTerra wordt uitgeoefend door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen bestaat uit acht personen, waarvan één positie op dit moment vacant is. Eén lid is rechtstreeks benoemd door de minister van Economische Zaken, de overige leden zijn door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders benoemd op voordracht van de individuele aandeelhouders. Het aantal commissariaten van één persoon is zodanig beperkt dat een goede taakvervulling gewaarborgd is. De Raad heeft zijn eigen secretaris aangesteld, die waar nodig ondersteund wordt door de secretaris van de vennootschap.

Met ingang van 1 januari 2013 is de Wet Bestuur en Toezicht van kracht. In deze wet is onder andere een bepaling opgenomen omtrent de evenwichtige verdeling van zetels in het bestuur en de Raad van Commissarissen. De huidige zetelverdeling van de vennootschap voldoet niet aan deze bepaling. In het verslagjaar bestond er één vacature in de Raad van Commissarissen. Ten tijde van het verschijnen van dit jaarverslag was nog geen invulling gegeven aan deze vacature.

De taak en werkwijze van de Raad van Commissarissen zijn conform de Code vastgelegd in een eigen reglement. In het jaarverslag verschijnt standaard een bericht van de Raad van Commissarissen. Een (verkorte) profielschets van de leden van de Raad is in het jaarverslag opgenomen. De bepalingen inzake het toezicht van de Raad op het bestuur worden geëffectueerd in de reguliere raadsvergaderingen. Verder bespreekt de Raad minstens eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de Directie zowel zijn eigen functioneren (en gewenste competenties) als dat van de individuele commissarissen en de Directie.

Statutair is bepaald dat belangrijke beslissingen van GasTerra moeten worden goedgekeurd door de Raad van Commissarissen of door het College van Gedelegeerde Commissarissen. Het College van Gedelegeerde Commissarissen is een statutair orgaan van de vennootschap. Dit College wordt door de Raad van Commissarissen uit zijn midden aangewezen en bestaat uit vijf commissarissen, waaronder de commissaris die door de minister van Economische Zaken is benoemd.

De Raad van Commissarissen heeft een Audit Commissie ingesteld. De Audit Commissie is een niet-statutair orgaan dat bestaat uit vier door de Raad van Commissarissen benoemde leden. De Raad respectievelijk het College van Gedelegeerde Commissarissen kan aangelegenheden voor

behandeling doorverwijzen naar de Audit Commissie. De Audit Commissie adviseert de Raad dan wel het College van Gedelegeerde Commissarissen gevraagd dan wel ongevraagd omtrent de onderwerpen uit het takenpakket van de Audit Commissie en bereidt de besluitvorming van de Raad daaromtrent voor. De Audit Commissie vergadert in de regel viermaal per jaar, zo ook in 2014.

De taak en werkwijze van de Audit Commissie zijn vastgelegd in een reglement dat in hoofdzaak de in de Code vermelde *best practice*-bepalingen volgt. Zo behoren tot de taken van de Audit Commissie het uitoefenen van toezicht ten aanzien van de financiering van de vennootschap, de operationele uitgaven en kapitaalinvesteringen in relatie tot de geaccordeerde budgetten, de financiële informatievervalsing, de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van interne en externe accountants, de rol en functioneren van de interne auditafdeling, het onderhouden van de relatie met de externe accountant, en de werking van de informatie- en communicatietechnologie. Onderwerpen die bij het laatste onderwerp in het bijzonder aan de orde komen, zijn de onafhankelijkheid van de accountant, de bezoldiging en het eventuele verrichten van niet aan controle gerelateerde werkzaamheden.

De (systematiek van de) bezoldiging van de commissarissen is door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVvA) goedgekeurd. In de jaarrekening wordt het totale bezoldigingsbedrag van de Raad vermeld.

Betreffende de bevoegdheden van de Aandeelhouders is statutair bepaald dat besluiten van Aandeelhouders slechts genomen kunnen worden met een meerderheid van drie vierde van de uitgebrachte stemmen. Voor een aantal besluiten, met name overdracht van aandelen, schorsing of ontslag van de statutair bestuurder, statutenwijziging en ontbinding van de vennootschap, is unanimititeit vereist.

Inzake informatievervalsing aan de aandeelhouders en de mogelijke invloed op de koers van het aandeel, dient vermeld te worden dat het 'aandeel GasTerra' niet op de financiële markten wordt verhandeld.

Ten aanzien van de financiële verslaglegging houdt de Raad van Commissarissen, het College van Gedelegeerde Commissarissen en de Audit Commissie meerdere malen per jaar (in de reguliere vergaderingen) toezicht op het volgen van de interne procedures die verband houden met het opstellen en de publicatie van het jaarverslag, de jaarrekening en de kwartaalrapportage.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders benoemt de externe accountant. De externe accountant wordt in de Audit Commissie standaard bevraagd over zijn verklaring omtrent de getrouwheid van de jaarrekening. Voorts wordt door de Directie en de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders over de onafhankelijkheid van de externe accountant gerapporteerd en wordt een voordracht tot benoeming van een externe accountant uitgebracht. Hiertoe beoordelen directie en Raad van Commissarissen periodiek, doch ten minste één maal in de vier jaar, het functioneren van de externe accountant. KPMG is aangesteld voor de controle tot en met het verslagjaar 2014. Vanaf 2015 is EY (Ernst & Young) GasTerra's accountant.

Naar aanleiding van de controle van de jaarrekening wordt de externe accountant betrokken bij het werkplan Internal Audits. Bevindingen aangaande de internal audit functie worden waar nodig opgenomen in de Management Letter van de externe accountant. De Management Letter wordt besproken tijdens een vergadering van de Raad van Commissarissen. De externe accountant rapporteert datgene wat hij met betrekking tot zijn controle van de jaarrekening en de daaraan gerelateerde controles onder de aandacht van de directie en de Raad van Commissarissen wil brengen. Daarmee wordt invulling gegeven aan de bepalingen behorende bij het principe in de Code betreffende de relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van de vennootschap.

MVO en governance

MVO is bij GasTerra een integraal onderdeel van de strategie en daarmee verankerd in de dagelijkse bedrijfsvoering. Sinds 2013 neemt GasTerra de MVO-matrix en de bijbehorende doelstellingen en activiteiten op in het Business Plan, dat wordt goedgekeurd door de Raad van Commissarissen; het hoogst verantwoordelijke bestuurslichaam. Het monitoren van de voortgang wordt in de reguliere rapportagecyclus meegenomen. De kwartaalrapportages worden besproken in het College van Gedelegeerde Commissarissen, de Adviescommissie van Aandeelhouders en in de Audit Commissie.

ASSURED BY KPMG

Bestuursgegevens

Managementteam GasTerra

Directie

drs. G.J. Lankhorst, Chief Executive Officer

Directeuren

drs. M.W.J. de Wilde RC, Chief Financial Officer

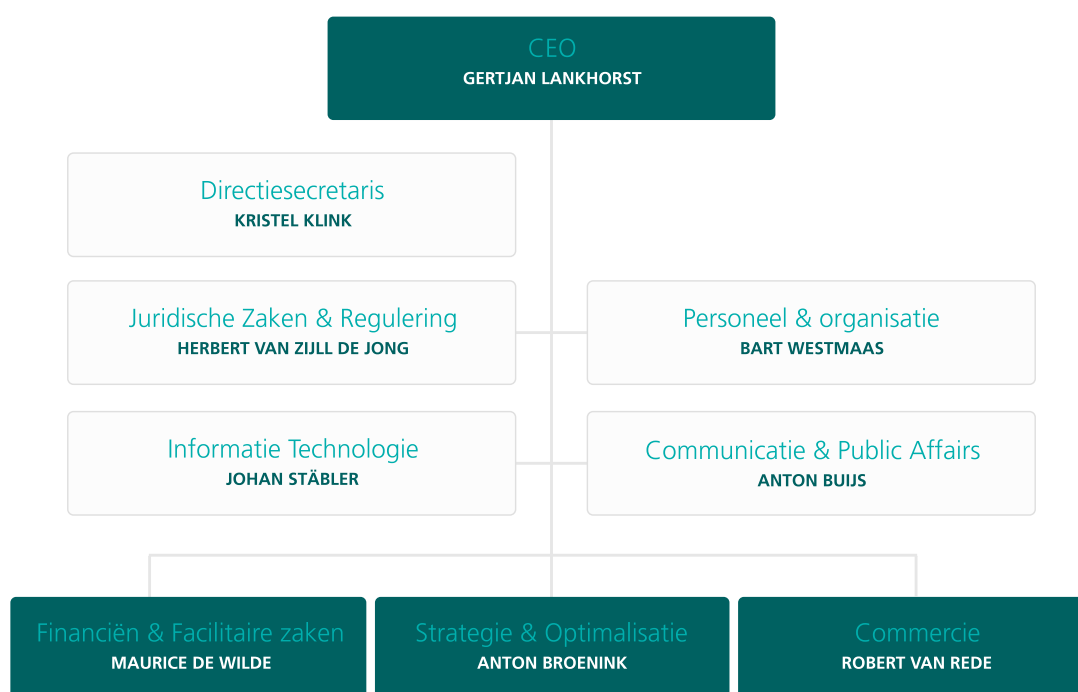
ir. A.E.M. Broenink, Directeur Strategie en Optimalisatie

ir. R.E. van Rede, Directeur Commercie

Overige leden managementteam

A.J.P. Buijs, Manager Communicatie & Public Affairs
drs. J.R.L.W. Stäbler, Manager Informatie Technologie
drs. B.A. Westmaas, Manager Personeel & Organisatie
mr. H.J. van Zijll de Jong, Manager Juridische Zaken & Regulering

Bekijk het overzicht van de nevenfuncties van de Directie

Raad van Commissarissen per einde 2014

mr. drs. C.W.M. Dessens, Voorzitter*
drs. D.A. Benschop*
ir. J.D. Bokhoven*
ir. P. Dekker
drs. M.E.P. Dierikx*
ir. J.M. Van Roost*
ir. F.A.E. Schittecatte

* tevens lid van het College van Gedelegeerde Commissarissen

Met ingang van 1 januari 2013 is de Wet Bestuur en Toezicht van kracht. In de Wet Bestuur en Toezicht is onder meer een bepaling opgenomen omtrent de evenwichtige verdeling van zetels in het bestuur en Raad van Commissarissen tussen mannen en vrouwen. De huidige zetelverdeling van de vennootschap voldoet niet aan deze bepaling. In het verslagjaar was er één vacature in de Raad van Commissarissen. Ten tijde van het verschijnen van dit jaarverslag was er nog geen invulling gegeven aan deze vacature.

Het verslag van de Raad van Commissarissen vindt u hier. Een overzicht van de nevenfuncties van de directieleden en de hoofd- en nevenfuncties van de leden van de Raad van Commissarissen vindt u hier.

Ondernemingsraad per einde 2014

dhr. R.A. Slob (Voorzitter)

mw. Z.D. Mulder-Wilts

dhr. E.T.O. Medas (Voorzitter Commissie SOAP)

dhr. A.H. Wijsbeek

mw. L. Beekman

dhr. W.C.A. Braat

mw. J. Schriemer (Ambtelijk secretaris)

ASSURED BY KPMG

Personeel & Organisatie

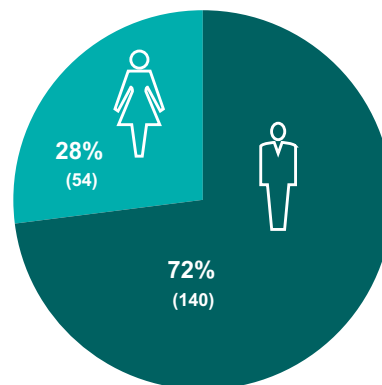
Onze slogan *Energizing the future* is ook van toepassing op GasTerra's personeelsbeleid. We hechten veel waarde aan loopbaanontwikkeling, detachering, stageplekken, traineeships en werkervaringsplekken. Met het oog op de ontwikkelingen in de gasmarkt vindt GasTerra het belangrijk om het personeelsbestand flexibel te houden. De gasvolumes zullen in de toekomst dalen en de marktomstandigheden veranderen waardoor de omvang van het personeelsbestand kan afnemen. Om die reden is het reorganisatieproject 'GasTerra 2018' gestart. We willen hiermee de organisatie in staat stellen de waarde van het Nederlandse aardgas te blijven maximaliseren. De thema's strategie, efficiency, organisatie en personeel staan daarbij centraal. De uitkomsten van dit project worden in 2015 verwacht.

Formatie en bezetting

Om de flexibiliteit te waarborgen nemen we sinds 2014 alleen nog nieuwe medewerkers aan via het zogeheten 'payrollingsysteem'. Dit houdt in dat het personeel in dienst komt van een payrollbedrijf. Per 31 december 2014 werkten er 194 mensen bij GasTerra (178,6 fte), onderverdeeld in 54 vrouwen en 140 mannen. 187 medewerkers waren in vaste dienst, 7 collega's hadden een contract voor bepaalde tijd.

194 medewerkers

Gemiddelde leeftijd 41

Managementteam

GasTerra's managementteam bleef in 2014 ongewijzigd. Het team bestaat uit vier directeuren, onder wie de CEO, en daarnaast zijn er vier stafhoofden.

4 Directeuren

4 overige leden van het managementteam

Gemiddelde leeftijd 52

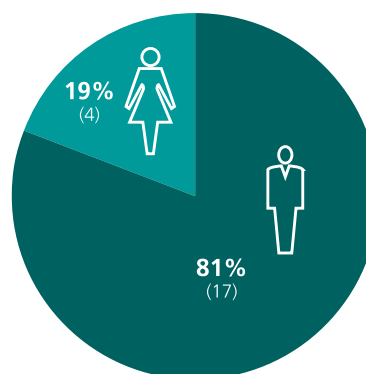
Middenmanagementteam

Ook binnen het middenmanagementteam vond geen verandering plaats. Het team bestaat uit 21 personen.

Middenmanagement GasTerra

21 medewerkers

Gemiddelde leeftijd 48

Stageplaatsen en werkervaringsplekken

We vinden het belangrijk om stageplaatsen en werkervaringsplekken aan te bieden. Enerzijds omdat we studenten of net afgestudeerden hiermee de kans geven om werkervaring op te doen en anderzijds, omdat zij met hun frisse blik nieuwe kennis in de organisatie kunnen inbrengen. Deze studenten worden vooral lokaal geworven, en dan met name via de Energy Academy Europe, de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen.

In 2014 kregen twee pas afgestudeerden via netwerkorganisatie Noorderlink een werkervaringsplek bij GasTerra. Noorderlink bestaat uit de 30 grootste werkgevers in Noord-Nederland en biedt in samenwerking met bedrijven werkervaringsplaatsen aan. Daarbij richt deze organisatie zich speciaal op jonge mensen die net zijn afgestudeerd maar geen baan kunnen vinden. Op deze manier biedt GasTerra mensen werkervaring en daarmee betere mogelijkheden op de arbeidsmarkt. We zijn van plan deze werkervaringsplekken in 2015 te continueren.

Traineeship

Daarnaast verwelkomden we in het studiejaar 2013-2014 voor het eerst een trainee van de Energy Academy Europe. De trainee was gedetacheerd in het kader van het Hanze Traineeship Duurzame Energie. Dit programma geeft studenten de kans zich verder te bekwamen in een onderwerp dat aansluit bij hun studie. Voor GasTerra boog de trainee zich in samenwerking met ECN over een biogasproject, waarbij hij onderzoek deed naar de ontwikkeling van de flexibiliteit op de gasmarkt na 2020 en de mogelijkheden om biogasproductie in te zetten. Voor zowel GasTerra als de student is dit type traineeship voordelig. De student is de perfecte schakel tussen het bedrijf en het onderwijs doordat hij of zij nieuwe kennis en inzichten kan inbrengen en opdoen.

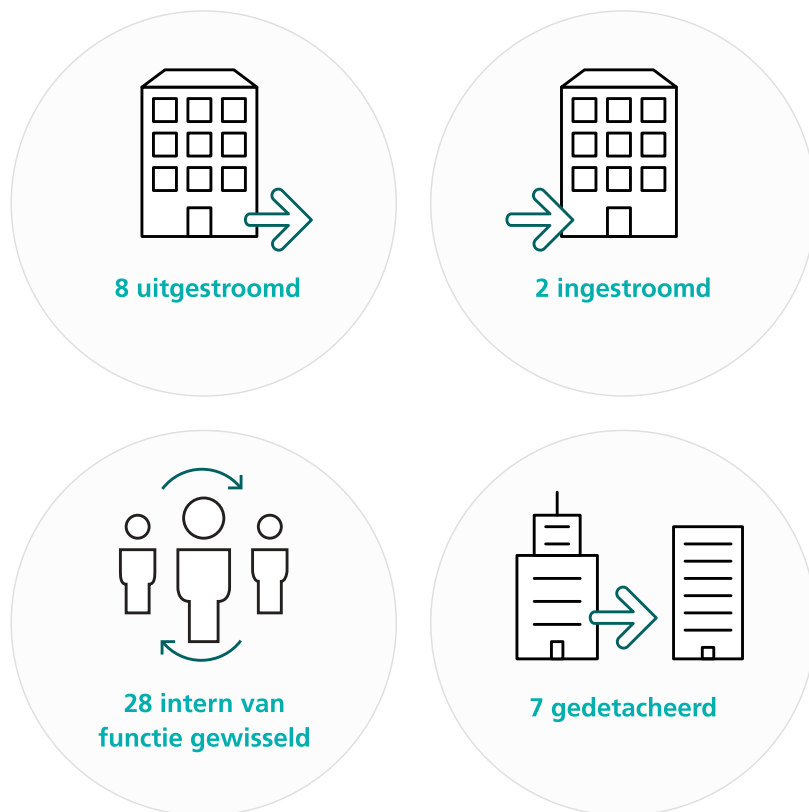
Opleiding en loopbaanontwikkeling

Voor medewerkers organiseerde GasTerra in 2014 de workshops 'Werken vanuit je talent'. In verschillende sessies werden medewerkers gestimuleerd om na te denken over hun talenten en loopbaan. Zo willen we onze medewerkers motiveren om op dit vlak meer eigen verantwoordelijkheid te nemen. Ten slotte besteedde de onderneming in 2014 opnieuw volop aandacht aan reguliere functie- en loopbaangerichte scholing.

Roulatie

GasTerra groeit niet meer in aantal arbeidsplaatsen en heeft een lage uitstroom. Doorstroming van het personeel is hierdoor niet vanzelfsprekend. Daarom kreeg detachering in 2014 een nog belangrijkere rol. GasTerra moedigt zijn medewerkers aan ervaring op te doen bij andere bedrijven.

We bieden medewerkers daarbij de mogelijkheid om een of twee jaar bij een bedrijf in de energiesector te werken. Zo vonden in 2014 zeven medewerkers een functie bij Gasunie, NAM, ExxonMobil, het Energy Delta Institute (EDI) en de International Energy Agency (IEA).

Cao en pensioen

Het personeel van GasTerra is actief betrokken bij de bedrijfsvakbond VPG². De organisatiegraad ligt boven de 80 procent. 168 mensen vielen in 2014 onder de Cao. Op 1 januari 2015 liep deze Cao af. De nieuwe onderhandelingen zijn eind 2014 van start gegaan. De belangrijkste onderwerpen die in de onderhandelingen aan de orde komen, zijn de werkkostenregeling en de noodzakelijke aanpassingen in de nieuwe pensioenregeling. Op 1 januari 2014 werden deze onderdeel van de Cao. GasTerra stapte over van een eindloonregeling naar een geïndexeerde middelloonregeling.

Veiligheid en gezondheid

In 2014 vond geen enkel bedrijfsongeval plaats. Het ziekteverzuim was vergelijkbaar met voorgaande jaren, namelijk 2,1 procent.

GasTerra's ARBO-beleid benoemt de volgende risico's: verkeer, stress, RSI en kleine ongevallen. Om medewerkers bewust te maken van deze risico's zijn in 2014 presentaties gegeven, berichten op het intranet geplaatst en is een training brandpreventie en blusmiddelen georganiseerd. Ten slotte vonden in 2014 twee ontruimingsoefeningen plaats.

Bezwaren, klachten en misstanden

GasTerra heeft vertrouwenspersonen aangesteld en beschikt over een klachtenprocedure en een klokkenluidersregeling. Wanneer medewerkers bezwaren of klachten hebben of misstanden constateren waarvoor de oplossing niet kan worden gevonden bij collega's en leidinggevenden, kunnen ze hier gebruik van maken. We hebben deze opties in 2014 opnieuw onder de aandacht gebracht. In 2014 zijn geen misstanden of gevallen van discriminatie gemeld, heeft niemand een klacht ingediend bij de klachtencommissie en is geen gebruik gemaakt van de klokkenluidersregeling.

✓ ASSURED BY KPMG

Samenstelling Raad van Commissarissen GasTerra

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken bij GasTerra. De Raad van Commissarissen bestaat uit acht leden waarvan één lid wordt benoemd door de minister van Economische Zaken. De Raad benoemt uit zijn midden een voorzitter; de Minister van Economische Zaken moet deze benoeming goedkeuren.

De Raad van Commissarissen wijst uit zijn midden een College van Gedelegeerde Commissarissen aan, dat uit vijf leden bestaat, waarvan één lid een door de minister van Economische Zaken benoemde commissaris is. De Raad kan zijn bevoegdheden delegeren aan het College, voor zover deze delegatie geen inbreuk maakt op taak en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen.

Statutair is vastgesteld dat jaarlijks in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders twee leden van de Raad van Commissarissen aftreden, volgens een door loting vast te stellen rooster. De raadsleden die aftreden zijn terstond herkiesbaar of herbenoembaar. Opvolgende leden van de Raad van Commissarissen nemen op het rooster de plaats van hun voorgangers in.

Raad van Commissarissen GasTerra

Naam	Bestuurstermijn	Bevoegdheid	Datum van benoeming
mr. drs. C.W.M. Dessens	Herkiesbaar in 2017	Gedelegeerd Commissaris	1 januari 2006
drs. D.A. Benschop	Herkiesbaar in 2016	Gedelegeerd Commissaris	1 mei 2011
ir. J.D. Bokhoven	Herkiesbaar in 2015	Gedelegeerd Commissaris	1 november 2007
ir. P. Dekker	Herkiesbaar in 2017	Lid Raad van Commissarissen	1 juli 2005
drs. M.E.P. Dierikx	Herkiesbaar in 2018	Gedelegeerd Commissaris	2 juli 2011
ir. J.M. Van Roost	Herkiesbaar in 2018	Gedelegeerd Commissaris	1 juli 2005
ir. F.A.E. Schittecatte	Herkiesbaar in 2015	Lid Raad van Commissarissen	15 februari 2014

Eén commissariszetel is op dit moment vacant.

mr. drs. C.W.M. Dessens

Stan Dessens is geboren op 30 oktober 1947 in Vlaardingen. Hij is voorzitter van de Raad van Commissarissen en het College van Geleegde Commissarissen. Vanaf 1974 werkte hij op het ministerie van Economische Zaken, bij het directoraat-generaal voor Industrie en voor Energie. Van 1988 tot 1999 was hij directeur-generaal Energie. In 1999 werd hij benoemd tot directeur-generaal Rechts-handhaving bij het ministerie van Justitie. Sinds 2005 is hij zelfstandig werkzaam. De heer Dessens heeft diverse bestuursfuncties, waaronder voorzitter van de stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit, bestuurslid van de stichting Meld Misdaad Anoniem en voorzitter van de Executive Board van het CaTO (CO₂ Afvang Transport en Opslag)project.

Opleiding

Universiteit Leiden, Natuurkunde (afgestudeerd in 1972) en Rechten (afgestudeerd in 1974)

drs. D.A. Benschop

Dick Benschop is geboren op 5 november 1957 in Driebergen. Hij is Gedelegeerd Commissaris van GasTerra. Hij heeft in verschillende functies in de Tweede Kamer en de PvdA gewerkt. In 1994 richtte hij zijn eigen consultancy onderneming op. Tussen 1998 en 2002 keerde hij terug naar de politiek als staatssecretaris van Buitenlandse Zaken in het tweede kabinet-Kok.

In 2003 trad hij in dienst bij Shell in het Europese gasbedrijf Shell Energy Europe. Hij verhuisde begin 2006 naar Kuala Lumpur waar hij leiding gaf aan de Gas & Power business (LNG en GTL) in Maleisië. In 2009 werd hij Vice-President Strategy voor de Royal Dutch Shell Group. Per 1 mei 2011 is hij President-directeur van Shell Nederland en Vice-President Global Gas Market Development.

Opleiding

Vrije Universiteit Amsterdam, Geschiedenis (afgestudeerd in 1984)

ir. J.D. Bokhoven

Jan Dirk Bokhoven is geboren op 4 maart 1957 in Rotterdam. Hij is Gedelegeerd Commissaris van GasTerra. Vanaf 1982 tot en met 2001 bekleedde hij diverse functies bij onder andere Conoco, Veba en Clyde. In 2001 trad hij in dienst bij EBN als Technical Manager. Vanaf 2007 is hij Directievoorzitter van EBN en eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van EBN.

Opleiding

Technische Universiteit Delft, Petroleumwinning (afgestudeerd in 1983)

ir. P. Dekker

Pieter Dekker is geboren op 16 juli 1950 in Wassenaar. Hij is lid van de Raad van Commissarissen van GasTerra. Vanaf 1977 bekleedde hij diverse functies binnen Shells aardgasorganisatie, onder andere in Londen en Calgary. In 1997 kwam hij terug naar Nederland en werd hij verantwoordelijk voor Shells participatie in het Nederlandse Gasgebouw, met name voor de aardgasverkoopactiviteiten. Hij is eveneens lid van de Raad van Commissarissen van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en verantwoordelijk voor Shells participatie in het offshore windenergieproject NoordzeeWind in Nederland.

Opleiding

Technische Universiteit Delft, Technische Natuurkunde (afgestudeerd in 1975)

drs. M.E.P. Dierikx

Mark Dierikx is geboren op 5 juni 1953 in Vlissingen. Hij is Gedelegeerd Commissaris van GasTerra. Na zijn studie was hij enkele jaren werkzaam bij Esso Chemie in de marketing.

Daarna koos hij voor een carrière bij het Ministerie van Economische Zaken. Hier was hij aanvankelijk actief op het terrein van het Nederlands industrie en technologiebeleid, vanaf 1992 op het terrein van Buitenlandse Economische Betrekkingen en vanaf 1994 in de functie van directeur Economische Samenwerking en Exportbeleid. In 1996 maakte hij de overstap naar het ministerie van Buitenlandse Zaken als directeur Azië en Oceanië, tevens plaatsvervangend Directeur Generaal Regio- en landenbeleid, om in 2000 weer terug te keren bij het ministerie van Economische Zaken als vrijgestelde plaatsvervangend Directeur Generaal Buitenlandse Economische betrekkingen. Vanaf 2004 werkte de heer Dierikx bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat als Directeur Generaal Water. Van 1 januari 2008 tot 1 juli 2011 was hij Directeur Generaal Luchtvaart en Maritieme Zaken. Per 1 juli 2011 is de heer Dierikx benoemd tot Directeur Generaal Energie, Telecom en Mededinging bij het Ministerie van Economische Zaken.

Opleiding

Vrije Universiteit Amsterdam, Organische Scheikunde, met bijvakken biochemie en economie (afgestudeerd in 1979)

ir. J.M. Van Roost

Joost Van Roost is geboren op 13 april 1955 in Leuven. Hij is Gedelegeerd Commissaris van GasTerra. Vanaf 1979 bekleedde hij verschillende functies binnen ExxonMobil. Sinds 1998 was hij Upstream Directeur van ExxonMobil Benelux. Na het samensmelten van Exxon met Mobil werd hij president van ExxonMobil Benelux in 2000. Daarnaast is hij directeur aardgas en CEO van Esso Nederland BV en CEO van ExxonMobil Petroleum & Chemicals BVBA.

Opleiding

Katholieke Universiteit Leuven, elektronisch werktuigbouwkundig ingenieur (1977), University of Michigan, M.Sc. in Nuclear Engineering (1978), Katholieke Universiteit Leuven, MBA (1983)

ir. F.A.E. Schittecatte

Filip Schittecatte is geboren op 26 januari 1978 in Oudenaarde. Hij is lid van de Raad van Commissarissen van GasTerra. Vanaf 2001 bekleedde hij diverse functies bij ExxonMobil, zowel in Upstream als Downstream, onder andere in Londen. In zijn huidige functie als Gas Marketing Manager vertegenwoordigt hij ExxonMobil in het Nederlandse Gasgebouw.

Opleiding

Universiteit Gent, elektrotechnisch werktuigbouwkundig ingenieur (2001), Vlerick Leuven-Gent Management School, MBA (2011)

ASSURED BY KPMG

Nevenfuncties Directie en Commissarissen GasTerra

Nevenfuncties directie

Naam	Functie	Instantie	Beloning
Anton Broenink	Penningmeester	St. Het Houten Huis	nee
	Secretaris	TKI Gas	nee
Anton Buijs	Lid Werkveld-adviescommissie	Hanzehogeschool (Communicatieopleiding)	nee
	Bestuurslid	St. Culturele Relatie Evenementen Gasunie/GasTerra	nee
	Adviserend lid Stichtingsbestuur	Infoversum	nee
	Voorzitter Externe communicatiecommissie	Eurogas	nee
	Lid Steering Committee	GasNaturally Campaign	nee
	Lid Stuurgroep	Energy Convention	nee
Gertjan Lankhorst	Voorzitter Raad van Toezicht	Hanzehogeschool	nee
	Lid Permanente Commissie Goed Bestuur	Vereniging Hogescholen	nee
	Jurylid	Ien Dales (Integriteits) Award	nee
	Lid Advisory Board	Clingendael International Energy Programme	nee
	Bestuurslid	Vereniging Energie-Nederland	nee
	Bestuurslid	Energy Delta Institute	nee
	Lid Strategic Board	Energy Valley	nee
	President	Eurogas	nee
	Co-chair Energy Working Group en co-chair Project Delta	Joint Business Dialogue Nederland-Rusland	nee
	Bestuurslid	St.Culturele Relatie Evenementen Gasunie/GasTerra	nee
	Lid National Committee	World Petroleum Council	nee
	Lid Raad van Toezicht	Marketing Groningen	nee
	Bestuurslid	Vereeniging van Handelaren anno 1847	nee
	Voorzitter	Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten in Nederland	nee
	Lid Adviescommissie	Groningen Bereikbaar	nee
	Lid Executive Committee	International Gas Union	nee
	Lid Stuurgroep	Energy Academy Europe	nee
	Lid Strategische Adviesraad Bouw en Ondergrond	TNO	nee
Robert van Rede	Lid	Emmalaan Commissie Haren	nee
Johan Stäbler	Lid Raad van Advies	Hanzehogeschool (International Business School)	nee
Bart Westmaas	Algemeen bestuurslid	Noorderlink	nee
	Board Member	Connect International	nee
Maurice de Wilde	Lid Bestuur en Beleggingscommissie	St. Pensioenfonds Gasunie	nee
	Lid Raad van Toezicht	Noord Nederlands Toneel	nee
Herbert van Zijl de Jong			

Hoofd- en nevenfuncties Raad van Commissarissen

naam	functie
Stan Dessens	Voorzitter van de stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit (AVc)
	Voorzitter van de stuurgroep fietsdiefstal
	Bestuurslid van de stichting Meld Misdaad Anoniem
	Voorzitter van de EB van CATO (CO2 Afvang Transport en Opslag)
	Voorzitter van de commissie Additionele Innovatieve Projecten (Borssele convenant)
	Lid Raad van toezicht Nationaal Lucht en ruimtevaartlaboratorium (NLR)
	Voorzitter van de Vereniging tot behoud van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten
	Bestuurslid van de stichting tot behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen
Dick Benschop	President-directeur Shell Nederland B.V.
	Lid Dagelijks Bestuur VNO-NCW
	Lid Dagelijks Bestuur VNCI
	Voorzitter Bestuur VNPI
	Voorzitter Nederlands Bestuur World Petroleum Congres
	Voorzitter Stichting Christiaan Huygensprijs
	Lid Bestuur Avond van Wetenschap en Maatschappij
	Lid Bestuur Apeldoorn British-Dutch Dialogue Conference
	Voorzitter Raad van Toezicht The Hague Institute of Global Justice
	Lid Raad van Toezicht Veer Stichting
	Lid Raad van Toezicht NCDO (Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling)
	Lid Sponsorfonds bestuur Rotterdamse Schouwburg

	Lid Adviesraad Clingendael Energy Programme (CIEP)
	Lid Maatschappelijke Adviesraad Voortgezet Onderwijs (VO-Raad)
	Lid International Advisory Board of Amsterdam Centre for Contemporary Studies (ACCESS Europe)
	Lid Trilateral Commission
Jan Dirk Bokhoven	Chief Executive Officer, EBN B.V.
	Lid Adviesraad Clingendael International Energy Programme (CIEP)
	Lid Strategische Adviesraad Energy TNO
Pieter Dekker	Vice President Joint Venture Governance, Upstream International Integrated Gas West, Shell
	Lid Raad van Commissarissen Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM)
	Lid Raad van Commissarissen NoordzeeWind B.V.
Mark Dierikx	Directeur-generaal Energie, Telecom en Mededinging, Ministerie van Economische Zaken
	Lid topteam Energie
Joost Van Roost	President-directeur Esso Nederland B.V.
	Voorzitter, ExxonMobil Petroleum & Chemical, bvba
	Lid Raad van Commissarissen Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM)
	Vice-President bij de American Chamber of Commerce in Belgium
	Bestuurder bij de American Chamber of Commerce in The Netherlands
	Trustee bij United Fund of Belgium
	Lid Adviesraad Clingendael International Energy Programme (CIEP)
	Lid Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten

Filip Schittecatte

Gas Marketing Manager, Netherlands JV, ExxonMobil Gas & Power Marketing

ASSURED BY KPMG

Stakeholderanalyse

GasTerra is een aardgashandelaar. Daarmee zijn we onderdeel van de gaswaardeketen, die loopt van winning tot gebruik. De keten start bij de productie van het gas door producenten zoals NAM. Handelaren, ook wel *shippers* genoemd, kopen dat gas in. Zij verkopen het gas onder meer aan industrieën, energiebedrijven, andere gashandelaren en financiële instellingen. Sommige kopers kopen het gas in voor eigen gebruik, andere verhandelen het gas verder of leveren het aan eindverbruikers. Voor het transport van het gas wordt de infrastructuur van (inter)nationale netwerkbedrijven en regionale netbeheerders gebruikt.

Stakeholders zijn een waardevolle bron van informatie over wat de maatschappij van GasTerra verwacht. We hebben de volgende stakeholders geïdentificeerd:

Voor de stakeholderanalyse 2013 heeft GasTerra met 27 partijen gesproken, verdeeld over elf verschillende stakeholdergroepen. Tijdens deze gesprekken passeerden 21 onderwerpen de revue. Daarnaast konden de stakeholders zelf onderwerpen aandragen die ze van belang achtten voor GasTerra's beleid. Hier werd geen gebruik van gemaakt. Op basis van de gesprekken heeft GasTerra aan elk onderwerp een score toegekend, die het belang van het thema aangeeft voor de stakeholder en GasTerra. Die input is gebruikt bij het opstellen van het jaarverslag 2014. Omdat GasTerra hierbij niet voorbij wilde gaan aan eventuele ontwikkelingen in 2014, heeft de onderneming de eigen relatiemanagers halverwege 2014 gevraagd of zij zich nog herkenden in de uitkomsten van de stakeholderdialoog 2013. Zij zijn immers regelmatig in gesprek met verschillende stakeholders. Er bleken weinig verschuivingen te zijn; deze keer kwamen een paar nieuwe onderwerpen naar voren. Zo noemden aandeelhouders het voorgenomen besluit dat het

Kabinet op 17 januari 2014 nam omtrent de productie uit het Groningenveld als een belangrijk onderwerp. En in het kader van ketenverantwoordelijkheid en leveringszekerheid werden de aardbevingen in Groningen en de gespannen situatie in Rusland en Oekraïne ter sprake gebracht.

Aan de hand van de resultaten van de stakeholderanalyse heeft GasTerra voor elk van de drie G's (Gas, Groen en Groningen) de eerder geformuleerde doelstellingen aangescherpt. Deze doelstellingen zijn door een MVO-matrix gekoppeld aan zogeheten materiële zaken die stakeholders en GasTerra belangrijk vinden. Sinds 2013 neemt GasTerra de MVO-matrix en de bijbehorende activiteiten integraal op in het Business Plan. Hierdoor is er geen sprake meer van een separaat GasTerra- en MVO-beleid. Het monitoren van de voortgang van deze doelen wordt dan ook in de reguliere rapportagecyclus meegenomen. De geformuleerde doelstellingen per materieel onderwerp komen in de delen Gas, Groen en Groningen op deze website terug.

MVO matrix

Materiële zaken		Financiële resultaten / impact aardgasbaten	Positie van gas	Compliance	Verantwoord ketenbeheer	Educatie
MVO hoofddoelstellingen						
Gas 1	Bijdragen aan aardgasbaten	X				
Gas 2	Commercieel aantrekkelijke producten ontwikkelen	X	X			
Gas 3	Leveringszekerheid klanten borgen conform de normen in de markt en met wetgeving	X		X	X	
Gas 4	Bevorderen van gas als relevante brandstof in de energiemix van de toekomst	X	X			
Gas 5	Naleven van externe wet en regelgeving en interne gedragscodes en procedures			X		
Groen 1	Bevorderen van het doelmatig gebruik van gas		X			
Groen 2	Kennis verspreiden omtrent verduurzaming van de energievoorziening, voor een beter begrip van de rol van aardgas in de energietransitie		X			X
Groen 3	Het bevorderen van een duurzame bedrijfsvoering	X	X			
Groningen 1	Het vestigen van de kennisbasis betreffende verduurzaming van de energievoorziening in Groningen		X			X
Groningen 2	GasTerra actief en zichtbaar laten participeren in de Groningse samenleving		X			X

Materiële onderwerpen

De stakeholderanalyse 2013 en de update in 2014 hebben samen met GasTerra's visie tot de volgende materialiteitsmatrix geleid:

1. GasTerra's MVO-visie	GasTerra vindt niet alleen de resultaten belangrijk, maar ook de context waarin deze tot stand komen. Op basis van die visie geeft de onderneming inhoud aan MVO.
2. Financiële resultaten	GasTerra's kernactiviteit is de in- en verkoop van aardgas. GasTerra streeft ernaar de waarde van het Nederlandse aardgas te maximaliseren. Dit komt tot uiting in de afgesloten overeenkomsten met de klanten.
3. Aardgasbaten	GasTerra levert een belangrijke economisch maatschappelijke bijdrage door de in- en verkoop van een groot deel van het in Nederland geproduceerde aardgas. De omvang van de aardgasbaten worden gepubliceerd door de overheid.
4. Energieprijsontwikkelingen	Energieprijzen zijn een belangrijk maatschappelijk thema. Deze prijzen worden bepaald door de markt, belastingen en heffingen. GasTerra belevert voornamelijk de groothandelsmarkt die in Nederland bepaald wordt door TTF prijzen. De prijzen op TTF komen tot stand volgens het vraag en aanbod principe. Voor export contracten geldt dat contractprijzen veelal om de drie jaar heronderhandeld kunnen worden. De basis van zulke heronderhandelingen verschilt per contract.
5. Kolen-/gascompetitie	Ondanks de huidige ontwikkelingen blijft aardgas de transitiebrandstof bij uitstek. De markt in Europa kiest momenteel vaak voor goedkopere kolen als brandstof om elektriciteit op te wekken. Gasgestookte centrales worden daardoor minimaal ingezet of soms zelfs helemaal afgeschakeld. Dat is uit het oogpunt van klimaatbeheersing onwenselijk, omdat bij de verbranding van kolen veel meer CO2 vrijkomt, waardoor het lastiger wordt de klimaatdoelstellingen te halen.
6. Positie van gas	GasTerra zet zich in voor gas advocacy om zo de positie van gas te versterken ten opzichte van concurrerende brandstoffen en de rol van gas in het energietransitieproces te benadrukken.
7. Duurzame(re) producten	GasTerra draagt actief bij aan de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening door het aanbieden van producten, aansluitend bij de behoeften van producenten, die ook duurzame energie leveren. Voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het verhandelen van groen gas.
8. Educatie (delen energie kennis)	Kennis en educatie stellen de energiesector en de samenleving in staat om antwoorden te vinden op de huidige en toekomstige energievraagstukken. GasTerra ziet het als zijn plicht om deze kennis te helpen verbreden en verdiepen en om educatieve activiteiten op dit gebied te ondersteunen.

9. Efficiënte gastoepassingen	GasTerra ondersteunt de ontwikkeling en marktintroductie van vernieuwende gastoepassingen. GasTerra draagt met kennis en financiële ondersteuning actief bij aan de ontwikkeling en introductie van nieuwe energietechnologieën. Voorbeelden zijn de brandstofcel en HRe-ketels. GasTerra is daarnaast, samen met de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij, betrokken bij veldtesten in Veenkoloniën, Heerhugowaard en op Ameland.
10. Leveringszekerheid (korte termijn)	GasTerra neemt zijn verantwoordelijkheid dat zijn klanten binnen de contractuele grenzen op ieder moment in het jaar voldoende aardgas tot hun beschikking hebben.
11. Voorzieningszekerheid (lange termijn)	GasTerra zorgt ervoor dat het aan zijn (langlopende) gasleveringsverplichtingen kan voldoen.
12. Interne bedrijfsvoering/compliance	GasTerra neemt een belangrijke positie in op de gashandelsmarkt. De onderneming heeft een intern compliancebeleid waarbij zij er actief op toeziet dat alle medewerkers de mededingingsregels, zoals het kartelverbod en het verbod op misbruik van machtspositie, nauwgezet naleven en zich houden aan andere op GasTerra van toepassing zijnde regelgeving.
13. Transparantie	GasTerra wil zo helder en open mogelijk communiceren over zijn activiteiten en managementdoelstellingen, zonder echter zijn commerciële en andere belangen (waaronder privacy) te schaden.
14. Personeel en organisatie	GasTerra acht het belangrijk dat zijn medewerkers tevreden zijn over hun werkzaamheden en mogelijkheden. Zodoende wordt er regelmatig een medewerkerstevredenheidsonderzoek gehouden. GasTerra streeft naar een evenwichtige personeelsopbouw en een gelijke behandeling van iedere medewerker. GasTerra investeert in loopbaanontwikkeling. Persoonlijke gezondheid en veiligheid hebben bij GasTerra topprioriteit.
15. Sponsoring	GasTerra heeft een uitgebreid sponsoringprogramma. Het grootste deel van GasTerra's bijdrage wordt besteed aan activiteiten en instellingen die een actieve rol in de regio Groningen spelen. Daarnaast draagt GasTerra door het delen van kennis en middelen bij aan de lokale gemeenschap.
16. Duurzaam inkopen / interne footprint	GasTerra let bij offerteaanvragen niet alleen op prijs en kwaliteit, maar ook op de "MVO-score" van de potentiële leverancier. Afhankelijk van de offerteaanvraag worden er specifieke vragen over het MVO-beleid van de onderneming gesteld. GasTerra streeft ernaar de belasting op het milieu ten gevolge van zijn bedrijfsvoering zo laag mogelijk te houden door onder andere het stroom-, gas-, water- en papierverbruik zoveel mogelijk te beperken.
17. Footprint keten	GasTerra heeft in het kader van het MVO-beleid onderzoek gedaan naar de 'footprint' van de gasinkopen. Hieruit kwam naar voren dat Nederlands gas volgens de hoogste internationale standaarden wordt gewonnen en over korte afstanden wordt getransporteerd. Derhalve heeft in Nederland gewonnen gas een lagere 'footprint' dan gas dat Europa uit andere landen importeert.
18. Verantwoord ketenbeheer upstream (onder andere schaliegas)	GasTerra verhandelt aardgas. Voornamelijk Nederlands aardgas en daarnaast aardgas uit met name Noorwegen en Rusland. Onder ketenbeheer worden alle activiteiten verstaan van winning tot gebruik van aardgas. GasTerra is hierbij verantwoordelijk voor het handelsgedeelte. Productiebedrijven zijn verantwoordelijk voor de winning, netbeheerders voor transport en verbruikers voor het gebruik. De scheiding van verantwoordelijkheden in de keten worden contractueel bepaald en partijen kunnen elkaar alleen op het niet nakomen van contractuele verplichtingen wijzen. GasTerra onthoudt zich ervan om bijvoorbeeld politieke of maatschappelijke discussies in te brengen in de contractuele relaties die GasTerra heeft met zijn leveranciers maar ook met zijn klanten. Gezien de mogelijk grote economische waarde van schaliegas is GasTerra voorstander van gedegen onderzoek naar de mogelijkheden van de winning van schaliegas. Bij eventuele winning zijn maatschappelijk draagvlak en veilige winningstechnieken randvoorwaarden.
19. Verantwoord ketenbeheer downstream	Onder verantwoord ketenbeheer downstream verstaat GasTerra het ondersteunen van klanten bij het oplossen van energievraagstukken.
20. HSE (Health, Safety, Environment)	Persoonlijke gezondheid en veiligheid van medewerkers en dienstverleners hebben bij GasTerra topprioriteit.
21. MVO bankieren	Banken spelen een belangrijke rol in het maatschappelijk verkeer en kunnen in hun rol als investeerder en productontwikkelaar een duurzame economie stimuleren. GasTerra zou in de keuze van een bank, als verstrekker van diensten aan GasTerra, een bank kunnen kiezen die een duurzame economie stimuleert.

In de matrix is het onderwerp MVO-bankieren in 2014 nog opgenomen. Het scoort echter zo laag, dat het in de stakeholderdialoog 2015 niet meer wordt besproken. Daarnaast is de Energy Academy Europe (EAE) samengevoegd met Educatie, omdat de EAE een onderwijsinstelling is. De materiële onderwerpen: financiële resultaten (2), positie van gas (6), compliance (12), verantwoord ketenbeheer upstream (18) en educatie (8) zijn in bovenstaande matrix in het wit aangegeven.

Leveringszekerheid was in het jaarverslag 2013 één van de materiële onderwerpen, vanwege het belang dat onze stakeholders hechten aan het te allen tijde kunnen voldoen aan de gasvraag in Noordwest-Europa. De rol van GasTerra hierin is echter beperkt tot het nakomen van contractuele verplichtingen. Daarom heeft GasTerra ervoor gekozen om leveringszekerheid in het jaarverslag 2014 niet als materieel te benoemen. Het thema komt echter wel aan de orde in verband met de productiebeperking uit het Groningenveld en het conflict tussen Rusland en Oekraïne, respectievelijk bij de onderdelen Markontwikkeling en Ketenbeheer.

Aan de hand van de materialiteitsmatrix heeft GasTerra vijf materiële onderwerpen benoemd binnen de pijlers Gas, Groen en Groningen. Materiële onderwerpen zijn onderwerpen die belangrijk zijn voor de onderneming en de stakeholders. De G4-richtlijnen schrijven voor dat organisaties materiële onderwerpen vaststellen op basis van de stakeholderanalyse, berichtgeving in de media en belangrijke interne onderwerpen.

1. Financiële resultaten (pijler: Gas)

De financiële resultaten staan uiteraard centraal in het jaarverslag gezien onze kernactiviteit: het in- en verkopen van aardgas. Dit materiële onderwerp valt volledig binnen GasTerra's verantwoordelijkheden. Belangrijk aandachtspunt in 2014 was waardemaximalisatie van het Nederlandse aardgas binnen het door de minister vastgestelde productieplafond voor het Groningenveld. Datzelfde gold voor de heronderhandeling van lange termijn in- en verkoopcontracten. In het onderdeel Gas staat onze aanpak in het licht van deze onderwerpen beschreven.

2. Positie van gas (pijlers: Gas en Groen)

De wereld staat voor de uitdaging om de huidige energiemix, gebaseerd op fossiele brandstoffen, te veranderen in een energiemix op basis van duurzame bronnen. GasTerra en zijn stakeholders vinden het belangrijk om de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen zo goed mogelijk te laten verlopen en ziet hierbij een belangrijke rol voor aardgas weggelegd. Gezien de verschillende prijsniveaus geven producenten de voorkeur voor elektriciteitsopwekking met kolen ten nadele van gas. Verschillende Noordwest-Europese energiebedrijven schakelden al gasgestookte elektriciteitscentrales af of kondigden aan dit te gaan doen. Een zorgwekkende ontwikkeling die niet alleen wij constateren, maar die ook door diverse stakeholders wordt genoemd. Daarom is de positie van gas in dit jaarverslag als materieel onderwerp aangewezen. Binnen de waardeketen is het in ieders belang om de positie van gas in de energiemix te verbeteren, omdat gas de transitiebrandstof bij uitstek is. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid. GasTerra's aanpak op dit gebied staat beschreven in het onderdeel Groen. Om het belang van gas in de energietransitie te benadrukken ontplooiën we diverse initiatieven. De doelstelling was om in 2014 minimaal acht initiatieven rond energietransitie te ondersteunen. Deze doelstelling werd met meer dan tien initiatieven gehaald.

3. Compliance (pijler: Gas)

GasTerra wordt in toenemende mate geconfronteerd met regulering op nationaal en Europees niveau. Het is van groot belang dat GasTerra en zijn medewerkers deze wet- en regelgeving naleven. Dat vinden ook onze stakeholders. Daarom heeft GasTerra compliance als materieel onderwerp benoemd. Het naleven van wet- en regelgeving valt geheel binnen GasTerra's verantwoordelijkheid. Om de naleving te borgen hebben we gedragsregels en –procedures opgesteld. Zo verplichten we onze medewerkers elk jaar een compliance-cursus te volgen. Deze doelstelling werd in 2014 gehaald. In het onderdeel Risicomanagement staat GasTerra's compliance-aanpak beschreven.

4. Verantwoord ketenbeheer upstream (pijlers: Gas en Groen)

Uit de update stakeholderdialoog 2013 bleek dat er bij stakeholders onduidelijkheid bestaat over GasTerra's rol en invloed upstream, met name op de aardbevingsproblematiek en de inkoop van gas uit Rusland. De invloed van GasTerra op deze onderwerpen is zeer beperkt. NAM wint het gas uit het Groningenveld en is verantwoordelijk voor de uitvoering van het conceptbesluit van het Kabinet omtrent de productiebeperking uit het veld. GasTerra is verantwoordelijk voor het verhandelen van dit gas. Door de intensieve samenwerking met NAM en door het continue monitoren van de verkopen in relatie tot de verwachtingen hebben we ervoor gezorgd dat de leveringszekerheid in de L-gasmarkt niet in gevaar is gekomen door de productiebeperkingen. Om meer inzicht in deze thematiek en de beperkte invloed van GasTerra te verschaffen, is ketenbeheer in dit jaarverslag als materieel onderwerp benoemd. GasTerra's aanpak komt naar voren in het onderdeel Ketenbeheer.

5. Educatie (pijlers: Groen en Groningen)

We staan voor grote uitdagingen om ook toekomstige generaties van voldoende, duurzaam opgewekte en betaalbare energie te voorzien. Het is van groot belang dat we hiervoor energieprofessionals opleiden, zo benadrukken ook GasTerra's stakeholders. Daarom heeft GasTerra educatie als materieel onderwerp benoemd. GasTerra's aanpak is terug te vinden bij het onderdeel Groen. Educatie is voor alle partijen in de waardeketen van groot belang. We zien dit als een gedeelde verantwoordelijkheid en geven hier invulling aan door het energievraagstuk bij scholieren en studenten onder de aandacht te brengen. Een van de doelstellingen in ons Business Plan 2014 was het aanbieden van studiepakketten aan ten minste vijf middelbare scholen in Noord-Nederland. Deze doelstelling werd gehaald.

Toekomst

In 2014 heeft GasTerra het proces van stakeholderconsultatie gewijzigd. De onderneming besloot de stakeholders niet langer eens per jaar te consulteren over hun visie op GasTerra's MVO-beleid. Sinds oktober 2014 wordt aan de hand van de drie G's (Gas, Groen, Groningen) halfjaarlijks bij relatiemanagers van GasTerra geïnventariseerd welke onderwerpen voor stakeholders relevant zijn. Onze relatiemanagers zijn op dagelijkse basis in contact met onze stakeholders en weten wat er speelt. Dit sluit aan bij ons beleid om MVO integraal deel uit te laten maken van onze bedrijfsvoering. De resultaten van de nieuwe stakeholderanalyse gebruiken we bij het opstellen van de bedrijfsdoelen voor 2015 en het jaarverslag 2015.

ASSURED BY KPMG

Interview Robbert Slob, voorzitter OR

Robbert Slob (33) is sinds drie jaar betrokken bij de OR; eerst als lid en sinds 2014 als voorzitter. Hij is in het bezit van een bachelor Economie en een master Operations & Supply Chain Management. Sinds 2005 is Robbert werkzaam bij GasTerra, waar hij als informatieanalist verantwoordelijk is voor de IT-architectuur. Waren de eerste jaren van zijn OR-lidmaatschap betrekkelijk rustig, dit veranderde in 2014 met belangrijke onderwerpen op de agenda zoals het reorganisatietraject *GasTerra 2018*.

”

Ik hoop dat we de tijd krijgen om GasTerra futureproof te maken

Robbert Slob

Hoe ziet de ondernemingsraad van GasTerra eruit?

‘De ondernemingsraad leeft bij GasTerra. We hebben in 2014 verkiezingen gehad, waarbij zeven medewerkers zijn gekozen. Ik vond het positief om te zien dat er meer kandidaten waren dan posities. Met de huidige zeven leden vertegenwoordigen we ruim 200 collega’s.’

De OR heeft een wettelijke taak bij de vorming van het beleid en bij het nemen van ingrijpende beslissingen. Kun je hier voorbeelden van geven uit het afgelopen jaar?

‘Een belangrijke wijziging is het aannamebeleid geweest. GasTerra signaleerde een probleem in het personeelsbestand. Veel medewerkers hebben een vast dienstverband en het uitstroompercentage is al jaren laag. Dit is positief omdat het betekent dat GasTerra een goede werkgever is. Keerzijde van de medaille is dat het de organisatie weinig flexibiliteit biedt. Nieuwe medewerkers worden bijna altijd op een contract voor bepaalde tijd aangenomen. Vroeger werd dit verlengd wanneer je goed functioneerde en vervolgens vaak omgezet in een contract voor onbepaalde tijd. Dat is nu veranderd. In 2014 hebben we als OR ingestemd met het voorstel om nieuwe medewerkers met een contract voor bepaalde tijd via *payrolling* in dienst te nemen. Hierbij besteedt GasTerra het formele werkgeverschap uit aan een externe partij, die de medewerker in dienst neemt. Het voordeel van payrolling is dat dit GasTerra de gewenste flexibiliteit biedt.’

Denk je niet dat cruciale kennis verloren gaat met dit beleid?

‘Daar heb je een belangrijk punt. Je investeert enkele jaren in iemand en vervolgens verlaat deze de organisatie. Maar wat vind je belangrijk als organisatie? Kennisbehoud? Dit vindt GasTerra belangrijk, maar niet het belangrijkste. Met dit beleid wil de onderneming juist starters een kans bieden om werkervaring op te doen.’

Wat vinden jullie als OR daarvan?

‘We begrijpen het dilemma van de werkgever, maar betreuren het voor de mensen die hier graag willen blijven. Zo zagen we dat medewerkers die zo’n twee jaar geleden zijn binnen gekomen, de overgang naar dit nieuwe beleid meemaakten, terwijl zij nog in de veronderstelling verkeerden een contract voor onbepaalde tijd te krijgen. Het roer is omgegaan. Medewerkers dachten: ‘als ik goed functioneer, krijg ik een vast contract.’ Dat is inmiddels niet meer zo. Bij dit nieuwe aannamebeleid heeft de OR echt gefocust op de noodzaak van open en transparante communicatie richting nieuwe medewerkers. Zo hebben we in het beleid op laten nemen dat zij zes maanden voor het eindigen van het contract te horen krijgen of het contract verlengd wordt of niet. Het is overigens nog steeds mogelijk dat GasTerra medewerkers een contract voor onbepaalde tijd aanbiedt, maar de kans hierop is niet zo groot.’

Een andere ontwikkeling die in het jaarverslag wordt genoemd, is het reorganisatietraject GasTerra 2018. De organisatie onderzoekt daarbij hoe GasTerra ook in de toekomst een (financieel) gezonde organisatie kan blijven. Welke rol speelt de OR in dit proces?

‘Het zijn onzekere tijden voor GasTerra’s medewerkers. De veranderende marktomstandigheden en de structurele vermindering van ons verkoopvolume dwingen de onderneming kritisch naar de organisatie te kijken. Hoe zorgen we ervoor dat we ook in de toekomst de waarde van het Nederlands aardgas kunnen maximaliseren? In 2014 is daarom GasTerra 2018 gestart met de vorming van een drietal werkgroepen die zich bezighouden met respectievelijk efficiency, commerciële processen en de organisatiestructuur en –bezetting. Een stuurgroep die bestaat uit directieleden besluit over de te nemen maatregelen. De OR is proactief betrokken bij dit proces en wil een formele adviesaanvraag van de bestuurder niet afwachten. Alle OR-leden nemen actief deel aan deze werkgroepen om op de hoogte te blijven en waar mogelijk invloed uit te oefenen.

Daarnaast bespreek ik geregeld de voortgang met het hoofd Personeel en Organisatie. Zo volgen wij het proces op de voet. De resultaten van GasTerra 2018 worden in 2015 bekend gemaakt, waarna wij een formele adviesaanvraag verwachten.'

Wat vind jij – als OR-voorzitter – belangrijk in dit project?

'Openheid, transparantie en een zorgvuldig proces. Ik zie dat veel medewerkers betrokken zijn bij dit project. Dat is een goede ontwikkeling. Vragen die we onder andere moeten beantwoorden zijn: Hoe blijven we concurrerend in de huidige, veranderende gasmarkt? Hoe komt de organisatie eruit te zien en, vervolgens, hoeveel mensen hebben we nog nodig?

Ik hoop echt dat we de tijd krijgen om GasTerra *futureproof* te maken. Dat betekent anticiperen op de veranderende marktomstandigheden en eventuele negatieve ontwikkelingen ombuigen naar een positieve uitkomst. En dat niet alleen een economische kostenbatenanalyse wordt gemaakt, maar ook kwalitatieve criteria worden meegenomen in dit project. Bijvoorbeeld de rol die wij spelen op het gebied van energietransitie en groen gas. Commercieel gezien lijkt dit minder interessant, maar gezien onze ambitie om bij te dragen aan een verstandige energietransitie zou ik het zonde vinden wanneer we hier mee stoppen.'

De taak van de OR is tweeledig. Hij moet de algemene belangen van het personeel vertegenwoordigen, maar zich tegelijkertijd rekenschap geven van het belang van de onderneming. Wringt dit soms niet?

'Ja, soms kan dit voor lastige situaties zorgen. Onze hoofddoelstelling is het belang van GasTerra vertegenwoordigen. Bij het project GasTerra 2018 hebben we daar vooral in het begin op gefocust: hoe zorg je ervoor dat dit reorganisatietraject op de juiste manier wordt opgezet. Inmiddels kennen we de eerste resultaten en verschuift het belang naar de belangenbehartiging van het personeel.'

Het thema van GasTerra's jaarverslag is Energizing the future. Dit is de slogan van GasTerra die de visie vertegenwoordigt dat aardgas – en daarmee GasTerra – een belangrijke rol speelt en blijft spelen in de toekomst. Hoe kijkt de OR hier tegenaan?

'De OR ziet het belang van gas als transitiebrandstof. We hebben veel waardering voor de inzet van GasTerra op dit gebied. Daarnaast is het natuurlijk zo dat GasTerra de komende jaren nog enorme hoeveelheden gas heeft te vermarkten. GasTerra-medewerkers beschikken over veel competenties en kunnen goed anticiperen op veranderende marktomstandigheden. Dit blijkt ook wel uit de manier waarop onze mensen mede uitvoering hebben gegeven aan het besluit van de minister om minder gas uit het Groningenveld te produceren. We zijn onder het productieplafond van 42,5 miljard m³ gebleven. Ook daarom past deze slogan goed bij GasTerra en waar we als onderneming voor staan.'

Wat zijn volgens jou de komende jaren de grootste uitdagingen voor GasTerra?

'De grootste uitdaging is dat we op termijn minder gas kunnen verhandelen. De aanname is dat bij een kleinere gasportfolio een kleiner personeelsbestand hoort. Dat is één van de redenen dat we nu met GasTerra 2018 zijn gestart. We moeten anticiperen op deze veranderende

omstandigheden. Ik ben ervan overtuigd dat we dit met een kleinere organisatie gaan doen. We staan nu voor de vraag hoe. Bepaalde afdelingen staan onder druk en ik hoop dat ons de tijd wordt gegund om dit af te wikkelen zoals we bij GasTerra gewend zijn. Daarnaast zien we dat het productieplafond creativiteit vraagt van de medewerkers om onze missie “waardemaximalisatie van het Nederlands aardgas” uit te blijven voeren. Toch heb ik er alle vertrouwen in dat we dit met elkaar ook de komende jaren voor elkaar zullen krijgen. Dat GasTerra-medewerkers goed kunnen anticiperen, is het afgelopen jaar wel gebleken.’

5 LOW

24.53

54 LOW

20.32

PREVIOUS

24.01

TOTAL VOLUME

823.149

Gas

Visie

Gas is al meer dan een halve eeuw onlosmakelijk verbonden met de Europese energievoorziening in het algemeen en de Nederlandse in het bijzonder. Sinds de ontdekking in 1959 van het Groningenveld, destijds het grootste *onshore* gasveld ter wereld, is hier meer dan 2000 miljard kubieke meter aardgas gewonnen. Meer dan 95 procent van de Nederlandse huishoudens gebruikt aardgas voor verwarming. GasTerra is de exclusieve verkoper van het Groningengas. Een groot deel wordt op de binnenlandse markt afgezet, daarnaast wordt een belangrijk percentage geleverd aan buitenlandse klanten in Duitsland, België en Frankrijk.

Naast het Groningengas, dat laagcalorisch is (dat wil zeggen een relatief lage verbrandingswaarde heeft) verhandelt GasTerra ook een groot volume hoogcalorisch gas. Dit gas is voornamelijk afkomstig uit kleinere gasvelden in de Noordzee en van importen uit Rusland en Noorwegen. Het hoogcalorisch gas wordt gebruikt door de industrie en eveneens naar de genoemde landen geëxporteerd alsmede naar Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk en Italië. In afwijking van het Groningengas kunnen producenten het kleineveldengas ook aan andere gashandelaren aanbieden, maar GasTerra is wettelijk verplicht dit gas desgevraagd tegen een marktconforme prijs af te nemen.

Kijkend naar het verleden is gas onbetwist een succesverhaal. In een periode van structurele en ingrijpende veranderingen, waarin de gashandel en het gastransport van elkaar werden gescheiden en de markt werd geliberaliseerd, heeft gas zijn hoofdrol in de energievoorziening behouden. Toch is de vanzelfsprekendheid eraf. De positie en het imago van gas staan onder druk. De positieve kenmerken van ons product, zoals comfort, schoonste fossiele brandstof, flexibiliteit en veelzijdigheid dreigen op de achtergrond te raken. Belangrijke oorzaken daarvan zijn in onze regio, de aardbevingen, die bij velen het gevoel hebben versterkt dat gas in het gunstigste geval een noodzakelijk kwaad is en, recentelijk, de Russisch/Oekraïense crisis, die de toch al bestaande twijfels over de voorzieningszekerheid van gas in Europa heeft vergroot.

De aardbevingen hebben indirect effect op de bedrijfsstrategie. Immers, het productieplafond dat de minister van Economische Zaken op 17 januari 2014 in een conceptbesluit bekendmaakte, beperkt niet alleen de producent van het Groningengas, NAM, maar ook van de verkoper ervan, GasTerra.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben uiteraard een negatieve impact op het imago van gas. Hoewel vrijwel niemand in Europa het belang van gas in de energiemix ontkent, nu maar ook op langere termijn, vindt een omvangrijke groep het lastig om ons product als deel van de oplossing te zien in plaats van als (mede) veroorzaker van problemen. Op termijn is deze situatie bedreigend voor de gassector en dus ook voor GasTerra. We staan daarom voor de taak om de reputatie van gas te verbeteren. De realiteit is dat gas wereldwijd, in Europa en in Nederland onmisbaar is en de komende decennia zal blijven. Zowel uit het oogpunt van voorzieningszekerheid als van verantwoord klimaatbeleid. De hoge economische en maatschappelijke waarde van deze bodemschat mag evenmin worden veronachtzaamd. Nederland beschikt vijftig jaar na ontdekking van het Groningenveld nog altijd in totaal over meer dan 1000 miljard kubieke meter conventioneel aardgas. Bij de verantwoorde winning daarvan zal de samenleving ook in de toekomst zowel economisch als ecologisch baat hebben. Dit is de achtergrond van GasTerra's slogan en het motto van dit jaarverslag: *Energizing the future*.

ASSURED BY KPMG

Jaarrekening 2014

De samenstelling van de jaarrekening 2014 is als volgt:

- Balans per 31 december (vóór resultaatbestemming)	2
- Winst- en verliesrekening	3
- Kasstroomoverzicht	4
- Toelichting behorende tot de jaarrekening	5

Balans per 31 december (vóór resultaatbestemming)

in miljoenen euro's

Activa	noot	2014	2013
Vaste activa			
- immateriële vaste activa	(1)	29,7	33,8
- materiële vaste activa	(2)	5,0	5,1
 Vlottende activa			
- vorderingen	(3)	2.331,3	3.201,8
- liquide middelen	(4)	1.381,0	702,6
 Totaal		3.747,0	3.943,3
 Passiva			
Eigen vermogen	(5)	216,0	216,0
Kortlopende schulden	(6)	3.531,0	3.727,3
 Totaal		3.747,0	3.943,3

Winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's

	noot	2014	2013
Netto-omzet	(7)	19.500,8	24.292,8
Kostprijs van de omzet	(8)	-/-19.388,4	-/-24.219,6
Bruto-omzetresultaat		112,4	73,2
Bedrijfslasten	(9)	-/-65,4	-/-70,2
Bedrijfsresultaat		47,0	3,0
Uitkomst der financiële baten en lasten	(10)	1,0	45,0
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		48,0	48,0
Belasting resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(11)	-/-12,0	-/-12,0
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		36,0	36,0

Kasstroomoverzicht

in miljoenen euro's

	2014	2013
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>		
Bedrijfsresultaat	47,0	3,0
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen en waardeverminderingen	10,5	10,5
- niet-gerealiseerde valutakoersresultaten	0,0	-/-0,3
- mutatie vorderingen	870,5	236,1
- mutatie kortlopende schulden (m.u.v. kortlopende financiering)	-/-196,3	209,6
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	731,7	458,9
Ontvangen interest	1,3	45,7
Betaalde interest & financieringskosten	-/-0,3	-/-0,7
Betaalde belasting	-/-12,0	-/-12,0
	-11,0	33,0
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	720,7	491,9
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		
Investerings in vaste activa	-/-6,3	-/-12,8
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	-/-6,3	-/-12,8
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>		
Mutatie kortlopende financiering	0	0
Betaald dividend	-/-36,0	-/-36,0
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	-/-36,0	-/-36,0
<i>Nettokasstroom</i>	678,4	443,1
Koers- en omrekenverschillen op liquide middelen	0,0	0,3
<i>Mutatie liquide middelen</i>	678,4	443,4
Liquide middelen ultimo jaar	1.381,0	702,6
Liquide middelen ultimo vorig jaar	702,6	259,2
<i>Mutatie liquide middelen</i>	678,4	443,4

Toelichting behorende tot de jaarrekening

1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Activa en passiva zijn, voorzover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde. De algemene grondslag voor de waardering en de resultaatbepaling wordt gevormd door de historische kosten.

De vergelijkende cijfers zijn indien nodig aangepast ter verbetering van de vergelijkbaarheid. Dit is onder andere het geval voor de kosten van software, waar in de balans over 2013 de kosten van software geclassificeerd waren als materiële activa in plaats van immateriële activa.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de levering zijn overgedragen aan de tegenpartij.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen en onzekerheden

Voor het opmaken van deze jaarrekening zijn beoordelingen, schattingen en aannames gemaakt die de verantwoorde bedragen beïnvloeden. Dit betreft in het bijzonder de netto-omzet en de kostprijs van de omzet (waaronder transportkosten). De beoordelingen, schattingen en aannames die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis en ervaring en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Eventuele bijzonderheden ten aanzien van schattingen en beoordelingen worden indien van belang hierna opgenomen bij de toelichtingen op de balans en de winst- en verliesrekening. Als gevolg van de overeenkomst tussen de aandeelhouders van GasTerra, zoals toegelicht onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen, hebben de afwijkingen van deze schattingen geen effect op het resultaat.

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum.

Liquide middelen, vorderingen op handelsdebiteuren en kortlopende schulden in vreemde valuta worden per balansdatum omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers.

De door omrekening optredende valutakoersverschillen op gasexport en gasimport worden toegerekend aan gasinkopen. De overige valutakoersverschillen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische aanschaffingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen gedurende de economische levensduur van de activa.

Immateriële vaste activa die op balansdatum nog niet zijn opgeleverd worden verantwoord onder de categorie immateriële vaste activa in uitvoering. Na de ingebruikname worden de betreffende activa gerubriceerd onder de categorie immateriële vaste activa.

De gehanteerde afschrijvingstermijn van de immateriële vaste activa is 5 jaar. Over de immateriële vaste activa in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische aanschaffingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen gedurende de economische levensduur van de activa.

Materiële vaste activa die op balansdatum nog niet zijn opgeleverd worden verantwoord onder de categorie materiële vaste activa in uitvoering. Na de ingebruikname worden de betreffende activa gerubriceerd onder de categorie materiële vaste activa.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa liggen tussen de 5 en 10 jaar. Over de materiële vaste activa in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor immateriële en materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroomgenererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs rekening houdend met risico's van oninbaarheid. Onder de debiteuren zijn tevens de nog niet gefactureerde verkopen opgenomen.

Pensioenen

GasTerra is samen met N.V. Nederlandse Gasunie aangesloten bij de Stichting Pensioenfonds Gasunie. De medewerkers van GasTerra hebben een pensioenregeling die hier is ondergebracht.

Per 1 januari 2014 is de regeling gewijzigd van een eindloonregeling naar een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. De financiële verplichtingen van GasTerra ten opzichte van het fonds bestaan vanaf 1 januari 2014 uit een vaste premie in combinatie met de éénmalige storting aan het opbouw- en toeslagdepot van het pensioenfonds. Als de middelen die het fonds tot zijn beschikking heeft ontoereikend zijn dan ligt het risico hiervan bij de (gewezen) deelnemers.

De pensioenregeling wordt volgens de Pensioenwet gekarakteriseerd als een uitkeringsovereenkomst. De uitvoeringsovereenkomst 2014 met het pensioenfonds heeft een looptijd van 4 jaar. De belangrijkste afspraken die zijn opgenomen in deze uitvoeringsovereenkomst zijn de volgende:

- GasTerra stort op 1 januari 2014 éénmalig € 0,6 miljoen in een opbouwdepot dat bestemd is om opbouwkorting te voorkomen in geval de premie in enig jaar ontoereikend is.
- GasTerra stort op 1 januari 2014 éénmalig € 2,3 miljoen in een toeslagdepot dat bestemd is voor de toeslagverlening van de pensioenaanspraken van deelnemers in actieve dienst.
- GasTerra heeft geen bijstortverplichting en is niet gehouden tekorten in het fonds aan te vullen.
- De premie bedraagt 22,6 % over de pensioengrondslag. GasTerra kan niet verplicht worden tot betaling van een hogere bijdrage en evenmin de bijdrage op een lager niveau vaststellen.
- Indien in enig jaar de premie ontoereikend is om de pensioenopbouw in dat jaar te financieren vindt een aanvullende financiering plaats vanuit het opbouwdepot door de Stichting Pensioenfonds Gasunie. Indien het opbouwdepot niet voldoende is voor de aanvullende financiering van de pensioenopbouw, wordt de pensioenopbouw van deelnemers vastgesteld op een verminderd bedrag.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds geeft de verhouding aan tussen het vermogen van het fonds en de waarde van de pensioenen (de verplichtingen) die het fonds nu en in de toekomst moet uitbetalen.

De minimaal vereiste dekkingsgraad volgens toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) is 104,2%. De dekkingsgraad van Pensioenfonds Gasunie was ultimo december 2014 110,1 % (111,4% ultimo 2013). Daarnaast moet Stichting Pensioenfonds Gasunie van DNB op lange termijn een vereist eigen vermogen bereiken, welk niveau afhankelijk is van de samenstelling van de beleggingen. Voor Stichting Pensioenfonds Gasunie is de op lange termijn door DNB vereiste dekkingsgraad ultimo 2014 114,5% (115,1% ultimo 2013).

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. Voor zover deze verplichting betrekking heeft op het komende boekjaar is deze verantwoord onder de kortlopende schulden.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de baten en lasten uit hoofde van amortisatie volgens de effectieve-rentemethode worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. De eerste waardering vindt plaats tegen reële waarde waarbij de transactiekosten die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving in de waardering worden opgenomen. Dit betreft schulden met een looptijd van maximaal een jaar.

Onder de crediteuren zijn tevens de nog niet gefactureerde inkoop opgenomen. Van klanten ontvangen bedragen wegens minderafname van gas onder 'take-or-pay' overeenkomsten worden als leveringsverplichting opgenomen onder de kortlopende schulden. De leveringsverplichting uit hoofde van het ontvangen gas in de storage service is eveneens opgenomen onder de kortlopende schulden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden.

In de normale bedrijfsuitoefening maakt de onderneming incidenteel gebruik van afgeleide financiële instrumenten. Het betreft valutatermijncontracten en gasprijsswaps om het prijsrisico van bepaalde gascontracten af te dekken.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door de onderneming gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn; en
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen; en
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten (afgeleide) financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, omdat niet aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

De onderneming past kostprijs hedge accounting toe teneinde de resultaten uit hedge-instrumenten waaronder valutatermijncontracten en gasprijsswaps, en waardeveranderingen van de afgedekte posities gelijktijdig in de winst- en verliesrekening te verwerken. De eerste waardering van valutatermijncontracten en gasprijsswaps vindt plaats tegen kostprijs. De mate van effectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie. Indien de kritische kenmerken van het valutatermijncontract of de gasprijsswap overeenkomen met de verwachte toekomstige transactie wordt het valutatermijncontract of de gasprijsswap niet geherwaardeerd. Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn, is geen sprake van ineffectiviteit. Zodra de afgedekte positie van de verwachte toekomstige transactie tot de verwerking van een financieel actief of een financiële verplichting leidt, worden de met het valutatermijncontract of de gasprijsswap verbonden winsten of verliezen in dezelfde periode in de winst- en verliesrekening verwerkt als waarin het verkregen actief of de aangegane verplichting van invloed is op het resultaat.

De onderneming documenteert de hedgerelaties en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat er geen sprake is van overhedges. Een verlies als gevolg van een overhedge wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaaarde direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Er zijn geen significante kasstroomrisico's verbonden aan de hedgerelaties.

GasTerra sluit in het kader van zijn bedrijfsuitoefening gasinkoopcontracten en gasverkoopcontracten af. Deze contracten worden afgesloten voor daadwerkelijke fysieke levering en ontvangst van gas in overeenstemming met de verwachte in- of verkopen of gebruiksbehoeften van de onderneming en vallen daarom buiten de reikwijdte van RJ 290.

Gasverkoop en gasinkoop

De prijsstelling van aardgas aan zowel verkoop- als inkoopzijde wordt in belangrijke mate beïnvloed door de ontwikkelingen van de gasmarktprijzen van aardgas alsmede door de prijzen van andere energiedragers.

De aandeelhouders van GasTerra hebben een overeenkomst gesloten betrekking hebbende op de door GasTerra te behalen winst na belasting. Op grond daarvan wordt de prijs van het gedurende het jaar door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) aan GasTerra verkochte Gronings aardgas zodanig

vastgesteld, dat voor GasTerra de door aandeelhouders voor dat jaar vastgestelde winst na belasting overblijft.

Netto-omzet

Netto-omzet wordt opgesplitst in gasverkoop en overige netto-omzet.

Onder gasverkoop worden verantwoord de opbrengsten uit de levering van gas en de opbrengsten uit de daarbij geleverde diensten, na aftrek van over de omzet geheven belastingen.

Onder overige netto-omzet worden hoofdzakelijk verantwoord de opbrengsten uit levering van diensten aan derden. Deze opbrengsten betreffen met name flexibilitiediensten.

De opbrengsten worden verantwoord in de verslagperiode waarin de levering van het gas en de diensten hebben plaatsgevonden.

Diensten, die betrekking hebben op het beschikbaar stellen van transportcapaciteit en flexibiliteit, staan los van het daadwerkelijk gebruik. Zij worden geacht te zijn geleverd, indien de dienst ter beschikking heeft gestaan aan de klant gedurende het overeengekomen tijdsvak.

Kostprijs van de omzet

Onder kostprijs van de omzet worden hoofdzakelijk verantwoord de kosten van inkoop van gas en de daarbij geleverde diensten, de transportkosten en de kosten die verband houden met de ondergrondse gasopslag.

Bedrijfslasten

De kosten worden bepaald op historische basis, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor de waardering en worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in de verslagperiode waarin zij voorzienbaar zijn.

Uitkomst der financiële baten en lasten

Hieronder worden baten en lasten verband houdende met de financiering verantwoord.

Vennootschapsbelasting

Het in de winst- en verliesrekening op te nemen bedrag aan vennootschapsbelasting wordt berekend uitgaande van het volgens deze rekening bepaalde resultaat, met inachtneming van de geldende fiscale bepalingen en tarieven.

Kasstroomoverzicht

In dit overzicht komen de gegenereerde kasstromen tot uitdrukking. Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode uitgaande van het bedrijfsresultaat in de winst- en verliesrekening.

2 Nadere toelichting op de balans

Immateriële vaste activa (1)

in miljoenen euro's

	Immateriële vaste activa	Immateriële vaste activa in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2014:			
Aanschafwaarde	43,4	11,1	54,5
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-20,8	-	-/-20,8
Boekwaarde	22,6	11,1	33,7
Mutaties in de boekwaarde:			
Investerings	-	5,5	5,5
In gebruikname	13,2	-/-13,2	-
Afschrijvingen	-/-9,5	-	-/-9,5
Desinvesteringen	-/-1,0	-	-/-1,0
Desinvesteringsafschrijvingen	1,0	-	1,0
Waardeverminderingen	-	-	-
Saldo	3,7	-/-7,7	-/-4,0
Stand per 31 december 2014:			
Aanschafwaarde	55,6	3,4	59,0
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-29,3	-	-/-29,3
Boekwaarde	26,3	3,4	29,7

De immateriële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit geactiveerde kosten van software ter ondersteuning van bedrijfsprocessen.

Materiële vaste activa (2)

in miljoenen euro's

	Materiële vaste activa	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2014:			
Aanschafwaarde	13,1	0,5	13,6
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-8,4	-	-/-8,4
Boekwaarde	4,7	0,5	5,2
Mutaties in de boekwaarde:			
Investerings	-	0,8	0,8
In gebruikname	1,0	-/-1,0	-
Afschrijvingen	-/-1,0	-	-/-1,0
Desinvesteringen	-/-1,4	-	-/-1,4
Desinvesteringsafschrijvingen	1,4	-	1,4
Waardeverminderingen	-	-	-
Saldo	0,0	-/-0,2	-/-0,2
Stand per 31 december 2014:			
Aanschafwaarde	12,7	0,3	13,0
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-8,0	-	-/-8,0
Boekwaarde	4,7	0,3	5,0

De materiële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit bedrijfsinventaris en computerbenodigdheden.

Vorderingen (3)

<i>in miljoenen euro's</i>	31 dec. 2014	31 dec. 2013
Debiteuren	2.312,5	3.187,4
Belastingen	9,4	2,9
Overige vorderingen	9,4	11,5
Totaal	2.331,3	3.201,8

Geen van de vorderingen heeft een looptijd langer dan een jaar.

Per balansdatum wordt een voorziening voor oninbaarheid ad € 1,1 miljoen (2013: € 1,0 miljoen) aangehouden.

Liquide Middelen (4)

<i>in miljoenen euro's</i>	31 dec. 2014	31 dec. 2013
Deposito's	984,0	699,7
Deposito's verbonden partijen	286,0	0,0
Overige liquide middelen	111,0	2,9
Totaal	1.381,0	702,6

De onder liquide middelen opgenomen deposito's hebben een looptijd van maximaal drie maanden.

Eigen vermogen (5)

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk en geplaatste kapitaal bedraagt in 2013 en in 2014 € 180 miljoen en is verdeeld in 40.000 aandelen van elk € 4.500 nominaal. Het geplaatste kapitaal, dat volledig is volgestort, is als volgt verdeeld:

EBN B.V.	40%
Esso Nederland B.V.	25%
Shell Nederland B.V.	25%
Staat der Nederlanden	10%

Onverdeeld resultaat

<i>in miljoenen euro's</i>	
Saldo per 1 januari 2014	36,0
Bestemming van het resultaat van het boekjaar 2013 overeenkomstig het besluit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	-/-36,0
Onverdeeld resultaat van het boekjaar 2014	36,0
Saldo per 31 december 2014	36,0

Kortlopende schulden (6)

<i>in miljoenen euro's</i>	31 dec. 2014	31 dec. 2013
Crediteuren gasinkoop	3.244,2	2.436,5
Crediteuren verbonden partijen	175,3	1.109,1
Overige handelscrediteuren	7,3	5,6
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2,3	2,2
Overige schulden	97,7	166,8
Overlopende passiva	4,2	7,1
Totaal	3.531,0	3.727,3

Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan marktrisico inclusief valutarisico, renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. De onderneming zet afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. De onderneming handelt niet in afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico bestaat uit het verlies dat zou ontstaan indien klanten of tegenpartijen in gebreke zouden blijven en hun contractuele verplichtingen niet zouden nakomen. De onderneming heeft richtlijnen opgesteld waaraan klanten of tegenpartijen moeten voldoen. Deze richtlijnen beperken het risico verbonden aan mogelijke kredietconcentraties en marktrisico's. Indien klanten of tegenpartijen niet aan deze richtlijnen voldoen worden nadere zekerheden gevraagd zoals bankgaranties. De onderneming loopt hierdoor geen belangrijk kredietrisico ten aanzien van een enkele individuele klant of tegenpartij. Met de meeste klanten en tegenpartijen zijn langdurige relaties opgebouwd. Zij hebben in 2014 aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Renterisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven gelden. De onderneming heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Gelet op de korte looptijd van deposito's is het renterisico gedurende 2014 niet meer dan € 100.000,- geweest.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van liquiditeitsprognoses. Het management ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Om het liquiditeitsrisico te beperken beschikt GasTerra over een commercial paper-programma van € 1,0 miljard ultimo 2014 (ultimo 2013: EUR 1,0 miljard). Dit programma is per 1 januari 2015 beëindigd. Met NAM en EBN heeft GasTerra in 2014 een Deposit- en Loan-agreement afgesloten.

Valutarisico

Met ingang van 2013 hanteert GasTerra een beleid om de valutarisico's van in de balans opgenomen vorderingen en schulden in vreemde valuta te beheersen met behulp van een bandbreedte. De valutarisico's worden pas – en dan volledig – afgedekt door middel van kortlopende valutacontracten, indien de ongerealiseerde resultaten van die risico's buiten een door de onderneming vastgestelde bandbreedte komen.

Marktwaarde

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan als gevolg van de korte looptijden.

De geschatte marktwaarde en de totale boekwaarde van de gasprijsswaps per 31 december worden vermeld in de onderstaande tabel:

<i>in miljoenen euro's</i>	Geschatte marktwaarde 2014	Boekwaarde 2014	Geschatte marktwaarde 2013	Boekwaarde 2013
Gasprijsswaps	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	0,0	0,0

Per 31 december 2014 is geen sprake van gasprijsswaps die na balansdatum worden afgewikkeld. De geschatte marktwaarde en de boekwaarde van de gasprijsswaps per 31 december 2013 was kleiner dan € 100.000,-.

Door toepassing van kostprijs-hedgeaccounting, zoals uiteengezet in de grondslagen, bedraagt de in bovenstaande tabel opgenomen boekwaarde van afgeleide financiële instrumenten nihil.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Inkoop-, levering- en transportverplichtingen

GasTerra heeft meerjarige inkoop-, levering- en transportverplichtingen uit hoofde van gasinkoop-, gasverkoop- en transportovereenkomsten. De gasinkoop- en gasverkooprijzen zijn in belangrijke mate afhankelijk van toekomstige gasmarktprijzen van aardgas, alsmede van de toekomstige marktprijzen van andere energiedragers. Daarnaast is GasTerra langlopende verplichtingen aangegaan voor met name kantoorhuur en ICT-dienstverlening. De financiële gevolgen daarvan zijn van beperkte betekenis voor de beoordeling van de financiële positie ultimo boekjaar.

Ten behoeve van GasTerra zijn door derden voor € 28,2 miljoen bankgaranties (2013: € 22,8 miljoen) afgegeven.

De meerjarige leveringsverplichtingen worden afgedekt door meerjarige inkoopovereenkomsten, waarbij het geplande aanbod aan GasTerra van het Gronings aardgas de meerjarige leveringsverplichtingen ruim overtreft. Het verschil tussen leveringsverplichtingen en de import- en nationale inkoopverplichtingen wordt door GasTerra met name kortlopend verkocht op liquide handelsplaatsen.

De aandeelhouders van GasTerra hebben een overeenkomst gesloten betrekking hebbende op de door GasTerra te behalen winst na belasting. Op grond daarvan wordt de prijs van het gedurende het jaar door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) aan GasTerra verkochte Gronings aardgas zodanig vastgesteld, dat voor GasTerra de door aandeelhouders voor dat jaar vastgestelde winst van € 36 miljoen na belasting overblijft. Als gevolg van de toepassing van de bovenstaande overeenkomst wordt geen toelichting van de waardering van de individuele gasinkoop- en verkoopcontracten opgenomen.

De verplichtingen en rechten van meerjarige gasinkoop-, gasverkoop- en transportovereenkomsten zijn niet gepassiveerd en geactiveerd.

Meerjarige gasinkoop- en gasverkoopovereenkomsten bevatten veelal heronderhandelingsclausules om gedurende de looptijd van de overeenkomst onder bepaalde voorwaarden de contractcondities te herzien. GasTerra is ten aanzien van meerdere meerjarige gasinkoop- en gasverkoopovereenkomsten in reguliere heronderhandeling met de desbetreffende tegenpartijen. Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting van de uitkomsten van deze heronderhandelingen te maken.

Ondergrondse gasopslag

GasTerra heeft ter zake van ondergrondse gasopslagcapaciteit meerjarige financiële verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen met een jaarlijks gemiddeld te betalen bedrag van € 0,5 miljard (2013: € 0,5 miljard). De kosten verband houdende met de ondergrondse gasopslag worden verantwoord onder de gasinkoopkosten.

3 Nadere toelichting op de winst- en verliesrekening

Netto-omzet (7)

in miljoenen euro's

	2014	2013
Gasverkoop	19.450,4	24.240,4
Overige netto-omzet	50,4	52,4
Totaal	19.500,8	24.292,8

In onderstaand overzicht is per regio de gasverkoop weergegeven.

	2014	2013
Nederland	8.043,5	9.574,1
Overig Europa	11.406,9	14.666,3
Totaal	19.450,4	24.240,4

De volumes zijn ten opzichte van 2013 met 9,0 procent gedaald tot 81,3 miljard m³. De gemiddelde opbrengstprijs bedraagt 23,9 cent/m³ (27,1 cent/m³ in 2013).

Kostprijs van de omzet (8)

in miljoenen euro's

	2014	2013
Gasinkoop	18.819,8	23.710,5
Transportkosten	568,6	509,1
Totaal	19.388,4	24.219,6

De gemiddelde inkoopprijs bedraagt 22,6 cent/m³ (26,0 cent/m³ in 2013). Onder de gasinkoopkosten zijn mede inbegrepen de kosten verband houdende met de ondergrondse gasopslag.

De valutakoersverschillen die in de winst-en-verliesrekening onder de kostprijs omzet zijn verwerkt, bedragen € 1,4 miljoen negatief (2013: € 6,0 miljoen negatief).

Bedrijfslasten (9)

in miljoenen euro's

	2014	2013
Salarissen	17,3	22,0
Sociale lasten	1,8	1,8
Pensioenlasten	4,7	6,4
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	21,5	19,3
Afschrijvingskosten	10,5	10,5
Overige bedrijfskosten	9,6	10,3
Totaal	65,4	70,2

Uitkomst der financiële baten en lasten (10)

in miljoenen euro's

	2014	2013
Ontvangen interest	1,3	45,7
Financiële baten	1,3	45,7
Interestlasten	-/-0,3	-/-0,7
Financieringskosten	-	-
Financiële lasten	-/-0,3	-/-0,7
Saldo	1,0	45,0

Belasting over het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening (11)

De effectieve belastingdruk bedraagt voor 2014: 25,0 procent (2013: 25,0 procent).

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer GasTerra transacties verricht met zijn bestuurders, zijn leidinggevende functionarissen of zijn aandeelhouders.

De aandeelhouders EBN B.V., Esso Nederland B.V. en Shell Nederland B.V. zijn aan te merken als verbonden partij van GasTerra.

Transacties tussen GasTerra en de verbonden partijen worden op basis van marktconforme voorwaarden afgehandeld.

Aantal werknemers

Het aantal werknemers in fulltime-equivalenten ultimo 2014 bedraagt 179 (2013: 186). Het gemiddeld aantal werknemers in fulltime-equivalenten gedurende het boekjaar bedraagt 183 (2013: 186).

Honoraria van de accountant

In het boekjaar zijn de volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. ten laste gebracht van de vennootschap, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a Burgerlijk Wetboek:

	2014	2014	2013	2013
	KPMG	KPMG	KPMG	KPMG
	Accountants	Overig	Accountants	Overig
<i>bedragen in euro's</i>	N.V.		N.V.	
Controle van de jaarrekening	205.000	-	230.000	22.165
Andere controle-opdrachten	24.500	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	68.000	-	100.890
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-	-
	229.500	68.000	230.000	123.055

Bezoldiging van bestuurders en (gewezen) commissarissen

Het beloningsbeleid van GasTerra voor bestuurders van de vennootschap is erop gericht om managers die leiding geven aan een grote onderneming te motiveren en te behouden en hen te belonen op basis van hun prestatie. Voor de commissarissen van de vennootschap geldt een terughoudend bezoldigingsbeleid.

Bestuurders van de vennootschap

De bezoldiging van de bestuurder van de vennootschap, drs. G.J. Lankhorst, luidt als volgt:

	2014	2013
Periodieke beloningen (exclusief werkgeversdeel sociale lasten)	€ 369.916	€ 338.975
Werkgeversdeel sociale lasten	€ 9.342	€ 8.808
Periodieke beloningen (inclusief werkgeversdeel sociale lasten)	€ 379.258	€ 347.783
Variabele beloning	€ 84.002	€ 84.002
Werkgeversdeel pensioenpremie	€ 74.449	€ 89.907
	€ 537.709	€ 521.692

Bovengenoemde variabele beloning is gebaseerd op het bereiken van de afgesproken doelstellingen gedurende het verslagjaar. In 2014 is geen sprake geweest van lasten uit hoofde van de 'crisisheffing' (Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013). In 2013 bedroeg de last uit hoofde van de crisisheffing € 40.009. GasTerra heeft dit bedrag niet gerekend tot de bezoldiging van de bestuurder van de vennootschap. GasTerra heeft een verzekering die bestuurders en commissarissen dekking biedt bij aansprakelijkheid.

Commissarissen van de vennootschap

De bezoldiging van de (gewezen) leden van de Raad van Commissarissen over het boekjaar 2014 bedraagt in totaal € 53.546 (2013: € 55.437).

Directie

drs. G.J. Lankhorst, Chief Executive Officer

Raad van Commissarissen

mr. drs. C.W.M. Dessens, Voorzitter

drs. D.A. Benschop

ir. J.D. Bokhoven

ir. P. Dekker

drs. M.E.P. Dierikx

ir. J.M. Van Roost

ir. F.A.E. Schittecatte

Groningen, 12 februari 2015

Samenvatting financiële resultaten

	2014	2013
Inkomsten en kosten in miljoenen euro's		
Netto-omzet	19.501	24.293
Gasinkoop	18.820	23.711
Transportkosten	569	509
Resultaten in miljoenen euro's		
Resultaat voor belasting	48	48
Netto-winst	36	36
Dividend	36	36
Overige financiële gegevens		
Investerings (in miljoenen euro's)	6	13
Liquiditeitsratio	1,1	1
Balansgegevens ultimo jaar, in miljoenen euro's		
Balanstotaal	3,747	3,943
Eigen vermogen	216	216

Kortlopende schulden	3,531	3,727
----------------------	-------	-------

Verkochte volumes in miljarden m3

Totale afzet	81,3	89,3
-Nederland	34,3	36,1
-Overig Europa	47	53,2

Personeel ultimo jaar, in fulltime-equivalenten

Eigen medewerkers	179	186
-------------------	-----	-----

Veiligheid & gezondheid

Ziekteverzuim (in %)	2,1	2,2
Gemiddelde verzuimfrequentie	1,1	1,1

Marktontwikkeling

In 2014 was de gasmarkt door verschillende gebeurtenissen en ontwikkelingen behoorlijk in beweging. Zo was de Europese gasvraag in 2014 lager dan in 2013. Dat kwam enerzijds door de hoge temperaturen in zowel het eerste als het laatste kwartaal waardoor de gasvraag onder huishoudens lager was dan voorzien. Daarnaast werd opnieuw minder gas gebruikt voor de opwekking van elektriciteit in centrales door de lage prijzen van kolen en CO₂-emissierechten. Omdat in Azië de vraag naar aardgas achterbleef bij de verwachting, kwam meer LNG beschikbaar voor de Europese markt. Daarnaast was de gasvraag laag door het warme weer en waren de bergingen gevuld. Dit leidde vooral in de zomermaanden tot lagere prijzen op de gashandelsmarkten. Tegelijkertijd floreerde de virtuele handelsplaats *Title Transfer Facility* (TTF): nog niet eerder werd hier zoveel gas verhandeld als in 2014.

Groningenbesluit

Op 17 januari 2014 maakte minister Kamp van Economische Zaken bekend dat een maximumvolume voor de winning van Groningengas werd ingesteld. Daarnaast werd de productie uit de clusters rond Loppersum, waar zich de hevigste aardbevingen hadden voorgedaan, sterk ingeperkt. In het op dat moment nog voorlopige besluit was sprake van een productieplafond van 42,5 miljard kubieke meter in 2014 en 2015 en 40 miljard kubieke meter in 2016. De winning uit de clusters rond Loppersum mocht in deze periode niet hoger zijn dan drie miljard kubieke meter per jaar. Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter in 2015 en 2016 wordt teruggebracht. Op 9 februari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de winning in het eerste halfjaar van 2015 zal worden beperkt tot 16,5 miljard kubieke meter. Dit niveau van winning maakt het volgens de minister mogelijk om op 1 juli 2015 zowel tot handhaving van het niveau van 39,4 miljard kubieke meter als tot een verdere reductie tot het niveau van 35 miljard kubieke meter voor het jaar 2015 te besluiten.

Dat een plafond voor Groningengas is vastgesteld is niet nieuw. Eerder was er een plafond opgelegd aan GasTerra voor de inkoop van Groningengas, gespreid over meerdere jaren. Van 2006 tot en met 2015 mag 425 miljard kubieke meter Groningengas worden ingekocht. In de periode 2011-2020, 449 miljard kubieke meter. De overgang van een meerjarenplafond voor inkoop van Groningengas naar een plafond per jaar voor productie uit het Groningenveld vergde de nodige aanpassingen.

GasTerra heeft in 2014, 42,1 miljard kubieke meter Groningengas ingekocht. In overeenstemming met het conceptbesluit over het Groningen Winningsplan heeft NAM in dat jaar 42,4 miljard kubieke meter uit het Groningenveld geproduceerd. Het verschil tussen het productie- en het ingekochte volume zit in het eigen gebruik van NAM, bijvoorbeeld brandstofgas, en de netto onttrekking aan de ondergrondse bergingen. Binnen de beperking die het productieplafond op Groningen ook voor GasTerra als afnemer betekende, is GasTerra erin geslaagd zijn missie, de waarde van het Nederlandse aardgas maximaliseren, te vervullen.

Energiedoelen

Op 6 september 2013 ondertekenden diverse partijen het SER-energieakkoord voor duurzame groei. Een van de afspraken is het energiegebruik in Nederland terug te dringen, onder andere door huizen energiezuiniger te maken. Veel woningcorporaties geven hier invulling aan. Meer energie-efficiëntie betekent minder gasafzet onder huishoudens. Vandaar dat GasTerra zijn afzetverwachtingen in dit segment naar beneden heeft bijgesteld.

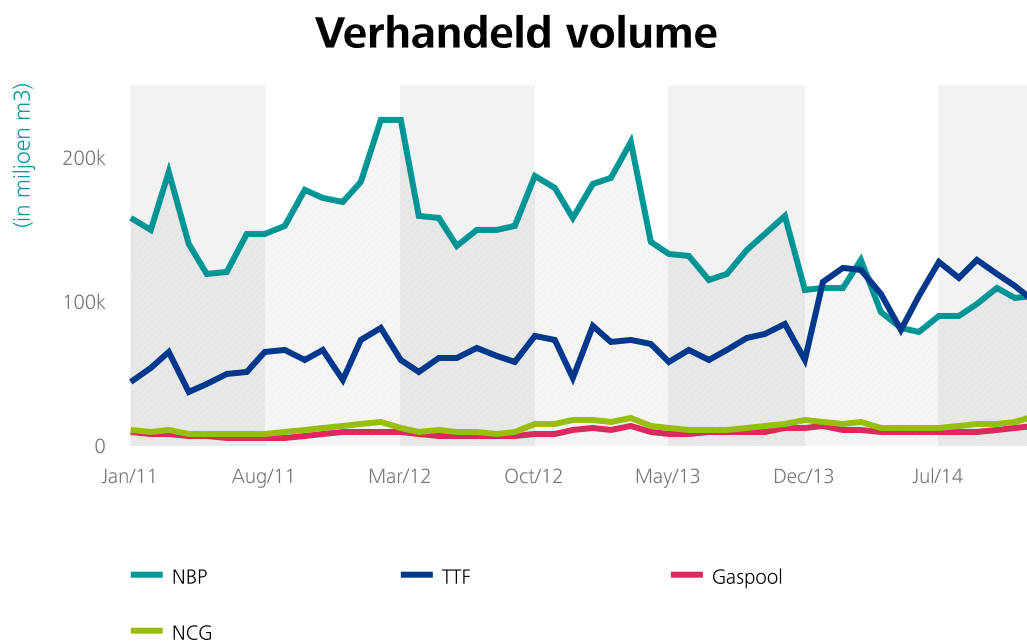
Op Europees niveau heeft de Europese Commissie in 2014 het *Framework 2030* vastgesteld. Hierin zijn drie energiedoelen voor 2030 opgenomen: 40 procent emissiereductie in elke lidstaat en op Europees niveau een verbetering van de energie-efficiency met 27 procent ten opzichte van 1990 en een aandeel van 27 procent hernieuwbare bronnen in de energiemix.

Virtuele handelsplaatsen

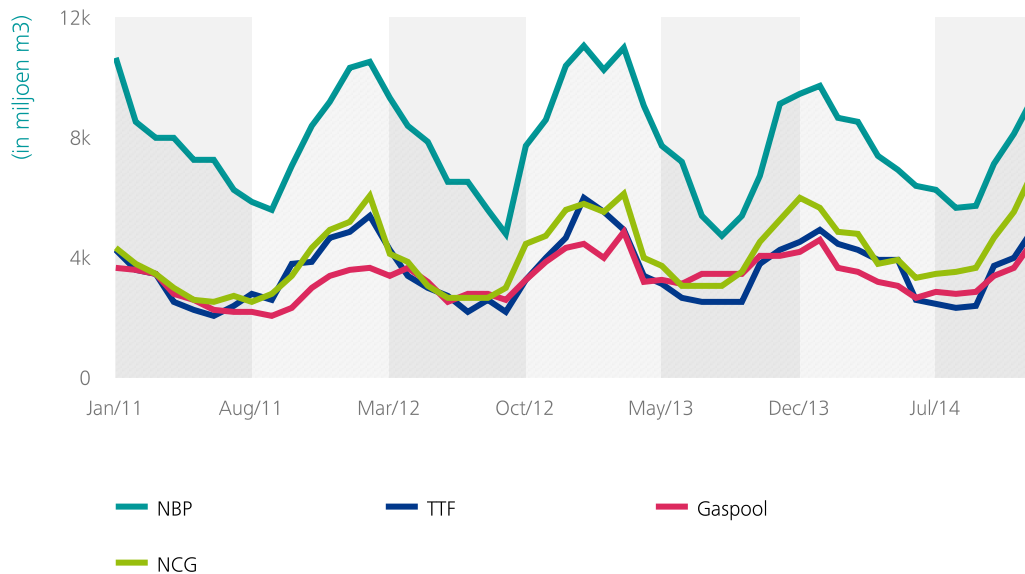
De handel op de Nederlandse handelsplaats TTF steeg in 2014 tot een recordhoogte met een verhandeld volume van bijna 1.400 miljard kubieke meter. Daarmee nam de TTF de koppositie over van de Britse handelsplaats *National Balancing Point* (NBP) in de *Over-The-Counter*-handel (OTC). Bij deze manier van handelen doen partijen rechtstreeks zaken met elkaar. Mogelijk speelt hierbij een rol dat, doordat op de TTF in euro's wordt gehandeld, partijen geen valutarisico's lopen. Ook de *churn-rate* steeg sterk in 2014. De gemiddelde *churn-rate* was in 2013 18,5, dit steeg in 2014 naar 31. In de zomermaanden lag het aantal boven de 50. Dit was te danken aan het warme weer. De gasvraag was daardoor relatief laag en de bergingen zaten vol; als gevolg daarvan hadden veel partijen meer gas ingekocht dan ze konden leveren. Het overschot boden ze aan op de TTF. Dit had een drukkend effect op de prijzen; tegelijkertijd groeide de volatiliteit (de beweeglijkheid van de prijzen), waardoor de markt interessanter werd voor meer partijen.

De crisis in Rusland en Oekraïne hadden geen structureel effect op de prijsvorming, wel op de volatiliteit. Bij politieke spanningen steeg de prijs om daarna bij een akkoord weer te dalen.

De TTF en het Britse NBP zijn in Europa voorlopers als hubs voor aardgas. Op de TTF en het NBP vlakt de groei langzamerhand af. Onder andere de Duitse handelsplaatsen NCG en GasPool ontwikkelen zich verder. Ook GasTerra breidde zijn handelsactiviteiten naar deze Duitse handelsplaatsen uit, al is de handel hier nog beperkt vergeleken met het volume dat GasTerra in het Verenigd Koninkrijk verhandelt. De TTF blijft de belangrijkste *prijsmarker* voor langetermijncontracten en voor gas op de andere handelsplaatsen in continentaal Europa.

Fysiek volume

LNG

Omdat in Azië de vraag naar aardgas achterbleef bij de verwachting, kwam meer LNG beschikbaar voor de Europese markt. Zo importeerden met name Spanje en het Verenigd Koninkrijk in 2014 meer LNG dan verwacht. Hoe de LNG-vraag in Azië zich de komende jaren gaat ontwikkelen, hangt nauw samen met de economische groei op dit continent en de energiekeuzes die de betrokken landen zullen maken. Zo is Japan van plan om een aantal kerncentrales weer op te starten die als reactie op de ramp met de kerncentrale in Fukushima in 2011 waren uitgezet. Dit zal op termijn de vraag naar LNG in Japan beïnvloeden.

Mede dankzij de bouw van LNG-exportterminals in Australië en Amerika zal het aanbod van LNG de komende jaren groeien. Australië kan vanaf 2016, 100 miljard kubieke meter per jaar verscheppen en in Amerika gaat het om 60 miljard kubieke meter vanaf 2018. Het grootste deel van dit Amerikaanse gas, namelijk 40 miljard kubieke meter per jaar, is al gecontracteerd door Europese partijen voor levering vanaf 2020. Naast Amerikaans LNG zien we een toename van LNG uit Qatar en Rusland (Yamal). Behalve deze hoeveelheden LNG zien we daarnaast ook gas uit het Shah Deniz-gasveld in Azerbeidzjan, dat per pijpleiding via onder meer Turkije naar Italië zal worden getransporteerd. Bij het contracteren van LNG bestaat geen zekerheid of dit gas ook daadwerkelijk in Europa wordt geleverd. Deels gaat het om volumes die in het land van productie

worden afgeleverd en door de koper naar keuze op de wereldmarkt kunnen worden verkocht. Daarnaast is het mogelijk om in Europa geleverd LNG opnieuw te verscheppen naar andere markten.

Concurrentie van kolen

De kolenprijs en de prijs van CO₂-emissierechten zijn op het moment van verschijning van dit jaarverslag nog steeds verhoudingsgewijs laag. Kolengestookte elektriciteitsproductie blijft daardoor veel goedkoper in vergelijking tot gasgestookte elektriciteitsproductie. Verschillende Noordwest-Europese energiebedrijven hebben daarom hun gasgestookte elektriciteitscentrales gesloten of kondigden aan dit te gaan doen. In België werden gascentrales ook stilgelegd omdat deze niet rendabel waren. Enkele gascentrales zijn echter opnieuw ingezet omdat een elektriciteitstekort dreigde doordat kerncentrales in het land onverwacht (langer) stillagen. Daarnaast werd er gesproken over het opstarten van gascentrales in Nederland om de Belgische markt te beleveren.

In Nederland is afgesproken de vijf oudste kolencentrales te sluiten, als onderdeel van het SER-energieakkoord. Hun plaats wordt echter ingenomen door drie nieuwe efficiëntere (twee kolencentrales, op de Maasvlakte en één centrale in de Eemshaven).

De sluiting van gascentrales heeft consequenties voor de leveringszekerheid en klimaatdoelen. Kolen mag op dit moment dan het goedkopere alternatief zijn, bij de verbranding komt meer CO₂ vrij dan bij de verbranding van gas. Daarnaast zijn kolencentrales minder makkelijk op en af te schakelen dan gasgestookte centrales, waardoor zij in de transitie naar een duurzame energievoorziening minder geschikt zijn als aanvulling op de vaak onvoorspelbare hernieuwbare bronnen. Verschillende Europese landen nemen in dit kader maatregelen om de leveringszekerheid veilig te stellen. Deze zogeheten capaciteitsmechanismen houden in dat de reservecapaciteit die energiebedrijven moeten aanhouden om de stroomvoorziening te garanderen wordt vergoed. In Europees verband wordt gesproken over het verbeteren van het handelssysteem voor CO₂-emissierechten. Dit zou moeten leiden tot hogere CO₂-prijzen en aldus bedrijfsinvesteringen in emissiebeperkende maatregelen bevorderen, zoals het gebruik van gas.

Schaliegas in Nederland

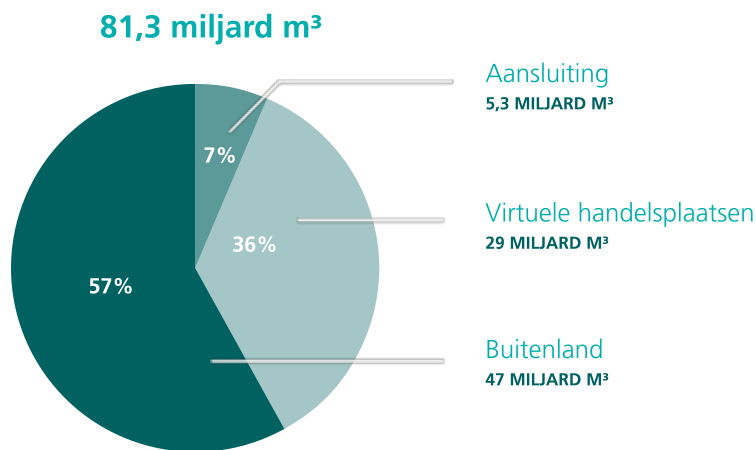
De minister van Economische Zaken onderzoekt of -en zo ja- waar en onder welke voorwaarden schaliegas gewonnen kan worden. In 2014 konden overheden, organisaties en burgers reageren op de opzet voor het PlanMER-onderzoek. De besluitvorming over schaliegaswinning in Nederland wordt verwacht in de tweede helft van 2015.

ASSURED BY KPMG

Levering en verkoop

GasTerra heeft in 2014, 81,3 miljard kubieke meter gas geleverd. Daarmee lag de levering 8 miljard kubieke meter lager dan in 2013. Dit kan vooral verklaard worden door de productiebeperking van het Groningenveld en de gemiddeld hoge temperatuur. Kende 2013 een koud begin en einde van het jaar, de winter van 2014 was juist mild. De temperaturen hadden niet alleen een drukkend effect op de leveringen, maar zorgden ook voor een prijsdaling. In 2014 werd gemiddeld 23,9 eurocent per kubieke meter betaald tegen 27,1 eurocent in 2013.

Levering op de aansluiting

Energiebedrijven en -centrales

GasTerra heeft in 2014, 1,8 miljard kubieke meter gas direct op de aansluiting geleverd aan energiebedrijven en -centrales. Daarmee bleef de directe levering aan dit marktsegment iets achter bij de verwachting. De gemiddeld hoge temperaturen in 2014 waren hier debet aan. Het lagere volume in dit segment werd echter grotendeels gecompenseerd door hogere verkopen van *within-year*-producten. Daarbij wordt het gas in hetzelfde jaar gecontracteerd en geleverd.

Windafhankelijke gaslevering

Een goed voorbeeld van productinnovatie is de windafhankelijke gaslevering, een product dat GasTerra samen met energiebedrijf Eneco heeft ontwikkeld. Afhankelijk van de verwachte windsnelheid levert GasTerra meer of minder gas aan Eneco, waarbij niet alleen de hoeveelheid, maar ook de gasprijs is gekoppeld aan de windsnelheid. Hierdoor kan Eneco het financiële risico dat samenhangt met de productie van windenergie beter beheersen. Dit product sluit niet alleen aan bij de klantbehoefte, maar bevordert tevens de inzet van gas als transitiebrandstof. Moderne gascentrales zijn heel geschikt als back-up voor windenergie; ze kunnen als de wind wegvalt sneller op- en afgeregeld worden dan kolencentrales. Bovendien is gas de schoonste fossiele brandstof. Twee redenen voor Eneco om voor deze oplossing te kiezen.

Verkopen

De positieve effecten van continue productontwikkeling kwamen ook tot uiting in de verkoopcontracten voor de komende jaren. GasTerra speelde in op de sterke toename van kleinere, en vaak lokale energiebedrijven. Deze partijen contracteren elk jaar meer gas, omdat zij hun eigen klantportfolio zien groeien. Hier profiteert GasTerra dan weer van door een hogere afzet aan dit marktsegment.

Industrie

GasTerra leverde in 2014, 3,5 miljard kubieke meter aardgas aan zijn industriële klanten. In de eerste helft van 2014 was het aantal contracteringen voor de komende jaren lager dan verwacht. Dit werd gecompenseerd door een toename van het aantal aanbestedingen en contracten in het tweede deel van het jaar.

Daarmee bleef de levering achter bij de verwachting. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Ten eerste hebben de economische omstandigheden effect op de productie, wat tot een lagere gasvraag leidt. Daarnaast maken klanten minder gebruik van hun warmtekrachtkoppeling-installaties (WKK's) die gelijktijdig warmte en elektriciteit opwekken. Voor veel klanten bleek de inkoop van elektriciteit goedkoper dan de eigen productie met een lagere gasvraag op deze installaties als gevolg. Tot slot werd de levering in 2014 negatief beïnvloed door uitval van de productie bij een aantal grote klanten door storingen en onderhoud.

Productontwikkeling

Ondanks bovenstaande ontwikkelingen werkt GasTerra hard aan het behoud en de uitbreiding van de klantenportfolio. Hiervoor overleggen we continu met de klanten of de voorwaarden en producten nog marktconform zijn. Hier zijn ook in 2014 weer enkele productverbeteringen uit voortgekomen.

Klanttevredenheid

GasTerra heeft in 2014 een nieuwe klantenportal ontwikkeld voor industriële klanten, dat begin 2015 is gelanceerd. Klanten kunnen hier additionele volumes bestellen, offertes aanvragen en accepteren alsmede hun contracten en facturen inzien. In een klanttevredenheidsonderzoek in 2013 gaven klanten aan meer behoefte te hebben aan informatie, met name over marktontwikkelingen en prijzen. Om in die behoefte te voorzien geven we sinds 2013 periodiek een digitale nieuwsbrief uit. Daarnaast organiseerde de onderneming in oktober een goed bezochte relatiedag met lezingen over de gasmarkt en een bezoek aan de gasbehandelingsinstallatie van Gasunie in Ommen.

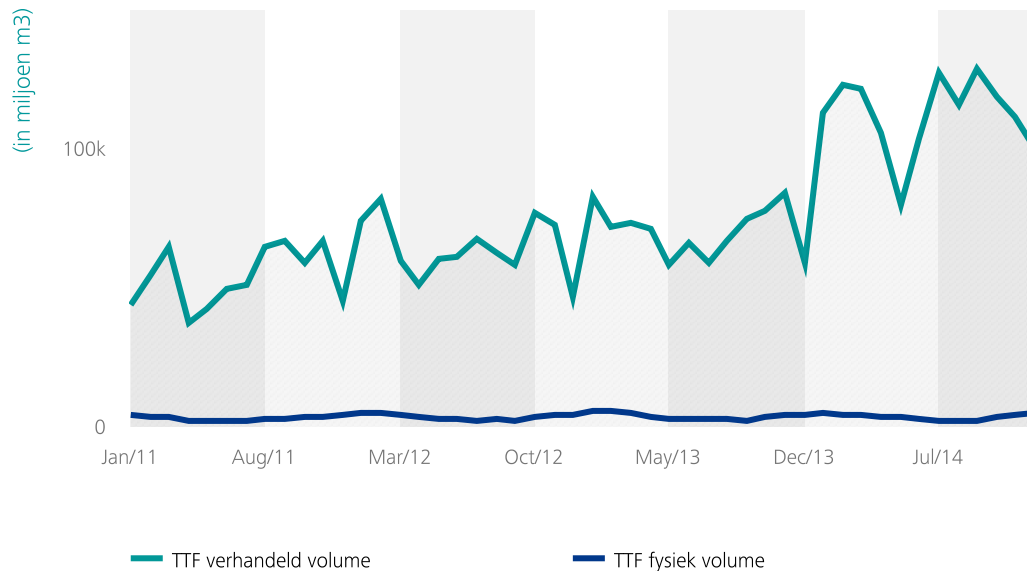
Verduurzamen

We ondersteunen onze industriële klanten bij de verduurzaming van productieprocessen met het Milieuplan Industrie. Met dit programma ondersteunt GasTerra industriële klanten bij de verbetering van de energie-efficiency, de reductie van emissies en de verduurzaming van de productieprocessen. In 2014 voerde GasTerra zes MPI-projecten uit. Daarmee werd de doelstelling gehaald. Verder ondersteunt GasTerra de productie en handel in groen gas. In 2014 werden twee contracten met nieuwe klanten afgesloten. Daarmee werd ook op dit terrein de doelstelling gehaald.

Levering op de hub

De handel op de TTF verloopt via standaard-raamcontracten. Dit houdt in dat per deal alleen nog de prijs, de hoeveelheid en de leveringsperiode worden overeengekomen. Een deal kan direct via de beurs, via een broker met een klant, of bilateraal met een klant plaatsvinden. Het eerste heeft GasTerra's voorkeur. Omdat veel marktpartijen handelen via brokers, maken wij ook veelvuldig gebruik van dit kanaal. GasTerra vindt het een goede ontwikkeling dat het aantal brokers in 2014 is toegenomen. Dit zorgt namelijk voor meer keuzevrijheid van marktpartijen.

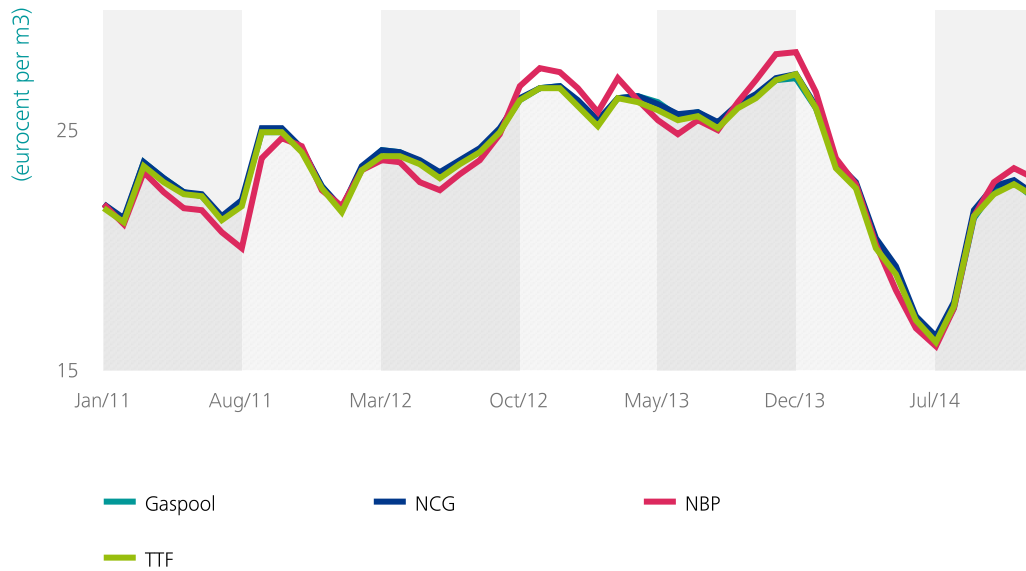
Ontwikkeling fysiek en verhandeld volume TTF

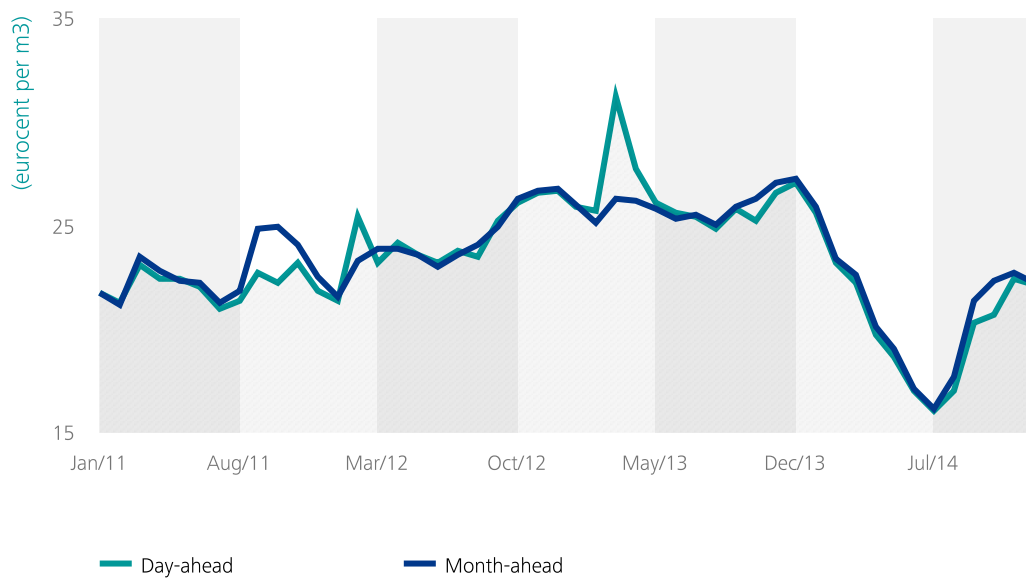
GasTerra leverde in 2014, net als in 2013, 29 miljard kubieke meter gas aan energiebedrijven, banken en handelaren via de virtuele handelsplaats TTF. De levering aan deze doelgroepen bleef daarmee achter bij de verwachting. De verklaring hiervoor ligt enerzijds in de relatief hoge temperaturen in 2014, waardoor minder temperatuurafhankelijke contracten werden overeengekomen. Ondanks de groei van het aantal brokers liep het aantal partijen op de TTF iets terug, doordat een aantal financiële partijen minder actief is geworden. In totaal werd in 2014, 44 miljard kubieke meter fysiek geleverd via de TTF. Het aandeel van GasTerra hierin bedroeg 66 procent.

De prijzen die op de TTF tot stand kwamen waren gemiddeld lager dan in 2013. De jaargemiddelde *day-ahead-prijs* daalde met 6,0 €/kubieke meter ten opzichte van het koude jaar 2013, de jaargemiddelde *month-ahead-prijs* met 5,1 €/kubieke meter. Het conflict tussen Rusland en Oekraïne had een beperkt effect op de prijsvorming, namelijk op de volatiliteit. Als er spanningen waren steeg de prijs, om daarna bij een akkoord weer te zakken.

Ontwikkeling maandgemiddelde month-ahead prijzen

Ontwikkeling maandgemiddelde TTF prijzen

Buitenland

GasTerra heeft in 2014, 47,0 miljard kubieke meter gas geëxporteerd naar een beperkt aantal grote energiebedrijven, die het gas doorverkochten aan andere energiebedrijven of eindverbruikers. In vergelijking met 2013 daalde de export naar deze klanten met 6,2 miljard kubieke meter. Deze daling is vooral te verklaren door de hoge temperaturen in 2014.

Aardgasafzet GasTerra

(in miljarden m ³)	2014	2013
Nederland	34,3	36,1
België	5,4	5,4
Frankrijk	4,9	6,5
Duitsland	18,1	22,4
Italië	8,3	8,6
UK	9,5	9,5
Zwitserland	0,8	0,8
Totaal	81,3	89,3
Totaal exclusief Nederland	47	53,2

In 2014 zijn voor een aantal exportcontracten opnieuw heronderhandelingen gevoerd. Het belangrijkste thema is de transitie in de markt van olie- naar gasgeïndexeerde prijzen. Als gevolg hiervan worden de rollen van de diverse partijen in de waardeketen opnieuw gedefinieerd. Onderwerpen die hierbij, naast de prijs, een rol spelen zijn onder meer contractuele flexibiliteit en het leverpunt. In veel gevallen komen de partijen steeds dichterbij elkaar, maar dit vergt veel tijd en inspanning.

Leveringszekerheid

Op 17 januari 2014 maakte het Kabinet een conceptbesluit bekend over de maximale gasproductie uit het Groningenveld. Dit naar aanleiding van de aardbevingen in het winningsgebied. Dit zorgde voor onzekerheid bij exportklanten over het nakomen van de verplichtingen op lange termijn van GasTerra. In het voorgenomen besluit was sprake van een productieplafond van 42,5 miljard kubieke meter in 2014 en 2015 en 40 miljard kubieke meter in 2016. De winning uit de clusters rond Loppersum mocht in deze periode niet hoger zijn dan drie miljard kubieke meter per jaar. Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter

in 2015 en 2016 wordt teruggebracht. De onderneming is echter, ondanks de productiebeperking, in staat om aan haar contractuele verplichtingen te voldoen. Op 9 februari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de winning in het eerst halfjaar van 2015 zal worden beperkt tot 16,5 miljard kubieke meter. Dit niveau van winning maakt het volgens de minister mogelijk om op 1 juli 2015 zowel tot handhaving van het niveau van 39,4 miljard kubieke meter als tot een verdere reductie tot het niveau van 35 miljard kubieke meter voor het jaar 2015 te besluiten.

Wat betreft het afsluiten van nieuwe langjarige contracten houden we ons aan de wens van de minister. Dit betekent dat we geen nieuwe langetermijncontracten sluiten en de bestaande langetermijncontracten niet worden verlengd of in volume verhoogd.

Ombouw L-gas naar H-gas

Als gevolg van het dalende productievolume uit het Groningenveld na 2020 moeten bestaande gebruikers van het Groningse L-gas overstappen op H-gas. In verschillende Europese landen, met name Duitsland, Frankrijk en België is de ombouw van L-gas naar H-gas een belangrijk thema. De ombouw zal vanaf 2020 in Duitsland moeten starten en vanaf 2024 in België en Frankrijk. In Nederland speelt deze kwestie pas vanaf 2030. De plannen voor de ombouw in Duitsland worden ondertussen steeds concreter. De Duitse gastransporteurs hebben hiervoor een gezamenlijk plan ontwikkeld. Volgens dit plan begint de ombouw in oktober 2015 op kleine schaal om de terugloop van L-gasproductie uit Duitse velden op te vangen. Aan een gedetailleerde invulling van het plan wordt nog gewerkt. Ook de Belgische en Franse transporteurs hebben laten weten zich voor te bereiden op de afbouw van import van Groningengas. GTS heeft in december 2014 bekend gemaakt stikstofcapaciteit bij te bouwen om de leveringszekerheid van L-gas op lange termijn veilig te stellen.

De huidige beperking van de productie heeft geen effect op de ombouw; de verlaagde productie uit Groningen zal zo nodig door kwaliteitsconversie van hoogcalorisch gas met stikstof worden opgevangen.

Virtuele opslagdienst

GasTerra biedt marktpartijen de mogelijkheid om virtuele opslagruimte voor gas te contracteren. Deze virtuele opslagdienst (VOD) wordt aangeboden in de vorm van zogenaamde Standard Bundled Units (SBU's) waarmee marktpartijen gas kunnen injecteren of onttrekken aan een virtuele opslag. GasTerra levert deze dienst op de TTF. De gas- en elektriciteitsbeurs ICE Endex veilt het volume als onafhankelijke partij in opdracht van GasTerra, zodat de kopers voor GasTerra anoniem blijven.

In november 2013 contracteerden marktpartijen 3,7 miljoen SBU's in de vorm van een eenjaarsproduct (opslagjaar 2014/2015). Daarnaast bood GasTerra in november 2013 een vijfjaarsproduct aan (opslagjaren 2014/2019). Hiervan werden 4,1 miljoen SBU's gecontracteerd. Tot slot werden op de veiling in februari 2014 de overige 5,4 miljoen SBU's als eenjaarsproduct verkocht.

Voor het jaar 2015/2016 vond in november 2014 de eerste veiling plaats. Daarbij werden 4,5 miljoen SBU's verkocht in de vorm van een eenjaarsproduct. De resterende capaciteit (4,5 miljoen SBU's) wordt in februari 2015 nogmaals ter veiling aangeboden als eenjaarsproduct.

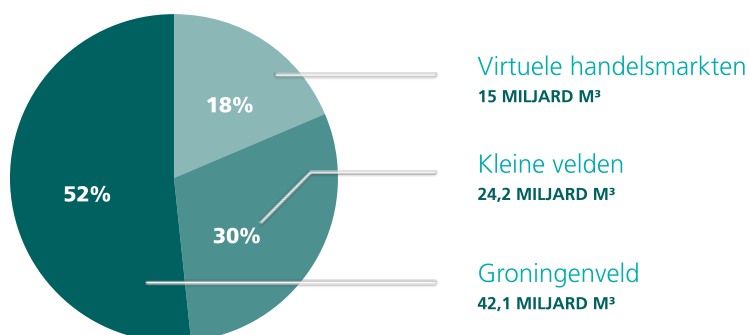

ASSURED BY KPMG

Inkoop

GasTerra kocht in 2014, 81,3 miljard kubieke meter gas in. Dat gas was voor 81,6 procent afkomstig uit Nederland. De overige 18,4 procent werd op handelsplaatsen ingekocht of geïmporteerd.

GasTerra kocht in 2014 81,3 miljard m³ gas in

Groningenveld

Op 17 januari 2014 maakte minister Kamp van Economische Zaken bekend dat een maximumvolume voor de winning van Groningengas werd ingesteld. Daarnaast werd de productie uit de clusters rond Loppersum, waar zich de hevigste aardbevingen hadden voorgedaan, sterk ingeperkt. In het op dat moment nog voorgenomen besluit was sprake van een productieplafond van 42,5 miljard kubieke meter in 2014 en 2015 en 40 miljard kubieke meter in 2016. De winning uit de clusters rond Loppersum mocht in deze periode niet hoger zijn dan drie miljard kubieke meter per jaar. Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter in 2015 en 2016 wordt teruggebracht. Op 9 februari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de winning in het eerst halfjaar van 2015 zal worden beperkt tot 16,5 miljard kubieke meter. Dit niveau van winning maakt het volgens de minister mogelijk om op 1 juli 2015 zowel tot handhaving van het niveau van 39,4 miljard kubieke meter als tot een verdere reductie tot het niveau van 35 miljard kubieke meter voor het jaar 2015 te besluiten.

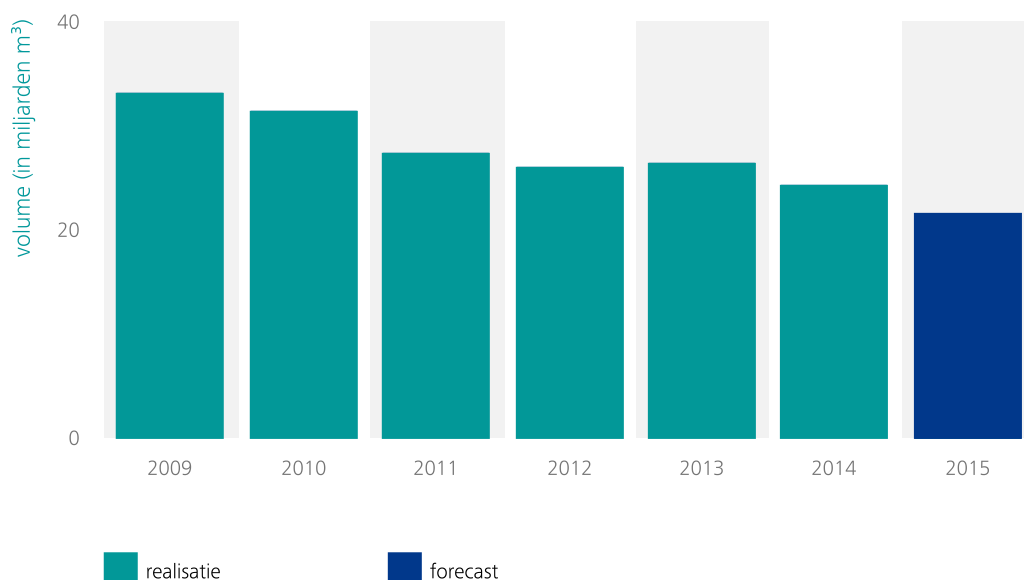
Dat een plafond voor Groningengas is vastgesteld is niet nieuw. Eerder was er een plafond opgelegd aan GasTerra voor de inkoop van Groningengas, gespreid over meerdere jaren. Van 2006 tot en met 2015 mag 425 miljard kubieke meter Groningengas worden ingekocht. In de periode 2011-2020, 449 miljard kubieke meter. De overgang van een meerjarenplafond voor inkoop van Groningengas naar een plafond per jaar voor productie uit het Groningenveld vergde de nodige aanpassingen.

GasTerra heeft in 2014, 42,1 miljard kubieke meter Groningengas ingekocht. In overeenstemming met het conceptbesluit over het Groningen Winningsplan heeft NAM in dat jaar 42,4 miljard kubieke meter uit het Groningenveld geproduceerd. Het verschil tussen het productie- en het ingekochte volume zit in het eigen gebruik van NAM, bijvoorbeeld brandstofgas, en de netto onttrekking aan de ondergrondse bergingen. Binnen de beperking die het productieplafond op Groningen ook voor GasTerra als afnemer betekende, is GasTerra erin geslaagd zijn missie, de waarde van het Nederlandse aardgas maximaliseren, te vervullen.

Kleine velden

GasTerra heeft in 2014, 24,2 miljard kubieke meter gas ingekocht uit de kleine velden, 2,1 miljard kubieke meter minder dan in het voorgaande jaar. In het afgelopen decennium daalde de inkoop van gas uit kleine velden elk jaar met ongeveer twee miljard kubieke meter. Dit komt doordat de reserves in de kleine velden afnemen. Hierdoor daalt de druk in deze velden en neemt de productie gestaag af. Hoewel nog voortdurend reserves in nieuwe kleine velden worden gevonden, compenseert dit de afname in productie niet volledig. De verwachting voor de komende jaren laat een verdere daling zien. Deze prognoses zijn gebaseerd op opgaven van de producenten en gaan uit van een stabiel investeringsniveau.

Inkoop kleine velden

Verbeterde voorwaarden

In 2013 verruilden GasTerra en de producenten het *Buyer's Request Regime* voor het *Seller's Nomination Regime*. Dit houdt in dat de levering niet langer bepaald wordt door de vraag van GasTerra, maar door de productie. Hierdoor kunnen producenten de levering beter aanpassen aan de technische mogelijkheden van de velden. Zij moeten hierbij een maand van tevoren doorgeven welke volumes zij verwachten te leveren. Een beperkt deel van het volume kunnen de producenten de dag voor levering doorgeven.

In 2014 hebben we daarnaast het initiatief genomen om de leveringsvoorwaarden verder te verbeteren; de onderneming heeft de producenten voorgesteld om het te leveren volume volledig *day-ahead* aan te kondigen. Met deze marktconforme werkwijze houdt GasTerra rekening met de wens van de producenten. De producenten verstrekken op hun beurt niet-bindende productieprognoses voor de korte, middellange, en lange termijn aan GasTerra. We verwachten dat in de loop van 2015 alle producenten de prognoses geautomatiseerd en volgens de nieuwe voorwaarden aan zullen leveren.

Inkoop virtuele handelsplaatsen en het buitenland

GasTerra heeft in 2014, 15,0 miljard kubieke meter gas ingekocht. Dit gebeurde zowel via virtuele handelsplaatsen als door import vanuit met name Noorwegen, Rusland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Door het langetermijnkarakter van de importcontracten waren er weinig veranderingen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Ongeveer vijf procent van het gas dat GasTerra inkoopt, is afkomstig uit Rusland. De inkoop van dit gas vindt plaats op basis van een langjarig inkoopcontract, waarin de rechten en plichten van beide partijen zijn vastgelegd. Afgelopen jaar heeft de crisis in Oekraïne de handelsverhoudingen tussen de landen van de Europese Unie en Rusland onder druk gezet. De gashandelsactiviteiten zijn echter buiten de scope van de sancties gebleven en hebben de commerciële relaties niet beïnvloed. GasTerra nam in 2014 wel minder gas af van Gazprom, omdat de Russische producent extra gas nodig had om bergingen te vullen. Deze reductie viel echter binnen de contractuele afspraken.

In 2014 zijn voor veel importcontracten opnieuw heronderhandelingen gevoerd. Het belangrijkste thema is de transitie in de markt van olie- naar gasgeïndexeerde prijzen. Als gevolg hiervan worden de rollen van de diverse partijen in de waardeketen opnieuw gedefinieerd. Onderwerpen die hierbij, naast de prijs, een rol spelen zijn onder meer flexibiliteit en het leverpunt. In veel gevallen komen de partijen steeds dichterbij elkaar, maar dit vergt veel tijd en inspanning. Het uiteindelijke doel is om de contracten zodanig te actualiseren dat zij recht doen aan de bestaande afspraken, maar ook passen bij de huidige marktrealiteit. Wanneer partijen bij heronderhandelingen onderling niet tot overeenstemming komen, kunnen zij hun geschil aan een arbitrage TRIBUNAAL voorleggen.

ASSURED BY KPMG

Transport

GasTerra koopt in Nederland transportcapaciteit in bij Gasunie Transport Services B.V. (GTS), de beheerder van het landelijk gastransportnet. De kosten voor de inkoop van transportcapaciteit bedroegen in 2014, 569 miljoen euro. Daarmee waren de transportkosten 60 miljoen euro hoger dan in 2013, in lijn met de verwachting. In de tarieven van GTS in 2012 en 2013 was een - door de NMA (inmiddels ACM) opgelegde - teruggave van circa 400 miljoen euro verwerkt. Met het wegvallen van deze teruggave zijn de tarieven in Nederland gestegen. We verwachten dat de transportkosten de komende jaren min of meer constant blijven.

GasTerra zag in 2014 een toename van korte termijntransportboekingen in binnen- en buitenland. Bij het boeken van transportcapaciteit maakt de onderneming zoveel mogelijk gebruik van het boekingsplatform PRISMA. Op dit platform kunnen gashandelaren bij verschillende netbeheerders transportcapaciteit boeken en aanbieden. Dankzij een aanpassing in de software in 2014 is PRISMA nu beter geïntegreerd in onze systemen. GasTerra kocht de meeste capaciteit op PRISMA via veilingen. De looptijd van de aangeboden transportcapaciteit sluit echter niet altijd aan bij de looptijd van typische commoditydeals. We zouden graag zien dat dit beter op elkaar afgestemd wordt.

Regelgeving

Om de grensoverschrijdende gashandel binnen de Europese Unie te bevorderen, werken de Europese toezichthouders, marktpartijen en transportbedrijven aan Europese netwerkcodes om de toegang tot internationale transportsystemen te harmoniseren. In 2014 werden diverse netwerkcodes in Nederland geïmplementeerd. Zo trad op 3 juni een nieuw balanceringsregime in werking. De biedladder is hiermee ingeruild voor handel op de *within-day*-markt. Met de biedladder maakte GTS afspraken met partijen die zich hadden verplicht om bij onbalans op afroep extra gas te leveren of juist te onttrekken aan het net. Nu handelt GTS bij onbalans gedurende de dag zelf op de beurs om de balans te herstellen. Het nieuwe regime heeft zich tot nu toe, onder milde weersomstandigheden, zonder problemen gehandhaafd.

Verder trad de overboekings- en terugkoopregeling op 1 januari 2014 in werking. Volgens deze regeling kan GTS op bepaalde grenspunten meer capaciteit aanbieden dan technisch beschikbaar is, ervan uitgaande dat niet alle partijen gelijktijdig voor de volle honderd procent van de geboekte capaciteit gebruik zullen maken. Dit heeft tot op heden geen problemen voor GasTerra opgeleverd.

ASSURED BY KPMG

Ketenbeheer

GasTerra hecht groot belang aan verantwoord ketenbeheer. Daarbij richten we ons primair op het gebruik van ons product, omdat we het uitermate belangrijk vinden dat we gas zo efficiënt mogelijk inzetten. Uit de update stakeholderdialoog 2013 kwam echter naar voren dat er bij stakeholders onduidelijkheid is over GasTerra's rol upstream, met name met het oog op de aardbevingsproblematiek en de inkoop van gas uit Rusland. Om meer inzicht in deze thematiek te verstrekken, heeft GasTerra besloten ketenbeheer upstream in dit jaarverslag als materieel onderwerp te benoemen.

De keten

GasTerra koopt en verkoopt gas en daaraan gerelateerde diensten. Daarbij hebben we te maken met verschillende nationale en internationale partijen. Uiteraard met producenten, leveranciers en klanten, maar bijvoorbeeld ook met netbeheerders voor het transport van het gas, met markttoezichthouders en overheden die verantwoordelijk zijn voor (controle van) wet- en regelgeving. In de keten valt het handelsgedeelte binnen GasTerra's verantwoordelijkheden. Daarnaast hebben wij de publieke taak om invulling te geven aan delen van de Gaswet.

We participeren in verschillende samenwerkingsverbanden binnen de keten. Daarbij streeft de onderneming verschillende doelen na zoals kennisuitwisseling, het ontwikkelen van duurzame energietoepassingen, het uitdragen van de voordelen van gas in de transitie naar een duurzame energievoorziening en het verbeteren van regulering. In het kader van deze laatste twee onderwerpen zijn we actief in Den Haag en, primair via de brancheorganisatie Eurogas, in Brussel. Ook zijn we aangesloten bij de nationale belangenbehartiger Vereniging Energie-Nederland. GasTerra focust primair op ketenbeheer downstream zoals hiervoor omschreven. We hebben als handelsonderneming beperkte invloed met betrekking tot ketenbeheer upstream. GasTerra onthoudt zich ervan om politieke of maatschappelijke discussies in te brengen in de contractuele relaties met leveranciers en klanten.

Ketenbeheer upstream

GasTerra verhandelt voornamelijk Nederlands aardgas en daarnaast in beperkte mate aardgas uit met name Noorwegen en Rusland. Onder ketenbeheer worden alle activiteiten verstaan van winning tot gebruik van aardgas. GasTerra is hierbij verantwoordelijk voor het handelsgedeelte.

Productiebedrijven zijn verantwoordelijk voor de winning, netbeheerders voor transport en verbruikers voor het gebruik. De scheiding van verantwoordelijkheden in de keten wordt contractueel bepaald en partijen kunnen elkaar alleen op het niet nakomen van contractuele verplichtingen wijzen. Voor de inkoop van gas doet GasTerra vooral zaken met Nederlandse gasproducenten, die onder meer aan strenge eisen op het gebied van milieu, veiligheid en goed werkgeverschap moeten voldoen.

Nederland

Op 17 januari 2014 kondigde het Kabinet het voorgenomen besluit over het gewijzigde winningsplan aan, waarin de gasproductie uit het Groningenveld wordt beperkt. Dit werd noodzakelijk geacht in verband met de toenemende frequentie en kracht van de aardbevingen in het winningsgebied. Volgens het besluit mocht in 2014 én 2015 niet meer dan 42,5 miljard kubieke meter aardgas uit het veld worden gewonnen, gevolgd door 40 miljard kubieke meter in 2016. Bovendien moest de winning op vijf productielocaties in het hart van het aardbevingsgebied, rond Loppersum, met 80 procent worden verminderd tot maximaal 3 miljard kubieke meter. De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) wint het gas uit het Groningenveld binnen de door de minister gestelde randvoorwaarden in het productiebesluit. GasTerra heeft het geproduceerde gas ingekocht en verder verhandeld.

Naast gas uit het Groningenveld koopt GasTerra Nederlands gas uit de kleine velden. GasTerra stimuleert de productie van dit Nederlandse gas door de contractcondities voor kleine velden waar mogelijk af te stemmen op de behoefte van de producenten. Hiermee geeft GasTerra invulling aan het kleineveldenbeleid, waarin geregeld is dat gas uit de Nederlandse kleine velden met voorrang geproduceerd kan worden. GasTerra heeft de wettelijke taak dit gas tegen marktconforme voorwaarden in te kopen.

Buitenland

GasTerra koopt naast Nederlands gas in beperkte mate gas uit Noorwegen en Rusland in. De inkoop van dit gas vindt plaats op basis van langjarige inkoopcontracten. In 2014 heeft de crisis in Oekraïne de handelsverhoudingen tussen de landen van de Europese Unie en Rusland onder druk gezet. De gashandelsactiviteiten zijn echter buiten de scope van de sancties gebleven en hebben de commerciële relaties niet beïnvloed. Ongeveer vijf procent van het gas dat GasTerra inkoopt is afkomstig uit Rusland. Dit volume beslaat slechts een heel klein deel van het exportvolume van Gazprom.

Voorzieningszekerheid

De Europese Unie heeft een stresstest uitgevoerd om de mogelijke gevolgen in kaart te brengen als de levering van Russisch gas aan Europa geheel of gedeeltelijk via Oekraïne, stopt. Voor Nederland, dat zelfvoorzienend is en ook gas exporteert, zou dit geen consequenties hebben. In Zuidoost-Europa, Finland en de Baltische Staten kan een leveringsstop wel voor problemen zorgen. Vooral Finland en de Baltische Staten zijn nagenoeg volledig aangewezen op Russisch gas, maar niet afhankelijk van transport door Oekraïne. Zij hebben geen pijpleidingverbinding met de rest van Europa. Naast gasopslag is de nieuwe LNG-ontvangstterminal in Litouwen het enige alternatief voor aanvoer van aardgas, maar deze opties zijn niet toereikend om in de Europese gasvraag te voorzien. Zuidoost-Europa is juist in hoge mate afhankelijk van Russisch gas dat via Oekraïne wordt aangevoerd. Voor de betreffende landen zijn leveringen vanuit West-Europa tot op zekere hoogte een alternatief, omdat er sinds de onderbreking van Russische gasleveranties via Oekraïne in 2009 meer mogelijkheden in het Europese gasnetwerk zijn aangelegd om gas ook van west naar oost te transporteren. Via transacties op groothandelsmarkten kan GasTerra op deze manier indirect een bijdrage leveren om de levering aan Zuidoost-Europa te ondersteunen.

Om de afhankelijkheid van Russisch gas te verminderen zijn verschillende voorstellen gedaan. Zo hebben politici geopperd om de import uit Rusland te beperken door LNG uit de Verenigde Staten te importeren. Dit gas is echter duurder dan Russisch gas, in het bijzonder als gevolg van de transportkosten en bovendien pas over een aantal jaren in substantiële hoeveelheden beschikbaar.

ASSURED BY KPMG

Risicomanagement

Een gedegen risicobeleid is een voorwaarde voor het bedrijf om zijn doelstellingen op een gecontroleerde wijze te realiseren. Risicomanagement maakt bij GasTerra integraal onderdeel uit van het Management Control Systeem, waarbij risicomanagement op strategisch, tactisch en operationeel niveau wordt uitgevoerd.

Strategisch en tactisch niveau

Voorafgaand aan de jaarlijkse planning- en controlcyclus stelt GasTerra een strategisch plan op. Dit plan is gebaseerd op de huidige en verwachte ontwikkelingen op de Europese gasmarkt en bevat de strategische keuzes op lange termijn. Het plan omvat ook een beschrijving van kansen en bedreigingen (risico's).

GasTerra vertaalt dit strategische plan vervolgens voor de korte en middellange termijn in een Business Plan en begroting. In maand- en kwartaalrapportages worden de resultaten vergeleken met de in het Business Plan opgenomen doelen. In dit Business Plan bevindt zich een risicoanalyse op tactisch niveau. De validiteit van deze risicoanalyse wordt gedurende het jaar nog tweemaal getoetst. Deze analyse bevat zowel de specifiek benoemde risico's als de maatregelen die nodig zijn om deze risico's te beheersen.

Operationeel niveau

Afdelingen zijn verantwoordelijk voor het risicomanagement op operationeel niveau. Dit bestaat uit een risicoanalyse, beheersmaatregelen, documentatie en rapportage. Uitgangspunt is dat het lijnmanagement in alle delen van de organisatie verantwoordelijk is voor het signaleren van relevante risico's en het treffen van de juiste maatregelen.

Toetsing

Periodiek toetst GasTerra de effectiviteit van het risicomanagement door middel van interne audits. Bovendien worden de activiteiten op dit gebied binnen alle afdelingen en op alle niveaus jaarlijks geëvalueerd. Deze evaluatie wordt samengevat in het zogenoemde *Document of Representation*. Het geheel van deze activiteiten valt onder toezicht van de Audit Commissie, die door de Raad van Commissarissen is ingesteld.

Risico's en risicobeheersing

Door middel van periodieke risicobesprekingen brengen wij de voornaamste risico's en onzekerheden in kaart waarmee GasTerra wordt geconfronteerd. Hierbij wordt gekeken naar risico's van strategische, operationele en financiële aard en naar risico's op het terrein van financiële verslaggeving en wet- en regelgeving. De voornaamste risico's en onzekerheden betreffen de volgende onderwerpen:

Productieplafond Groningen

Op 17 januari 2014 maakte minister Kamp van Economische Zaken bekend dat een maximumvolume voor de winning van Groningengas werd ingesteld. Daarnaast werd de productie uit de clusters rond Loppersum, waar zich de hevigste aardbevingen hadden voorgedaan, sterk ingeperkt. In het op dat moment nog voorgenomen besluit was sprake van een productieplafond van 42,5 miljard kubieke meter in 2014 en 2015 en 40 miljard kubieke meter in 2016. De winning uit de clusters rond Loppersum mocht in deze periode niet hoger zijn dan drie miljard kubieke meter per jaar.

Op 29 januari 2015 liet de minister in een brief aan de Tweede Kamer weten dat de totale winning in het Groningenveld tot maximaal 39,4 miljard kubieke meter in 2015 en 2016 wordt teruggebracht. Op 9 februari 2015 maakte de minister in een brief aan de Tweede Kamer bekend dat de winning in het eerste halfjaar van 2015 zal worden beperkt tot 16,5 miljard kubieke meter. Dit niveau van winning maakt het volgens de minister mogelijk om op 1 juli 2015 zowel tot handhaving van het niveau van 39,4 miljard kubieke meter te besluiten als tot een verdere reductie tot het niveau van 35 miljard kubieke meter voor het jaar 2015.

De belangrijkste uitdaging voor GasTerra was en is het beoordelen van de consequenties van deze besluiten voor de gasmarkt en hier adequaat op te reageren.

Regulering

GasTerra wordt geconfronteerd met steeds meer regulering op nationaal en Europees niveau, met name op het gebied van energie en financiën. We merken dat de voor GasTerra relevante regelgeving steeds meer versnipperd is. Dit leidt tot inefficiënties in de bedrijfsvoering vanwege de verplichting om aan alle geldende regels, nationaal en Europees, te voldoen.

Voorbeelden van deze versnipperde regulering zijn de invoering van de Europese Verordening No 1227/2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (REMIT), de EU verordening No 648/2012 betreffende OTC-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters (EMIR) en de EU Richtlijn 2004/39/EG betreffende markten voor financiële instrumenten (MiFID).

Sommige Europese regelgeving wordt niet gelijktijdig in alle lidstaten ingevoerd zoals de Verordening 715/2009, die de voorwaarden regelt voor toegang tot aardgastransmissienetten, alsmede de daaruit volgende procedureregels voor congestiemanagement (CMP). Ten slotte creëert deze verordening mechanismen voor de toewijzing van transportcapaciteit op grensoverschrijdende transportverbindingen (CAM). Ook dit type Europese regelgeving vereist de nodige belangenbehartiging door GasTerra. In het onderdeel Compliance leest u meer over deze reguleringen.

We beheersen het hierboven geschetste risico op twee manieren:

1. Het nauwkeurig volgen van de regelingsontwikkelingen op Europees niveau en op nationaal niveau in de landen waar we actief zijn. Waar mogelijk proberen we de ontwikkelingen te beïnvloeden. Nieuwe regulering wordt tijdig geïmplementeerd.
2. GasTerra legt in gesprekken met regeringsleiders en EU-leiders de nadruk op de noodzaak van een eenduidig Europees energiebeleid om de versnippering tussen EU-lidstaten terug te dringen.

Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan marktrisico inclusief valutarisico, renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. De onderneming zet afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. De onderneming handelt niet in afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico bestaat uit het verlies dat zou ontstaan indien klanten of tegenpartijen in gebreke zouden blijven en hun contractuele verplichtingen niet zouden nakomen. De onderneming heeft richtlijnen opgesteld waaraan klanten of tegenpartijen moeten voldoen. Deze richtlijnen beperken het risico verbonden aan mogelijke kredietconcentraties en marktrisico's. Indien klanten of tegenpartijen niet aan deze richtlijnen voldoen worden nadere zekerheden gevraagd zoals bankgaranties. De onderneming loopt hierdoor geen belangrijk kredietrisico ten aanzien van een enkele individuele klant of tegenpartij. Met de meeste klanten en tegenpartijen zijn langdurige relaties opgebouwd. Zij hebben in 2014 aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Renterisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven gelden. De onderneming heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Gelet op de korte looptijd van deposito's is het renterisico gedurende 2014 niet meer dan € 100.000,- geweest.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van liquiditeitsprognoses. Het management ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Om het liquiditeitsrisico te beperken beschikt GasTerra over een commercial paper-programma van € 1,0 miljard ultimo 2014 (ultimo 2013: EUR 1,0 miljard). Dit programma is per 1 januari 2015 beëindigd. Met NAM en EBN heeft GasTerra in 2014 een Deposit- en Loan-agreement afgesloten.

Valutarisico

Met ingang van 2013 hanteert GasTerra een beleid om de valutarisico's van in de balans opgenomen vorderingen en schulden in vreemde valuta te beheersen met behulp van een bandbreedte. De valutarisico's worden pas – en dan volledig – afgedekt door middel van kortlopende valutacontracten, indien de ongerealiseerde resultaten van die risico's buiten een door de onderneming vastgestelde bandbreedte komen.

Financieringsbehoefte

GasTerra heeft als handelsonderneming met weinig vaste activa en zonder voorraden een beperkte financieringsbehoefte en dit ook slechts voor de zeer korte termijn, vaak slechts enkele dagen. In deze financieringsbehoefte wordt voorzien door ofwel het uitzetten van GasTerra's commercial paper (met een in 2014 niet gebruikt maximum van één miljard euro), ofwel door financiering met kortlopende bancaire leningen (hetgeen ook niet noodzakelijk is geweest in 2014). Het commercial paper programma is per 1 januari 2015 beëindigd.

Compliance

GasTerra hecht er veel waarde aan dat de kwaliteit en integriteit van het handelen van de medewerkers is geborgd. Daartoe is onder andere een gedragscode met normen en waarden opgesteld. Alle medewerkers van GasTerra ondertekenen de gedragscode aan het begin van hun dienstverband. Ook wordt de gedragscode regelmatig binnen de organisatie onder de aandacht gebracht bijvoorbeeld via het intranet en het jaarlijkse compliance programma. Daarnaast zijn verschillende aanvullende regelingen en procedures opgesteld om de naleving van externe wet- en

regelgeving te borgen. Doel hiervan is om de medewerkers bewust te maken van het belang van en de plicht tot naleving van wettelijke eisen en andere regulering die op GasTerra van toepassing is. Daarom is dit onderwerp als materieel benoemd. Een interne auditor licht op gezette tijden de afdelingen door om na te gaan of ze zich aan alle procedures houden. De resultaten van de audits worden met de directie en de accountant doorgesproken, alsmede met de Audit Commissie. In 2014 zijn er geen meldingen geweest van medewerkers die zich niet aan de gedragscode en aanvullende procedures hebben gehouden.

Compliance Programma Mededingingsrecht

De gedragscode stelt uitdrukkelijk dat medewerkers zich dienen te houden aan de Nederlandse en Europese mededingingsregels. De inhoud en uitwerking van deze regels heeft GasTerra in één Compliance Programma Mededingingsrecht ondergebracht. Er is een Compliance Officer aangesteld, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het programma. Onderdeel van het Compliance Programma is een jaarlijkse voor alle medewerkers verplichte compliance-cursus. Doel hiervan is om de medewerkers bewust te maken van het belang van en de plicht tot naleving van wettelijke eisen en andere regulering die op GasTerra van toepassing is. In de cursus komen onder meer de regeling nevenwerkzaamheden, de anti-omkoop- en anti-corruptieprocedure en de REMIT-procedure aan de orde. Mogelijk problematische situaties worden benoemd en de medewerkers leren wat zij in deze situaties wel en niet behoren te doen. In 2014 heeft 97 procent van de medewerkers de cursus gevolgd.

Daarnaast beoordelen we voortdurend of de gedragsregels en -procedures aangepast of aangevuld moeten worden. In het kader van de Europese financiële regelgeving EMIR moeten marktpartijen sinds 12 februari 2014 specifieke gasdeals die rechtstreeks op beurzen worden gesloten, rapporteren aan zogenaamde *Trade Repositories*. GasTerra heeft de interne procedures gewijzigd om hieraan te voldoen. Vermoedelijk is opnieuw een aanpassing nodig, wanneer deze verordening verder wordt uitgewerkt. Toepassing van andere Europese regelgeving, met name de richtlijn MiFID en verdere uitwerking van de sectorspecifieke verordening REMIT, zullen naar verwachting ook leiden tot wijzigingen in de gedragsregels en/of procedures.

Procedure REMIT

REMIT schrijft voor dat marktpartijen informatie die als voorkennis kan gelden, zo snel mogelijk wereldkundig maken. Als GasTerra beschikt over informatie die mogelijk als voorkennis kan worden aangemerkt, worden veiligheidshalve onmiddellijk alle handelsactiviteiten gestaakt. Pas als de informatie op de website openbaar is gemaakt, worden de handelsactiviteiten weer hervat. In 2014 heeft GasTerra negen keer een dergelijke publicatie op zijn website geplaatst.

Klokkenluidersregeling

Binnen GasTerra is een klokkenluidersregeling van kracht. Medewerkers die ernstige misstanden constateren en geen gehoor vinden binnen de organisatie, kunnen deze in vertrouwen melden bij de voorzitter van de Raad van Commissarissen. Hierbij hoeven zij niet beducht te zijn voor repercussies of een oneerlijke behandeling. In 2014 heeft niemand van deze regeling gebruik gemaakt.

Overtredingen en boetes

In 2014 zijn aan de organisatie geen boetes opgelegd.

Regelgeving transport

De Europese Unie wil grensoverschrijdende gashandel bevorderen door eenduidige regelgeving in te voeren voor het transport van aardgas die van toepassing is op alle lidstaten. De Europese toezichthouder en transportbedrijven werken deze regelgeving uit in de zogenaamde Europese netwerkcodes. In 2014 zijn in Nederland vorderingen gemaakt met de implementatie van diverse netwerkcodes. De Nederlandse toezichthouder ACM en de landelijke netbeheerder GTS geven er veelal de voorkeur aan om deze regelgeving zo vroeg mogelijk te implementeren. In sommige gevallen wordt hiermee begonnen voordat een Europese netwerkcode is goedgekeurd. Aan vervroegde implementatie kunnen echter de nodige haken en ogen zitten, aangezien de netwerkcode later nog kan worden veranderd. In dat geval moeten reeds voorgenomen veranderingen weer teruggedraaid of aangepast worden. We zijn daarom van mening dat het beter is om de definitieve regelgeving af te wachten, voordat tot (eventueel vervroegde) implementatie wordt overgegaan.

Congestie

Een andere regeling 'congestie' heeft betrekking op contractuele congestieproblemen. Partijen moeten vooraf bij netbeheerders de transportcapaciteit boeken die ze verwachten te gebruiken. Soms heeft een partij een tekort aan geboekte capaciteit, terwijl andere partijen de reeds geboekte capaciteit niet volledig benutten. De *Guidelines Congestion Management Procedures* (CMP) zijn bedoeld om deze contractuele congestieproblemen op te lossen. EU-lidstaten moeten bij de uitvoering van deze regelgeving kiezen voor een overboekings- en terugkoopregeling van de TSO, eventueel gecombineerd met 'hernominatiebeperkingen' op korte of lange termijn. In Nederland hebben ACM en GTS geen aanleiding gezien om hernominatiebeperkingen voor de korte termijn in te voeren. Dit houdt in dat GTS per 1 januari 2014 op bepaalde grenspunten meer capaciteit kon aanbieden dan technisch beschikbaar was, ervan uitgaande dat niet alle partijen

gelijktijdig de geboekte capaciteit voor de volle honderd procent zullen gebruiken. Dit heeft tot op heden, ondanks de verschillen in interpretatie en implementatie in de EU-lidstaten, geen problemen voor GasTerra opgeleverd.

Allocatie

Een andere netwerkcode waar netbeheerders aan moeten voldoen en die van invloed is op GasTerra is de netwerkcode *Capacity Allocation Mechanism* (CAM). Hierin is bepaald dat entry- en exit-transportcapaciteit als één gebundeld product aangeboden moet worden in plaats van als twee afzonderlijke producten. Hierdoor kan het gas niet meer op de grenspunten geleverd worden, tenzij de benodigde transportcapaciteit al gecontracteerd is. Netbeheerders moeten vóór 1 november 2015 aan deze code voldoen. GTS heeft de nieuwe regels per 1 januari 2014 geïmplementeerd. Ook Duitsland koos voor vervroegde implementatie. Dit zorgt voor problemen door de technische capaciteit verschillend te berekenen aan beide zijden van de grens. De netbeheerders zijn in overleg om dit probleem op te lossen.

In aanvulling hierop heeft ENTSG (European Network of Transmission System Operators for Gas) in 2014 een voorstel tot wijziging van deze netwerkcode ingediend. Het gaat daarbij om de methode van toewijzing van nieuw te ontwikkelen incrementele capaciteit. ENTSG stelt zich ten doel dat nieuwe en incrementele capaciteit via geïntegreerde veilingen (gezamenlijk met jaarlijkse capaciteitsveilingen) aan de markt kan worden aangeboden. Het voorstel van ENTSG staat de TSO's echter ook toe nieuwe capaciteitsprojecten via de *Open-Season*-methode aan te bieden. De Open Season is een procedure die TSO's gebruiken om via bindende langetermijn-capaciteitsverzoeken van marktpartijen aanvullende transportcapaciteit te ontwikkelen. Wij hebben ons ingezet om voorafgaand aan deze uitbreiding duidelijkheid te krijgen over de kosten. Het standpunt van de netbeheerders is dat partijen zich eerst tot een investering verplichten, waarna later uitsluitel kan worden gegeven over de precieze kosten. Dit is ook een belangrijk punt van discussie in de netwerkcode Tarieven.

Balancering

Een andere ontwikkeling in 2014 is de invoering van het nieuwe balanceringsregime op 3 juni 2014. Deze is ingevoerd door GTS, waarbij de biedladder is ingeruild voor handel op de within-day-markt. Met de biedladder maakte GTS iedere dag afspraken met partijen die zich hadden verplicht om bij onbalans op afroep extra gas te leveren of juist te onttrekken aan het net. Nu koopt en verkoopt GTS in het geval van onbalans gedurende de dag op de within-day-markt om de balans te herstellen. Het nieuwe regime heeft zich tot nu toe, onder milde weersomstandigheden, zonder problemen gehandhaafd.

Samenwerking en communicatie

In de netwerkcode *Interoperability* staan operationele, technische, bedrijfs- en data-uitwisselingsregels beschreven die de communicatie en het gastransport tussen verschillende netwerkbeheerders moeten faciliteren. Deze code treedt formeel per 1 mei 2015 in werking en heeft geen impact op de bedrijfsvoering van GasTerra.

Tarieven

De enige netwerkcode die nog niet is afgerond, moet voorschrijven hoe tarieven voor gastransport tot stand komen. Na een publieke consultatie presenteerden de gezamenlijke netbeheerders eind 2014 een voorstel aan de Europese toezichthouder ACER. Naar verwachting zal ACER in maart 2015 commentaar geven op de ingediende netwerkcode. Het afsluitend implementatieproces tussen de Europese lidstaten zal naar verwachting in september 2015 beginnen. GasTerra zou graag zien dat marktpartijen de referentieprijzen kennen, vóórdat de veilingen van capaciteit voor het nieuwe jaar van start gaan. Daarnaast heeft GasTerra zich ingezet om voor marktpartijen het recht te bedingen dat ze tarieven vóór de periode van boeking kunnen vastleggen. Dit is een belangrijke voorwaarde voor marktpartijen om ook langetermijncapaciteit te blijven boeken. Wanneer de lidstaten de netwerkcode hebben goedgekeurd, moet zij voor 1 oktober 2017 worden ingevoerd.

Financiële regelgeving

Als uitvloeisel van de wereldwijde financiële crisis herzielt de Europese Commissie momenteel de financiële regelgeving. In 2012 trad EMIR (*Regulation on OTC Derivatives, Central Counterparties and Trade Repositories*) in werking. Dit betekent dat marktpartijen sinds 12 februari 2014 verplicht zijn gasdeals die rechtstreeks op beurzen worden gesloten, te rapporteren aan zogenaamde *Trade Repositories*. Deze partijen geven de deals door aan ESMA (*European Securities and Markets Authority*, het raamwerk van Europese financiële reguleerders). De achterliggende gedachte is dat EMIR marktmanipulatie tegen gaat. We hebben de interne systemen en procedures aangepast om aan deze Europese regelgeving te voldoen. Omdat GasTerra een commoditypartij is, heeft de onderneming binnen EMIR vrijstellingen gekregen van bepaalde rapportageverplichtingen. Hierdoor hoeft GasTerra bepaalde risicomitigerende technieken, zoals tijdige confirmatie van deals en portfolioreconciliatie, niet toe te passen. In 2015 zal de Europese Commissie EMIR evalueren.

Speciaal voor de energiesector heeft de Europese Commissie in 2011 REMIT (*Regulation in Energy Markets Integrity and Transparency*) ingevoerd. In deze sectorspecifieke verordening is een verbod op handel met voorkennis en marktmanipulatie opgenomen. GasTerra heeft een compliance-programma opgezet om handel met voorkennis en marktmanipulatie te voorkomen. De Europese Commissie wil hier verder invulling aan geven door rapportage verplicht te stellen voor deals die niet rechtstreeks op de beurzen gesloten worden. De verwachting was dat deze

rapportageverplichtingen aan ACER (*Agency for the Cooperation of Energy Regulators*, de Europese toezichthouder op de gasmarkt) in de tweede helft van 2014 inwerking zouden treden. Deze datum is echter niet gehaald. De Europese Commissie nam de *Implementing Acts* op 3 oktober 2014 aan. Medio december volgde de officiële publicatie in het EU-blad en gaf ACER uitleg over de interpretatie van definities in de *Implementing Acts*. Marktpartijen moeten standaard-deals nu vanaf 7 oktober 2015 rapporteren, gevolgd door de groothandelscontracten die niet zijn afgesloten op een georganiseerde marktplaats (non-standaard deals) vanaf april 2016.

Wetgeving Nederland

Het ministerie van Economische Zaken is een traject gestart om de Gaswet en de Elektriciteitswet samen te voegen. Het doel van dit wetgevingstraject, STROOM genaamd, is om de Nederlandse en Europese wetgeving te stroomlijnen, te moderniseren en te optimaliseren om de administratieve lasten voor bedrijven, toezichthouder en de overheid te verminderen. Dit heeft onder meer te maken met de toename van duurzame energie en decentrale energieproductie in de energiemix. Begin februari 2014 consulteerde het ministerie marktpartijen en andere organisaties zoals de Vereniging Energie-Nederland om de contouren van de wet vast te stellen. Dit leidde eind augustus tot een consultatie over het conceptwetsvoorstel. In dit voorstel zijn sommige hoofdstukken uit de huidige Elektriciteits- en Gaswet aangepast; andere onderdelen zijn voorlopig beleidsneutraal overgenomen. GasTerra heeft op beide consultatierondes gereageerd. Naar verwachting zal dit deel van het wetsvoorstel begin 2016 in werking treden. Medio 2015 zal eenzelfde soort traject doorlopen worden voor de onderdelen die bij dit eerste wetsvoorstel één-op-één zijn overgenomen. Verwacht wordt dat de nieuwe wetgeving in zijn geheel begin 2017 in werking treedt.

Gezien de huidige ontwikkelingen op de gasmarkt onderschrijft GasTerra de modernisering van de Elektriciteits- en Gaswet. Als lid van Vereniging Energie-Nederland (VEN) heeft GasTerra reeds eerder geageerd tegen het beperken van de bezwaarprocedures tegen codebesluiten van de ACM (dit zijn besluiten waarmee transporttarieven worden vastgesteld). In het huidige wetsvoorstel wordt dit onderwerp nog niet inhoudelijk behandeld. Dit zal in de volgende fase van het STROOM-traject, in de zomer 2015, plaatsvinden.

ASSURED BY KPMG

Interview Kees-Jan Rameau, Eneco

Duurzame energie voor iedereen. Dat is niet alleen de missie van Eneco, maar ook de visie van Kees-Jan Rameau (52), lid van Eneco's Raad van Bestuur. Rameau is verantwoordelijk voor een uitgebreide portfolio van wind, zon, biomassa en gascentrales, gasopslag en *trading*. Sinds 2014 zijn daar de netwerkbedrijven – Stedin en Joulz – bijgekomen. Met een brede basis – Rameau studeerde Technische Natuurkunde in Delft en is in het bezit van een MBA van INSEAD – brengt hij zowel een bedrijfskundige als technische visie in.

”

Het bepalen van een mooie rol voor gas in het snel verschuivende energielandschap; dát is de grote uitdaging voor de gassector

Kees-Jan Rameau

Het thema van GasTerra's jaarverslag is Energizing the future. Dit is de slogan van GasTerra die onze visie samenvat dat aardgas een belangrijke rol als transitiebrandstof speelt. Hoe kijkt Eneco hier tegenaan?

'Onze missie is duurzame energie voor iedereen. Als het mogelijk was, dan zouden wij het liefst morgen alle fossiele energie, inclusief gas, vervangen door duurzame energie. Maar dit is niet realistisch. Nog maar vier procent van ons energiegebruik is duurzaam opgewekt; de overige 96 procent is fossiel. Daarom ga ik liever eerst vervuilerende vormen van energie verdringen. Om dezelfde reden zie ik de komende decennia nog een belangrijke rol voor gas weggelegd. Aardgas is met afstand de schoonste van de fossiele brandstoffen. Daarnaast is gas, in vergelijking tot elektriciteit, heel efficiënt te transporteren en op te slaan. Tot slot, kan gas een rol spelen bij het opvangen van scherpe pieken en dalen in de energieproductie uit bijvoorbeeld zon en wind. Op termijn zal de gasproductie van Nederland afnemen, maar tegen die tijd zijn er méér goedkope mogelijkheden voor duurzame energie.'

Hoe ziet de ideale energiemix er volgens u uit?

'In Nederland heeft wind op zee en land de beste papieren, aangevuld met zon en biomassa. Als back-up vind ik gas de best passende partner gezien de hoogwaardige gasinfrastructuur. Waar ik minder gelukkig mee ben, is de rol die kolen in de huidige energiemix vervult. De CO₂-winst die je boekt door fossiele energie te vervangen door duurzame energie, gaat voor een groot deel teniet door de CO₂-uitstoot van kolencentrales. De gascentrales worden uit de wedstrijd geduwd door kolencentrales en die ontwikkeling vind ik bijzonder onbevredigend.'

Wat doet Eneco om die ideale mix te bereiken?

We verduurzamen de energie die we leveren aan onze klanten door te investeren (samen met klanten en andere partners) in duurzame productie zoals zon, wind en biomassa. We helpen klanten om zelf hun eigen duurzame energie op te wekken. En ontwikkelen nieuwe producten en diensten die duurzame energie voor iedereen een stap dichterbij brengen. Een voorbeeld hiervan is het product 'windafhankelijke gaslevering' dat GasTerra en Eneco samen uitwerkten. Het belangrijkste kenmerk ervan is dat GasTerra bij weinig wind meer gas levert tegen een lagere prijs en bij veel wind vice-versa. Deze prijzen komen tot stand op de vrije gashandelsplaats TTF (Title Transfer Facility). Ik vind dit heel innovatief, omdat we hiermee in één product laten zien wat onze visie op energietransitie is. Namelijk duurzame energie met gas als partner voor de back-up en balancerend.'

Denkt u dat een soortgelijk product ook van waarde zou kunnen zijn voor zonne-energie?

'Dat is zeker een optie, want hoe meer we verschuiven richting duurzame energie, hoe meer de weersafhankelijkheid toeneemt. Die was er altijd al zoals een stijging van het gasverbruik wanneer het heel koud is. Die afhankelijkheid neemt met duurzame energie alleen maar toe. Om die reden hebben we sinds een aantal jaren een aantal meteorologen in dienst. Het maakt uit dat je net iets

beter dan de concurrent kan voorspellen wat het weer gaat worden en zo je posities aan kunt passen: net iets meer of minder wind- of zonne-energie aanbieden. Innovatieve producten ontwikkelen met gas als back-up, biedt echt meer toegevoegde waarde.'

Wat ziet u als grootste uitdaging voor de energietransitie?

'Ik vind het belangrijk dat we enerzijds serieus tempo maken met verduurzaming, maar anderzijds de totale kosten van de energietransitie beheersbaar houden. Een groot deel van de Nederlandse huishoudens is nog steeds aangesloten op het gasnetwerk. Worden deze woningen omgevormd in *all-electric* woningen, dan vraagt dit nogal wat van de elektriciteitsinfrastructuur. De bestaande gasinfrastructuur zou dan in principe niet meer nodig zijn. Maar is dat wel verstandig? Iedereen kijkt naar zijn eigen business case en vergeet te kijken naar de netwerkkosten. Als je deze wel in de berekening meeneemt, dan moet je een stuk gasnet afboeken en investeren in verzwarende van het elektriciteitsnetwerk. Willen we dat? Vroeg of laat wordt het te duur voor de consument. Ik vrees dat dan gezegd wordt dat duurzame energie te duur is. Dit hoeft niet zo te zijn, maar we moeten zorgen dat het totale energiesysteem efficiënt blijft. Wie heeft het totaaloverzicht? Wie stuurt er op dat de totale kosten van de energietransitie beheersbaar blijven? Ik denk dat de overheid hierbij toch een rol moet spelen, waarbij wij als energiebedrijven meehelpen door kosten inzichtelijk te maken.'

Een aantal grote Europese stroomproducenten zoals RWE, het Duitse EON en het Zweedse Vattenfall zijn op zoek naar nieuwe verdienmodellen. Zo wil RWE technologische diensten, mediadiensten en misschien telefonie aanbieden aan huishoudens. Zien we Eneco straks ook een ander verdienmodel nastreven?

'Het oude adagium "schoenmaker blijf bij je leest" geldt ook voor ons, maar er verandert natuurlijk veel in de energievoorziening. Vroeger was je als energiebedrijf eigenaar van de productiecapaciteit. Nu zie je dat veel meer energie decentraal wordt opgewekt en is de consument met zonnepanelen op zijn dak ook energieleverancier geworden. Als energiebedrijf kun je dan aan vraagsturing doen. Wij maken een verandering door van energieproducent en -leverancier naar dienstverlener die de klant in staat stelt eigen regie te voeren over zijn energiehuishouding. Daar zit de toegevoegde waarde in voor energiebedrijven zoals Eneco: het ontwikkelen van slimme applicaties die klanten hun eigen energievoorziening laten balanceren. De klant geeft aan in hoeverre hij vraagsturing toestaat. Dit gaat voor een deel automatisch met slimme meters en allerlei IT-toepassingen zoals Toon. Ik verwacht dat op allerlei niveaus vraag- en aanbodsturing gaat plaatsvinden. Dat vergt veel IT-toepassingen en verwerking van Big Data. Nu hebben we één datapunt, de jaarlijkse meterstand. Dit gaat veranderen in heel veel datapunten om het systeem te balanceren. En dat creëert weer een hele nieuwe bedrijfstak die vraag en aanbod van energie op huishoudelijk niveau balanceert met allerlei slimme IT-toepassingen. Dit zijn andere diensten dan die wij in het verleden aanboden, maar het blijft dicht bij onze kernactiviteit: energie.'

Verwacht u dat we ook op Europees niveau vraag en aanbod van duurzame energie gaan balanceren?

‘Dat lijkt me een volstrekt logische oplossing. Enerzijds zijn er steeds meer mogelijkheden om lokaal vraag en aanbod te balanceren, door energieopslag, vraagsturing en uitwisseling tussen energiesystemen (bijvoorbeeld goedkope elektriciteit omzetten in warmte). Anderzijds kunnen we over landen heen balanceren. We moeten daarvoor in Europa betere fysieke verbindingen aanleggen, maar ook markten beter aan elkaar koppelen. Duurzame energie is heel erg omgevingsgedreven. In Nederland hebben we wind op land en zee en een klein beetje zon en biomassa. Maar in Zuid-Europa zal de mix veel meer zon zijn en in Scandinavië veel meer waterkracht. Als je die systemen goed met elkaar verbindt, dan middelen de pieken en dalen veel meer uit. Vervolgens moet je de rest nog balanceren, maar veel minder dan wanneer iedere Europese lidstaat dit individueel doet. Dat zou dus heel verstandig zijn. Helaas vinden de meeste Europese landen het vervelend afhankelijk te zijn van structureel grootschalige import.’

Denkt u dat de recente Oekraïne-crisis dit sentiment heeft versterkt?

‘Ik denk dat die zorg er altijd al is geweest. Het is geen nieuw topic; kijk bijvoorbeeld naar de oliecrisis in de jaren '70. Toen werden we voor het eerst met de neus op de feiten gedrukt: hoe import-afhankelijk we waren van energie. Rusland heeft laten zien – ook tijdens de Koude Oorlog – een betrouwbare gasleverancier te zijn; daar heeft het nooit aan geschorst. Hoe hoog de spanningen ook opliepen, de Russische gasleveringen kwamen nooit in gevaar. Dat is een boeiende constatering. De recente ontwikkelingen in Oekraïne zorgen er echter wel voor dat de discussie rondom energieafhankelijkheid weer opblaait. En daarmee de wens om energie-onafhankelijk te zijn. Duurzame energie kan daarbij helpen. Eén van de kenmerken van duurzame energie is immers dat de “brandstof” van niemand is; niemand kan het claimen en er bovenop gaan zitten: dit is van mij.’

Ondanks de duurzaamheidsdoelstellingen voor 2020 staat de concurrentiepositie van gas onder druk, met name in de elektriciteitssector. Daardoor zijn productieprocessen minder duurzaam geworden; de meeste grote bedrijven kiezen voor elektriciteitsopwekking uit andere bronnen. Wat zouden we hier volgens u aan moeten doen?

‘Verhoging van de CO₂-prijs zou enorm helpen, maar ik zie dit nog niet snel gebeuren. Daarbij zou dat nog niet voldoende zijn om de gascentrales in de *merit order* boven de kolencentrales te positioneren. Wat de overheid daaraan zou kunnen doen, is veel strenger sturen op normen. Hoeveel CO₂ mag je uitstoten per kWh en hoeveel stikstofoxiden, hoeveel zwaveloxide en fijnstof. Door dit te doen bereik je vanzelf dat de meest vervuilende kolencentrales sluiten. Dan zijn de schonere nieuwere gascentrales weer in het voordeel. Verder moet de gassector nadenken hoe zij ervoor kan zorgen dat zij als attractief deel van de oplossing wordt gezien. Het speelveld overzien en een mooie rol voor gas bepalen in het snel verschuivende energielandschap, *dat* is de komende decennia eigenlijk de grote uitdaging voor de gassector.’

A photograph of an offshore wind farm with several white wind turbines on blue masts in the dark blue ocean under a blue sky with wispy clouds. A teal line is drawn horizontally across the middle of the image, passing behind the word 'Groen'.

Groen

Visie

Dat de fossiele brandstof gas onmisbaar is voor de terugdringing, op korte en middellange termijn, van het broeikasgas kooldioxide, is op het eerste gezicht paradoxaal. Het lijkt onzinnig om te beweren dat hoe meer aardgas wordt verbrand, hoe kleiner de CO₂-emissies zijn. En toch is dat het geval. De verklaring ligt in de eenvoudige moleculaire samenstelling van aardgas (methaan): één koolstofatoom met vier waterstofatomen. De twee andere belangrijke fossiele brandstoffen, kolen en olie, bestaan uit veel langere koolstofketens, met veel meer koolstofatomen. Bij de verbranding komt daardoor ook aanzienlijk meer broeikasgas vrij. Door kolen en olie waar mogelijk en zinvol te vervangen door aardgas *dalen* de totale emissies als gevolg van energiegebruik dus aanzienlijk.

Deze schijnbare tegenstrijdigheid staat aan de basis van GasTerra's energietransitie- en verduurzamingsbeleid. De onderneming stelt daarbij de zorgen die de samenleving op energiegebied heeft en de rol van gas bij de oplossing van het energievraagstuk centraal: voorzieningszekerheid en betaalbaarheid, terugdringen van broeikasgasemissies, verbeteren van luchtkwaliteit. Daarvoor bepleiten we de inzet van diverse middelen: bevordering van hernieuwbare energiebronnen, met name groen gas, technologische innovatie, maximale energiebesparing, bindende emissieplafonds en versterking van de concurrentiepositie van gas.

In dit kader leggen we de nadruk op veelbelovende toepassingen van gas: in de gebouwde omgeving en in de transportsector. Zo vormen de introductie van LNG voor de scheepvaart en het wegtransport, en CNG voor personenauto's significant schonere brandstoffen die sterk vervuilende emissies en CO₂ op grote schaal kunnen verminderen. Ook bepleiten we een effectieve hervorming van het Europese emissiehandelssysteem om de nu wankelende positie van gas in de centrale elektriciteitsproductie te verbeteren. Daarbij zoeken we zoveel mogelijk dialoog en samenwerking met andere betrokken partijen, zoals de overheid, de politiek, wetenschap en onderwijs, denktanks, NGO's en bedrijven, waarbij we benadrukken dat we het over de doelen eens zijn: een CO₂-neutrale, zekere en betaalbare energievoorziening.

Uitgangspunt blijft onze overtuiging dat het efficiënte grootschalige gebruik van aardgas substantieel bijdraagt aan oplossing van het energie- en klimaatvraagstuk. De toekomst kan dus niet zonder gas.

ASSURED BY KPMG

Kennis delen

GasTerra vindt het belangrijk om bij stakeholders meer interesse te wekken voor het energievraagstuk. We staan immers voor grote uitdagingen om ook toekomstige generaties van voldoende, duurzaam opgewekte en betaalbare energie te voorzien. Daarom is kennisdeling één van de materiële onderwerpen in dit jaarverslag. We delen kennis via het onderwijs - van basisschool tot universiteit - en via het publieke debat. De verduurzaming van de energievoorziening, de energietransitie en de rol die aardgas daarin kan vervullen staan daarbij centraal. Zo denken we samen na over de energievoorziening van morgen.

In het kader van onze slogan *Energizing the Future* vinden we het belangrijk om kinderen op jonge leeftijd al kennis te laten maken met energie, zodat ze later op basis van hun kennis weloverwogen keuzes kunnen maken. We sluiten hierbij aan op de wens van de overheid om de jeugd bewuster te maken van verduurzaming. GasTerra ziet het belang van de overgang naar een duurzame energievoorziening en initieert hiervoor diverse projecten. In 2014 gaven we 3.1 miljoen euro uit aan energietransitieprojecten.

Energy Academy Europe

Investeren in kennis over energie is een van de speerpunten van GasTerra's MVO-beleid. Om dit streven naar een hoger plan te tillen, werkte GasTerra als *founding partner* samen met de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen en Energy Valley om in 2012 de Energy Academy Europe (EAE) te stichten. Wij dragen actief bij aan de activiteiten van de EAE door gastcolleges te geven, mee te denken over het onderwijsprogramma en stageplaatsen aan te bieden. De EAE wil zich de komende jaren ontwikkelen tot hét internationale instituut voor hoger en postacademisch energieonderwijs. Daarnaast stelt de EAE zich ten doel Nederland en meer specifiek Groningen op de kaart te zetten op het gebied van energietransitie en verduurzaming. De masteropleidingen die de EAE biedt, spelen daarom in op de toekomstige energievoorziening. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan thema's als zon, wind, gas, biobrandstof, power-to-gas, systeemintegratie, energie-efficiëntie en CO₂-emissiereductie. Omdat de energietransitie een benadering vanuit uiteenlopende invalshoeken vraagt, kenmerken de studies zich door hun multidisciplinaire karakter, waarbij verschillende studierichtingen samenwerken aan een betere en slimmere energievoorziening in de toekomst. Kortom, de bijdrage aan EAE is een passende illustratie van de rol die GasTerra zich als vooraanstaand gashandelsbedrijf toedicht: *Energizing the future*.

Inmiddels hebben ook internationale studenten de weg naar de EAE gevonden om een graad te halen in energiestudies. Momenteel wordt de European Master in Renewable Energy aangeboden. De European Master op het gebied van systeemintegratie en maatschappelijke vraagstukken is in ontwikkeling. Begin 2014 ontvingen de eerste studenten een certificaat.

In 2014 kreeg de Energy Academy Europe een eigen plek op het Zernike Science Park in Groningen, waar ook verschillende faculteiten van de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen zijn gevestigd. Om de activiteiten van steeds meer studenten, onderzoekers en bedrijven te kunnen huisvesten, wordt de tijdelijke huisvesting in 2015 vervangen door een nieuw gebouw. Het startsein voor deze nieuwbouw werd gegeven op 12 juni 2014. Ook bij het nieuwe onderkomen staat verduurzaming centraal. Het belooft dan ook het duurzaamste onderwijsgebouw van Nederland te worden.

EnTranCe

EnTranCe (Energie Transitie Centrum) bevindt zich eveneens op het Zernike Science Park. Dit is een zogeheten *living lab*, een praktische leeromgeving waar onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven onderzoek doen naar de toekomstige energievoorziening. Een plek waar creatieve ideeën en voorstellen op energiegebied worden uitgewerkt tot succesvolle producten of projecten. GasTerra is betrokken bij diverse onderzoeksprojecten van EnTranCe. Sinds de oprichting in 2012 werkt de onderneming hiertoe samen met de EAE, BAM, Gasunie, Imtech en RWE. De achterliggende gedachte is dat met gedeelde innovatie meer bereikt kan worden.

In 2014 vond een stakeholderevent plaats bij EnTranCe. Politici, externe experts, onderzoekers en ondernemers maakten kennis met de projectteams die zich buigen over energietransitievraagstukken. Ook organiseerde EnTranCe een evenement voor het MKB, waarbij geïnteresseerden in energie en duurzame mobiliteit kennis konden maken met deze energieproeftuin. Voor EnTranCe is het MKB een belangrijke doelgroep: het midden- en kleinbedrijf zorgt voor ruim 70 procent van de innovaties op energiegebied.

Leermodule Energieke basisscholen

Om kinderen spelenderwijs meer te leren over (duurzame) energie en de energietransitie, ontwikkelde GasTerra in 2014 samen met het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) de leermodule 'Energieke basisscholen'. Deze leermodule is bedoeld voor leerlingen van groep 5 tot en met 8 en wordt de komende jaren aangeboden aan alle basisscholen in Groningen en Drenthe. Onze bijdrage aan 'Energieke basisscholen' bestaat uit financiering, het meedenken over de inhoud en het geven van gastlessen op scholen.

Door kinderen getest

De leermodule is in nauwe samenwerking met vier basisscholen opgezet en neemt een maand in beslag. Zo verzekeren IVN en GasTerra zich ervan dat de module goed aansluit bij het basisonderwijs. Het staat de scholen vrij om hun eigen invulling te geven aan de leermodule. De komende jaren zullen de lesboxen rouleren over ruim 300 basisscholen, waarbij het doel is om zo'n 10.000 kinderen kennis te laten maken met deze leermodule.

Per gemeente

Begin 2015 is de aftrap van het project. 17 basisscholen in de gemeente Aa en Hunze gaan dan aan de slag met deze leermodule. Elke school ontvangt een lesbox met daarin een handleiding, werkboekjes en proefjes die de kinderen zelf kunnen uitvoeren. De leerkrachten van de basisscholen worden van te voren getraind, waarbij ze leren over de basisprincipes van de energietransitie.

Energiepodiumdiners

Om de dialoog te bevorderen tussen partijen die een rol spelen in de energiewereld zoals wetenschap, brancheorganisaties, overheid en politiek, milieubeweging en ondernemers, organiseerde GasTerra in 2014 tien 'energiepodiumdiners' door het hele land. Tijdens de diners discussiëren de aanwezigen over vooraf gekozen energithema's. Het doel hiervan is de kennis over energie te verdiepen en te verbreden en het begrip voor elkaars standpunten te vergroten. GasTerra startte in 2012 met dit initiatief, dat sindsdien een belangrijk deel uitmaakt van onze stakeholderdialoog.

Energiepodium.nl

De diners komen voort uit een eerder initiatief van GasTerra: de onafhankelijke debatsite www.energiepodium.nl. Deze website brengt op journalistieke wijze nieuws, opinie en achtergrondinformatie over de energiewereld. Er zijn vaste columnisten die het vrij staat binnen hun aandachtsgebied onderwerpen te kiezen en standpunten te bepalen. Om de onafhankelijkheid te waarborgen hebben we *PACT Public Affairs*, een public affairs- en communicatiebureau in Den Haag, gevraagd om de redactie in handen te nemen. De standpunten van de auteurs vertegenwoordigen dan ook niet noodzakelijkerwijs de visie en opvattingen van GasTerra.

Energiepodiumdebat

De derde activiteit die samenhangt met Energiepodium.nl is het Energiepodiumdebat, waar deskundige sprekers in aanwezigheid van publiek met elkaar discussiëren over een energithema. Tot nu toe zijn vier van deze debatten georganiseerd, drie in Den Haag en een in Brussel.

ASSURED BY KPMG

In de praktijk

Verduurzamen is één van de speerpunten van GasTerra's beleid. Met verschillende initiatieven en projecten dragen we actief bij aan vergroening van onze energievoorziening.

Groen gas

Zo geeft GasTerra met diverse contracten invulling aan de 'Groen Gas Green Deal', een overeenkomst met de overheid en andere marktpartijen, waar de onderneming in 2011 haar handtekening onder heeft gezet. Hiermee hebben we toegezegd ons in te zetten het volledige volume groen geproduceerd gas te verhandelen dat in Nederland kan worden ingevoerd op het netwerk van GTS. Met de inkoop van dit gas draagt GasTerra daarnaast bij aan de vervulling van zijn eigen doelstelling: verantwoorde verduurzaming van onze energievoorziening. Daarbij richt GasTerra zich ook op huishoudens. In dit kader ondersteunde GasTerra in 2014 onder meer projecten op Ameland en in Gelderland. Zo verleent de provincie Gelderland sinds 2014 een subsidie voor de installatie van HRe-ketels op groen gas. Hiermee zorgen inwoners van deze provincie voor een hogere efficiëntie en verduurzaming van het aardgas. In 2014 startte dit project met een campagne, waarbij gestreefd werd naar een uitrol van 1250 HRe-ketels. Echter met 30 ketels heeft dit nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Dit was voor fabrikant Remeha aanleiding om voor 2015 de installatiebranche in Gelderland bij de uitrol van de HRe-ketel te betrekken. Verwacht wordt dat de betrokkenheid van de installatiebranche zal resulteren in een grotere deelname aan de HRe-campagne in Gelderland.

In 2014 ondertekenden GasTerra en de eco-technologische onderneming Bio Rights een overeenkomst voor de productie en levering van 23 miljoen m³ duurzaam geproduceerd gas per jaar. Het contract heeft een looptijd van twaalf jaar. Ook bereikten we in 2014 een akkoord met Ecoson, producent van groene energie uit vergisting, over de inkoop van gas dat Ecoson in 2015 en 2016 met zijn groen gasproductie-installatie gaat produceren. Daarnaast hebben we de aflopende contracten met HVC en Greenchoice verlengd voor de komende jaren.

Milieuplan Industrie

Om onze klanten te helpen bij het efficiënter gebruik maken van aardgas hebben we ook in 2014 het Milieuplan Industrie (MPI) aangeboden. In 2014 maakten zes industriële klanten gebruik van deze mogelijkheid om hun productieproces onder de loep te laten nemen. Technische consultants

brachten samen met deze klanten de mogelijkheden in kaart om de energie-efficiency in de bedrijfsprocessen te verbeteren, emissies te reduceren en processen te verduurzamen. Met het MPI verwerkelijken we onze doelstelling om het doelmatig gebruik van gas te bevorderen.

Voor een overzicht van alle projecten op energietransitiegebied, verwijzen we u graag naar onze sectie GasTerra Doet.

Footprint GasTerra

Eén van de doelstellingen van GasTerra is het bevorderen van een duurzame bedrijfsvoering. GasTerra helpt zijn klanten hierbij met het MPI, maar vergeet ook zijn eigen bedrijfsvoering niet. Wij realiseren ons dat onze eigen footprint beperkt is, maar willen desondanks een bijdrage leveren.

Reizen

GasTerra heeft in 2013 een grote stap op dit gebied gezet met de verhuizing naar een nieuw kantoorpand met energielabel A+. Door de centrale ligging van het kantoor, het beperkt aantal parkeerplaatsen en dankzij de nabijheid van het Groningse Centraal Station (CS) komen de meeste medewerkers sindsdien met het openbaar vervoer of de fiets naar het werk. GasTerra stimuleert zijn medewerkers om voor zakelijke reizen gebruik te maken van het openbaar vervoer en heeft hiervoor OV-kaarten aangeschaft. Behalve voor trein, bus, tram en metro kan de medewerker met deze kaart ook gebruik maken van een ov-taxi, ov-fiets en P&R parkeerplaatsen.

Het Nieuwe Werken raakte in 2014 verder geïntegreerd in het bedrijf. Meer mensen waarderen de voordelen van thuis werken en maken gebruik van deze mogelijkheid. Om ook het zakelijk reizen te verminderen maakt GasTerra geregeld gebruik van een videoconferentiesysteem.

Energieverbruik

Ook het energieverbruik nam opnieuw af. Bij de aanbesteding van het nieuwe pand stelde de onderneming zich ten doel om het gasverbruik terug te dringen naar 35.000 m³ gas per jaar. GasTerra haalde deze doelstelling in 2014. Het gasverbruik daalde van 38.264 m³ in 2013 naar 16.820 m³ in 2014. Deze daling was deels het gevolg van de zachte winter in 2014, maar daarnaast werden ook verbeteringen aangebracht in het gebouwbeheersysteem. Het kantoor wordt verwarmd door twee gaswarmtepompen die gebruik maken van bodemenergie (Warmte Koude Opslag). Wanneer het kouder is en de warmtepompen niet genoeg capaciteit hebben staan twee HR107 ketels als buffer om de capaciteit te vergroten. Door het beter inregelen hebben de warmtepompen dit jaar meer uren gemaakt en de ketels veel minder. Zo werd onder andere de verlichting beter geregeld, zodat lampen niet meer op ongewenste tijdstippen branden. We verwachten de komende jaren het energieverbruik verder terug te kunnen dringen.

GasTerra heeft de CO₂-uitstoot voor vliegreizen en de leaseauto's ook in 2014 gecompenseerd. De Climate Neutral Group compenseert GasTerra's uitstoot door middel van het herbeplanten van bossen. Dit bedrijf voldoet aan strenge kwaliteitseisen en wordt gecontroleerd door onafhankelijke instanties.

	2013	2014
Gasverbruik	38.264 m3	16.820 m3
Elektriciteit	421.573 kWh	346.237 kWh
Waterverbruik	1193 m3	1393 m3
Papierverbruik	50.000 vellen	35.000 vellen

Inkoop

Tot slot kijken we bij alle producten en diensten die we inkopen naar prijs, kwaliteit en inspanningen van de leveranciers op het gebied van duurzaam ondernemen. Op basis van deze drie criteria wordt een keuze uit het aanbod gemaakt. Dit doen we omdat we het belangrijk vinden dat duurzaamheid zich wortelt binnen onze organisatie. We zijn ons bewust van de impact van onze activiteiten op mens en milieu en laten op deze manier zowel intern als extern zien dat we maatschappelijk verantwoord ondernemen serieus nemen. We doen bijvoorbeeld zaken met Atos dat een A-certificering met betrekking tot GRI-richtlijnen heeft en gebruik maakt van zogenaamde *green data centers*. Daarnaast wordt bij de keuze van een leverancier de voorkeur gegeven aan lokale partners om de Groningse economie te stimuleren.

ASSURED BY KPMG

Interview Jan Paul van Soest

Jan Paul van Soest is een van de meest ervaren milieu- en duurzaamheidsdeskundigen in Nederland. Zijn geschiedenis als onderzoeker, adviseur, projectmanager en ondernemer op dit gebied gaat terug tot de jaren zeventig, toen hij gegrepen werd door het Rapport aan de Club van Rome, *De grenzen aan de groei*. Dit sterkte hem in de overtuiging dat milieuzorg een bittere noodzaak is en bepaalde zijn studiekeuze: milieuhygiëne aan de Universiteit Wageningen. Na zijn afstuderen werkte hij vanaf 1982 in verschillende functies bij CE Delft, waar hij in 2003 als directeur afzwaaide. Daarna begon hij voor zichzelf. Zijn bedrijf, dat hij samen met zijn vrouw Barbara bestiert, maakt deel uit van de coöperatie *De Gemeynt*, waarin zelfstandige adviseurs, denkers en entrepreneurs, zo meldt de website, 'zich bezig houden met de wisselwerking tussen economie en ecologie, en met het organiseren van samenwerking tussen sleutelspelers om duurzame oplossingen mogelijk te maken.'

”

We moeten vol inzetten op klimaatbeleid

Jan Paul van Soest

Het rapport aan de Club van Rome, waarin wordt gewaarschuwd voor een snelle uitputting van hulpbronnen, was uw inspiratiebron. Hoe kijkt u er na al die jaren op terug? Het wordt immers door velen bekritiseerd als een overdreven onheilstijding die niet is

uitgekomen.

‘De kernboodschap staat nog recht overeind. Die luidt dat we niet kunnen doorgaan op dezelfde manier als voorheen. De analyse klopt in grote lijnen, los van de getallen, ook nog steeds. Het was natuurlijk een andere tijd. In de jaren zeventig lag de nadruk op de eindigheid van grondstoffen. Nu focussen we veel meer op de negatieve effecten van het gebruik. Maar dat maakt niets uit voor de conclusie dat we het roer drastisch om moeten gooien.’

De idealen die u aan het begin van uw actieve loopbaan dreven, zijn dus nog even actueel als toen?

‘Actueler. De urgentie is toegenomen. De thema’s zijn wel veranderd. Die waren in de jaren zeventig en tachtig veel lokaler van aard. We hielden ons bezig met verzuring, smogvorming, watervervuiling, afvalproblematiek. Nu ligt de nadruk vooral op mondiale problemen: de stikstof- en koolstofcyclus, biodiversiteitsverlies, klimaatverandering door menselijk handelen. In *Grenzen aan de groei* wordt hier slechts terloops over gesproken.’

Klimaatverandering is momenteel met voorsprong het belangrijkste milieuthema. Gaat dit niet koste van andere issues die misschien wel urgenter zijn, zoals luchtkwaliteit?

‘Dat geloof ik niet. We moeten de urgentie van het klimaatvraagstuk ook niet onderschatten. Dat dit toch gebeurt, heeft met de menselijke geest te maken. Die is bijna niet in staat om toekomstige klimaatverandering als urgent te ervaren. Dat je je nu opofferingen moet getroosten om straks onherstelbare schade te voorkomen, gaat er bij de meesten helaas niet in.’

Veel milieudeskundigen en –activisten waarschuwen dat de wereld een catastrofe te wachten staat als we niet binnen tien, vijftien jaar overschakelen op 100 procent duurzame energie. Europa mikt op 80 procent in 2050. Hoe reëel zijn die ambities?

‘Hernieuwbare energie zou niet de centrale doelstelling moeten zijn. Het gaat om broeikasgasreductie. Je moet je doelen kiezen op basis van het probleem. Ik heb op zich geen moeite met fossiel; ik heb moeite met de effecten van het gebruik. Wat koop ik voor een doelstelling van 80 procent hernieuwbaar als de CO₂-emissies toch omhoog gaan, onder meer doordat relatief schone brandstoffen zoals aardgas verdrongen worden door kolen?’

De wereld kampt met meer grote vraagstukken dan klimaatverandering: armoede, honger, epidemieën. Ze hebben met elkaar gemeen dat er veel geld nodig is om ze te bestrijden. Je kunt een euro echter maar één keer uitgeven. Moeten we, als het om urgentie gaat, daarom geen keuzes maken? Eerst het belangrijkste?

‘De stabiliteit van ecosystemen is een absolute voorwaarde voor het leven op aarde. Zonder een leefbare planeet kunnen we al die andere vraagstukken ook niet oplossen. Er is dus een rangorde. We moeten vol inzetten op klimaatbeleid. Bedrijven en consumenten hebben genoeg geld. We hoeven de goede doelen niet tegen elkaar af te wegen. Het gaat om andere keuzes maken. Uitgaven voor het milieu versus uitgaven voor cosmetica, om maar een voorbeeld te noemen.’

Dan hebben we het over levensstijl. Die kun je niet afdwingen.

Nee, maar dat is ook niet mijn bedoeling. Idealiter neem je generieke maatregelen zoals het opleggen van een heffing. Dat werkt dan door in economische keuzes. Maar het blijft aan bedrijven en individuen om die keuzes te maken. Een algemene CO₂-heffing vind ik het beste. Maar een handelssysteem zoals het Europese ETS kan ook voldoen, op voorwaarde natuurlijk dat het wordt hervormd. De huidige CO₂-prijs is volstrekt onvoldoende om bedrijven de juiste beslissingen te laten nemen. De grootste veranderingen op dit vlak moeten uit de *business-to-business*-markten komen. Ik verwacht eerlijk gezegd niets van de consument. Daar zit niet de drijvende kracht voor verandering. Als dertig jaar milieukunde me iets heeft geleerd, dan is het dat wel.'

Het is waarschijnlijk dat de temperatuur sterker zal stijgen dan de politiek vastgelegde limiet van twee graden. Wordt het niet tijd dat we meer middelen besteden aan adaptatie, het verzachten van de gevolgen van klimaatverandering in plaats van aan het terugdringen van broeikasgasemissies?

'Adaptatie is uiteindelijk zinloos als je aan de bron niets doet. Maar het is niet of-of maar en-en. Ik maak me er ook zorgen over dat we te weinig doen aan adaptatie. Maar tegen vier graden opwarming is vrijwel geen adaptatiestrategie opgewassen.'

De milieubeweging reageert vaak negatief op argumenten die de haalbaarheid van maatregelen benadrukken. Ze lijken dan de ambitie om iets te bereiken belangrijker te vinden dan de haalbaarheid van een doelstelling. Hoe kijkt u hier tegenaan?

'Er is niets mis met ambitie. Sterker nog: zonder ambitie verandert er nooit iets. Maar je moet de realiteit heel helder onderscheiden van je ambitie, je visie, je ideaal. Zij die alleen maar over haalbaarheid willen praten, confronteer ik graag met de consequentie daarvan: *warming-as-usual*. Aan de andere kant wil ik idealisten graag confronteren met de realiteit. Zo kunnen we denken dat de stimulering van elektrisch rijden een succes is. Maar de praktijk is dat er miljarden euro's belastinggeld is weggegeven aan stekkerauto's die als ze niet worden opgeladen, alsnog één op elf rijden. Zo'n 1500 euro per ton vermeden CO₂; tel uit je verlies.'

Het thema van ons jaarverslag is Energizing the future. Dit is GasTerra's slogan, waarmee we aangeven dat we een belangrijke rol voor gas als transitiebrandstof zien weggelegd. Een goede keuze?

'Dat ligt eraan hoe je de slogan uitlegt. De claim dat gas de ideale transitiebrandstof is, vind ik in de huidige wereld met haar lage kolenprijzen, lage CO₂-prijzen, onmetelijke gasvoorraden en een toenemende zorg over methaanlekkages niet houdbaar. De CO₂-prijzen moeten eerst fors omhoog, naar minimaal 50 euro per ton. Daarnaast moet je ook nadenken over wat gas daadwerkelijk kan bijdragen aan CO₂-reductie. Laten we dan breder kijken naar gasvormige energiedragers in plaats van naar aardgas sec, dat met name in Europa zijn *license to operate* heeft zien afkalven. Het gaat te weinig over gas in de breedste zin van het woord, dat wil zeggen over groen gas, waterstof, de flexibiliteit, opslagmogelijkheden van gas, enzovoort. De gasindustrie heeft als innovator veel te bieden. LNG vind ik hier een goed voorbeeld van. Dat kan

enorm helpen om de zeer vervuilende scheepvaart schoner ter maken. De inzet van brandstofcellen is een ander sprekend voorbeeld. Dit alles moet dan natuurlijk wel plaatsvinden onder de randvoorwaarde van sterk dalende CO₂-emissies.'

En Carbon Capture Storage (CCS)?

'Dat hoort er zeker bij, sterker: zonder CCS kan de gassector haar claim dat gas de koolstofemissies helpt verminderen op de lange duur niet waarmaken. Hoe meer ik naar alle analyses kijk, hoe beter ik beseft dat gas het nu aflegt tegen kolen, dat nota bene twee keer zoveel uitstoot. Gas moet zich daarom sterker afzetten tegen kolen. Niet alleen verbaal in het publieke debat, maar ook door na te denken over incentives om kolen terug te dringen.'

Het klimaatvraagstuk is ongelooflijk complex en lijkt welhaast onoplosbaar. Bent u na al die jaren in de milieusector nog steeds optimistisch over een uiteindelijke oplossing hiervan?

'Ik probeer de vraag of ik optimistisch of pessimistisch ben, niet te laten afhangen van wat haalbaar is. Ik doe wat ik doe, omdat ik denk dat het wat in beweging brengt. Optimisme of pessimisme zou je ervan kunnen weerhouden de goede dingen te doen. Hoopvol ben ik wel. Hoop, zei de voormalige Tsjechische president Vaclav Havel, is een kwaliteit van de ziel en niet afhankelijk van wat in de wereld gebeurt. Hij had gelijk. En uiteindelijk viel die muur.'

Wat heeft de wereld meer nodig? Idealisten of pragmatici?

'Pragmatische idealisten en idealistische pragmatici.'

Groningen

Visie

GasTerra heeft mede naar aanleiding van gesprekken met zijn stakeholders de drie bekende pijlers van maatschappelijk ondernemen vertaald in Gas, Groen en Groningen. De keuze voor Groningen ligt voor de hand. Het grootste deel van GasTerra's portfolio bestaat uit Gronings gas, maar afgezien daarvan vinden we het heel belangrijk om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de lokale samenleving waarvan we deel uitmaken. We sponsoren daarom verschillende activiteiten op sportief, cultureel en maatschappelijk gebied.

Na de oprichting van GasTerra als zelfstandig bedrijf in 2005 lag de nadruk in het sponsoringbeleid op activiteiten en projecten die de naamsbekendheid van de nieuwe onderneming in de regio konden verhogen. Belangrijkste voorbeeld hiervan is de financiële steun aan de Groningse professionele basketbalclub GasTerra Flames. Door de naam van ons bedrijf aan het team te verbinden, genereerden we maximale publiciteit. Uit extern onderzoek is gebleken dat deze aanpak succesvol is geweest. GasTerra is inmiddels een vaste en bekende waarde in de Groningse gemeenschap.

Nu de naamsbekendheid op een voldoende hoog niveau is beland, verleggen we onze aandacht naar het benadrukken van onze economische betekenis en het uitdragen van onze visie op het energie- en klimaatvraagstuk. Dit brengen we onder meer in de praktijk met de campagne 'GasTerra Doet'. Binnen dit thema zijn vijf subthema's benoemd: GasTerra inspireert, GasTerra verduurzaamt, GasTerra onderzoekt, GasTerra handelt en GasTerra verbindt. Afhankelijk van een sponsoractiviteit gaat GasTerra onder andere op de website *GasTerra Doet* dieper in op een subthema om zijn rol in de samenleving onder de aandacht te brengen.

Daarnaast zullen we de komende jaren stap voor stap steeds vaker kiezen voor maatschappelijke sponsoring. Deze koerswijziging houdt verband met veranderingen in de samenleving en met de eisen die wij stellen aan onze maatschappelijke rol. Van de gemeenschap wordt meer en meer gevraagd dat zij zelf verantwoordelijkheid neemt voor de kwaliteit en leefbaarheid van haar leefomgeving. De verzorgingsstaat krijgt daardoor een ander, soberder karakter. Ondernemingen kunnen en moeten de leemte die daardoor ontstaat, niet opvullen, maar kunnen wel helpen om de overgang naar wat inmiddels bekend staat als de participatiesamenleving te vergemakkelijken. Ook op deze manier proberen we ons motto *Energizing the future* in de praktijk te brengen.

In 2014 zijn we begonnen met deze herijking van het sponsoringbeleid. Onze sponsoring zal vanaf nu dus meer nadruk leggen op sociale projecten en initiatieven, uiteraard in het bijzonder in de regio Groningen. Concreet betekent dit dat goede doelen een belangrijkere positie krijgen toebedeeld dan voorheen. Waar we cultureel of sportief sponsoren, zoeken we altijd naar een mogelijke koppeling met bestaande goede doelen en stimuleren onze partners dat ook te doen. Dit is op zich niet nieuw. Voorbeelden: een substantieel deel van het sponsorgeld voor de Flames (inmiddels Donar genaamd) gaat ook naar sociale projecten. Het Noord Nederlands Orkest heeft deze zomer met onze steun een concert gegeven in een Groningse achterstandswijk. Ook de Ladies Run en de 4 mijl zijn verbonden met goede doelen.

ASSURED BY KPMG

Sponsoring

Als Gronings bedrijf richten we ons primair op de stad en regio. We sponsoren verschillende activiteiten waarbij we in 2014 onze aandacht verschoven van (top)sport naar maatschappelijke sponsoring.

Sport, cultuur en maatschappij

In 2014 gaven we 900.000 euro uit aan sponsoringinitiatieven. Dit dient ook een bedrijfseigen doel. We willen hiermee de naam van de onderneming en de rol die wij lokaal en internationaal spelen, onder de aandacht te brengen. Dit beleid is de afgelopen jaren succesvol geweest. Zo bleek uit onderzoek dat de meeste Groningers GasTerra inmiddels kennen van naam. Dat geldt overigens niet in dezelfde mate voor de kernactiviteiten van het bedrijf; reden waarom we hier de komende periode meer aandacht aan zullen besteden. Het totale bedrag dat aan sponsoring wordt besteed, zal de komende jaren verminderen.

Initiatieven die in 2014 ook konden rekenen op financiële steun van GasTerra zijn de *Walk for Life* (kankerbestrijding), *Ladies Run* (Pink Ribbon) en een initiatief van de Academie Minerva, die met steun van GasTerra een wedstrijd organiseerde onder studenten om hen te stimuleren kunstwerken rond het thema duurzaamheid en verduurzaming te maken.

GasTerra Flames

Vorig jaar werd de Groningse basketbalploeg GasTerra Flames beker- en landskampioen. Dit was tevens het moment dat GasTerra afscheid nam als hoofdsponsor van de club. Met ingang van het seizoen 2014/2015 is de naam GasTerra Flames gewijzigd en heet de basketbalploeg weer als vanouds 'Donar'. De komende twee seizoenen wordt de bijdrage aan de basketbalploeg geleidelijk afgebouwd.

Infoversum

GasTerra heeft het mede mogelijk gemaakt dat op 18 juni 2014 het Infoversum, het enige *full-dome* 3D-theater van Nederland, zijn deuren kon openen voor het publiek. In het Infoversum kan het publiek kennismaken met wetenschap in de breedste zin van het woord. Door middel van films, tentoonstellingen, lezingen, concerten en congressen gaat de bezoeker op

ontdekkingstocht. GasTerra is samen met de Rijksuniversiteit Groningen, de Gemeente Groningen en Target (de wis- en natuurkundefaculteit van de Rijksuniversiteit Groningen) *founding partner* van het Infoversum.

Eurosonic Noorderslag

Elk jaar worden tijdens Eurosonic Noorderslag, het topevenement waarin Groningen vier dagen lang in het teken van de Europese popmuziek staat, verschillende nationale en internationale acts opgevoerd en awards uitgereikt. Voor GasTerra is Eurosonic Noorderslag bij uitstek geschikt voor relatiemanagement en bovendien een belangrijk sponsorproject, omdat maatschappelijke en culturele doelen hier samenkomen. Zo is het openluchtfestival Eurosonic Air, een van de topattracties, gratis toegankelijk en daarnaast voor veel Europese muzikanten een belangrijk podium om internationaal door te breken. Binnen het geheel van Eurosonic Noorderslag sponsort GasTerra ook de GasTerra Energy Stage: een gratis toegankelijk podium waar Gronings poptalent zich kan manifesteren.

ASSURED BY KPMG

Interview Edwin Valentijn, initiatiefnemer Infoversum

Groningen is een van de vier plaatsen in Nederland waar sterrenkunde gestudeerd kan worden. *Prof. dr. Edwin A. Valentijn* (62) is een *old hand* van het onderdeel van de Rijksuniversiteit waar sterrenkundig onderzoek wordt verricht, het Kapteyn Instituut. Hij heeft al een lange wetenschappelijke loopbaan in de astronomie achter zich, die hem onder meer naar Genève, München, Madrid en het observatorium op het Canarische Eiland La Palma voerde. In zijn cv is echter meer te vinden dan astronomie. Edwin Valentijn houdt zich tegenwoordig primair bezig met informatietechnologie en is initiatiefnemer van- en drijvende kracht achter het in 2014 geopende Infoversum in Groningen. GasTerra is *founding partner* en hoofdsponsor van dit enige Full Dome 3D Theater in Nederland. Al deze activiteiten blijken in dit vraaggesprek nauw met elkaar verwant.

”

Als ik ergens m'n tanden inzet, laat ik niet snel los

Edwin Valentijn

Waarom astronomie?

‘Ik was van jongs af aan geïnteresseerd in het heelal en de sterren. Mijn vader nam me mee naar buiten in de tijd dat de nachten nog donker waren. Daar leerde ik nadenken over de grote vragen: Waar komen we vandaan? Waar gaan we heen? Dat bracht me er uiteindelijk toe voor de studie sterrenkunde in Leiden te kiezen. Ik ben gepromoveerd op radiosterrenkunde, om precies te zijn op clusters van sterrenstelsels bij prof. Harry van der Laan. Op m’n 26^e kreeg ik een baan bij de ESO, de Europese Zuidelijke Sterrenwacht. Uiteindelijk ben ik in Groningen terechtgekomen. Mij werd gevraagd mee te werken aan de bouw van het Brits/Nederlands/ Spaans observatorium op La Palma. Toen die klus was geklaard ben ik definitief in Groningen aan de slag gegaan. Ik heb me hier onder andere beziggehouden met de ISO, de *Infrared Space Observatory* en het bouwen van een informatiesysteem voor de sterrenwacht in Chili. Kortom, ik ben actief geweest op vele gebieden van de astronomie: optisch, radio, infrarood, in de ruimtevaart en op sterrenwachten.’

Heeft u bijzondere voorkeuren binnen dit uitgebreide vakgebied?

‘Nee, ik ben juist geïnteresseerd in de integratie van de verschillende disciplines. De grootste gemene deler is de informatietechnologie. Het is dan ook niet verrassend dat ik me daar de laatste jaren in heb gespecialiseerd. *Data science* is nu een apart vakgebied geworden.

Op een bepaald moment moesten we een nieuw informatiesysteem bouwen om de almaar groeiende vloedgolf van gegevens te verwerken. Het College van Bestuur zag daar ook veel in en zo ontstond *Target*: een publiek-private samenwerking met als doel Big Data-systemen te creëren. Een groot en belangrijk project van 32 miljoen euro, dat het Samenwerkingsverband Noord-Nederland heeft gesubsidieerd. Een bekend en internationaal gewaardeerd programma als *LifeLines*, waarbij mensen dertig jaar lang worden gemonitord om te onderzoeken hoe ziektebeelden zich in families ontwikkelen, maakt er ook deel van uit. Zelf ben ik de oprichter van de *Target Holding*. Vanuit die constellatie en de opdracht van de universiteit en SNN dit project te commercialiseren, te “valoriseren” met een lelijk woord, konden we de basis van Target verbreden. Aan de private kant kwamen IBM, Oracle en een aantal MKB’s erbij. De Provincies Groningen en Drenthe bleken ook geïnteresseerd in Target als instrument van kennisverdieping en regionale ontwikkeling en droegen samen een som van 850.000 euro bij.’

Hoe ziet u zichzelf nu? Als astronoom of informatietechnoloog?

‘Als astronoom! Big Data mag dan inmiddels een hot topic zijn, nieuw is het niet. Wij waren daar als sterrenkundigen al volop mee bezig, toen het hele begrip nog uitgevonden moest worden.’

Waar kwam het idee voor een Infoversum vandaan?

‘Tja, hoe gaan die dingen. Ik was met mijn dochter op vakantie in Hamburg, en bezocht daar het Planetarium. Ik dacht toen: dit moeten we ook in Groningen hebben, een verlengstuk van de Big Data-systemen en tegelijkertijd een brug naar het brede geïnteresseerde publiek.

We hadden wat geld. In het kader van de publiek-private samenwerking binnen Target heb ik diverse partijen benaderd. Toen werd het een avontuur. Het is te danken aan de steun om ons heen dat het is gelukt: de RUG, de gemeente, de bouwbedrijven, Rabobank, Rottinghuis, CiG-Central Staal en GasTerra natuurlijk. We hebben veel hobbels moeten nemen, maar tegenover iedere tegenslag stond een steunbetuiging. Ik zou er een jongensboek over kunnen schrijven!’

En alles volgens plan...

‘Dat heeft te maken met een onhebbelijke eigenschap van me. Als ik ergens m’n tanden inzet, laat ik niet snel los. Ik ben er in ieder geval trots op dat het volgens plan en binnen de bouwbegroting is gerealiseerd.’

Voldoet het Infoversum aan uw verwachtingen?

‘Volmondig ja. Zodra we iets speciaals doen, komt het publiek in groten getale. Dat is het hoofddoel en dat gaat fantastisch. We zien dat de mensen tevreden naar buiten gaan. Ik ben blij met die brug naar het brede publiek.’

Heeft het Infoversum ook een waardevolle wetenschappelijk functie?

‘Ja, het is naast een publiekstrekker ook een *discovery theater* voor wetenschappers. We kunnen wetenschappelijke data in 3D projecteren en in de beelden zaken ontdekken die in gewone 2D-afbeeldingen verborgen blijven. Dit bleek tijdens een congres over halstumoren. Die hebben we in 3D geprojecteerd, waar de specialisten erg enthousiast over waren. Met het Rekencentrum van de universiteit werken we voor dit doel volgens een business plan.’

Het Infoversum moet landelijk een zo breed mogelijk publiek bereiken. Ziet u kansen om ook de niet-Groningers naar het Infoversum te halen?

‘Zeker. We willen het Infoversum promoten als een nieuw medium, en tegelijkertijd het theaterkarakter behouden. Spannende dingen doen met het publiek, daar gaat het om. Daarom zijn we ook zo blij met de samenwerking met de energiepartijen in het Noorden: GasTerra, NAM en Gasunie.’

Welke rol ziet u hierbij voor uzelf?

‘Ik wil meer afstand nemen van de organisatorische zaken en me uiteindelijk vooral met de content bezighouden. Zo ben ik nu bezig met een filmproject dat als werktitel *The powers of two* heeft. Het idee is gebaseerd op *The powers of ten* uit 1977, een film die ons naar de grenzen en het ontstaan van het heelal brengt. *The powers of two* verwijst naar de digitale wereld en moet

over het informatie-universum gaan. Het heelal is immers een grote informatiemachine. Thema's als wie zijn wij, waar komen wij vandaan en wat is de rol van het heelal komen er ook in aan de orde.'

Weer terug bij die jongen van 16 die met zijn vader naar de sterren keek?

'Precies.'

Assurance-rapport

GasTerra publiceert ieder jaar een jaarverslag. Dit jaarverslag heeft betrekking op het kalenderjaar 2014. Ten opzichte van het voorgaande jaarverslag (over kalenderjaar 2013, publicatiedatum 13 februari 2014) hebben zich geen significante veranderingen voorgedaan wat betreft reikwijdte, afbakening, formulering en toegepaste meetmethoden.

Het jaarverslag 2014 is opgesteld aan de hand van de vierde generatie richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving (GRI G4). We rapporteren hierbij op core-niveau. Daarnaast rapporteren we in overeenstemming met de wettelijke eisen voor jaarverslaggeving uit Boek 2 BW Titel 9, art. 391. In de GRI index staat welke GRI-indicatoren de onderneming in haar verslag opgenomen heeft. Vervolgens heeft KPMG dit geverifieerd.

ASSURED BY KPMG

Onafhankelijk Assurance-rapport

Aan de lezers van het Jaarverslag 2014 van GasTerra B.V.

De directie van GasTerra B.V. (verder te noemen 'GasTerra') heeft ons verzocht de informatie in de onderdelen Gas, Groen en Groningen in het Jaarverslag 2014 aangegeven met het icoon (verder te noemen: 'het Jaarverslag') te beoordelen. De directie van GasTerra is verantwoordelijk voor het opstellen van het Jaarverslag, inclusief het bepalen van de te rapporteren materiële onderwerpen. Het is onze verantwoordelijkheid een assurance-rapport bij genoemde onderdelen van het Jaarverslag te verstrekken.

Context en reikwijdte

Onze opdracht was gericht op het verschaffen van een beperkte mate van zekerheid of de informatie in de onderdelen Gas, Groen en Groningen in het Jaarverslag, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is weergegeven in overeenstemming met de verslaggevingcriteria. We verstrekken geen zekerheid bij de haalbaarheid van de doelstellingen, verwachtingen en ambities van GasTerra. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan de werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. Om een grondig inzicht in de financiële resultaten en financiële positie van GasTerra te verkrijgen, dient de lezer het hele Jaarverslag te lezen.

Verslaggevingcriteria

GasTerra hanteert voor het Jaarverslag de wettelijke verslaggevingseisen uit artikel 391 Titel 9 Boek 2 BW. Voor de MVO-informatie in het Jaarverslag past GasTerra de Sustainability Reporting Guidelines (G4) van het Global Reporting Initiative (GRI) toe.

Assurance standaard

We hebben onze opdracht uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000 "Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie". Op basis van deze standaard is het onder andere vereist dat de leden van het assuranceteam over de specifieke kennis, vaardigheden en vaktechnische bekwaamheden beschikken die nodig zijn om de informatie in het Jaarverslag te kunnen begrijpen, de vereiste assurance-informatie daarover te kunnen identificeren en verzamelen alsmede dat die leden voldoen aan de vereisten van de Ethische Code voor Professionele Accountants van IFAC, inclusief onafhankelijkheid.

Uitgevoerde werkzaamheden

We hebben ondermeer de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het uitvoeren van een risicoanalyse, waaronder een media- analyse ter verdieping van ons inzicht in de relevante onderwerpen voor GasTerra gedurende de rapportageperiode.
- Het evalueren van de opzet en implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling en –verwerking voor de informatie in het Jaarverslag.
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor de strategie, beleid, communicatie, implementatie en rapportage.
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het jaarverslag.
- Op basis van deelwaarnemingen interne en externe documentatie beoordeeld om te bepalen of de informatie in het Jaarverslag adequaat is onderbouwd.

Tijdens ons onderzoek hebben wij de noodzakelijke wijzigingen in het Jaarverslag besproken met GasTerra en hebben wij vastgesteld dat deze wijzigingen adequaat zijn verwerkt in de definitieve versie.

Conclusie

Uit onze werkzaamheden, zoals hierboven omschreven, is niet gebleken dat de informatie in de onderdelen Gas, Groen en Groningen in het Jaarverslag 2014 aangegeven met het icoon

niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is weergegeven in overeenstemming met de verslaggevingcriteria.

Amstelveen, 12 februari 2015

KPMG Sustainability,

onderdeel van KPMG Advisory N.V.

Drs. W.J. Bartels RA, Partner

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van GasTerra B.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening over 2014 van GasTerra B.V. te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de winst-en-verliesrekening over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van GasTerra B.V. per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Groningen, 12 februari 2015

KPMG Accountants N.V.

J.F.G. Morsink RA

Begrippenlijst

ACER

Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Europees toezichthouder op de gasmarkt.

ACM

Autoriteit Consument & Markt, Nederlands toezichthouder die marktregels handhaaft en zorgt voor een goede en eerlijke marktwerking.

Allocatie

Toewijzing van energiehoeveelheden aan verschillende gebruikers van het gastransportnet.

Balancering

Het in evenwicht houden van de gasstromen in het gastransportnet.

Biogas

Gas dat door vergisting van afval en mest of door vergassing van biomassa ontstaat.

CAM

Capacity Allocation Mechanism, Europese netcode waarin staat dat entry- en exit-transportcapaciteit als één gebundeld product moet worden aangeboden op veilingen.

Churn-rate

Het aantal keren dat een fysiek geleverde kubieke meter aardgas is verhandeld.

CMP

Congestion Management Procedures, Europese procedureregels voor congestiemanagement.

CNG

Compressed Natural Gas, aardgas dat na compressie geschikt is gemaakt om te worden gebruikt als motorbrandstof.

Commercial Paper programma

Een verhandelbare kortlopende schuldbekentenis.

Compliance

Naleving van de geldende wet- en regelgeving.

Congestie

Ophoping in- of verstopping van het transportnet.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation, Europese verordening om de handel in OTC-derivaten (Over The Counter: waarbij partijen buiten de beurs om rechtstreeks zaken met elkaar doen) transparanter en veiliger te maken.

Energietransitie

Overgang van energie uit fossiele brandstoffen naar energie uit duurzame bronnen.

Footprint

Uitstoot in CO₂-equivalenten die verband houdt met het handelen van een persoon of organisatie.

Gaspool

Duitse virtuele handelsmarkt voor aardgas.

Gestructureerd product

Product toegesneden op de behoefte van de klant, waarbij naar wens flexibiliteit en/of profilering aan de levering kan worden toegevoegd.

Governance

Wijze van bestuur en toezicht.

GRI

Global Reporting Initiative, wereldwijde richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving.

Groen gas

Opgewerkt biogas met dezelfde kwaliteitseigenschappen als conventioneel aardgas.

Groningen-afnameplafond

Door de overheid ingestelde beperking voor inkoop van aardgas uit het Groningenveld. GasTerra is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Groningen-productieplafond

Door de overheid ingestelde beperking voor de winning van aardgas uit het Groningenveld. NAM is verantwoordelijk voor de uitvoering.

GTS

Gas Transport Services, netbeheerder en dochteronderneming van Gasunie.

H-gas

Hoogcalorisch gas, aardgas dat relatief weinig stikstof bevat, waardoor de verbrandingswaarde hoger is dan bij andere soorten aardgas.

HSE

Health, Safety and Environment, overkoepelende term voor zaken die vallen onder gezondheid, veiligheid en milieu.

Hub

Een (virtuele) marktplaats binnen een marktgebied waar aanbieders en afnemers gas overdragen/verhandelen.

Kleineveldenbeleid

Overheidsbeleid gericht op de bevordering van de productie van aardgas uit de kleinere gasvelden in Nederland.

L-gas

Laagcalorisch gas, aardgas dat relatief veel stikstof bevat, waardoor de verbrandingswaarde lager is dan bij andere soorten aardgas.

LNG

Liquefied Natural Gas, ook wel vloeibaar aardgas genoemd.

Materiële onderwerpen

Dit zijn significante economische, milieu-gerelateerde en sociale onderwerpen die van invloed zijn op een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering.

MiFID

Markets in Financial Instruments Directive, Europese beleggingsrichtlijn om beleggers en de integriteit van de financiële markten te beschermen, om eerlijke, transparante, efficiënte en geïntegreerde financiële marktwerking te bevorderen en om de Europese beurshandel en beleggingsmarkt verder te harmoniseren.

Milieuplan Industrie

MPI, programma dat GasTerra industriële klanten aanbiedt om inzicht te krijgen in het energieverbruik, aangevuld met technische ondersteuning op het gebied van energie-efficiencyverbetering, procesoptimalisatie en verduurzaming.

MVO

Het bewust richten van de ondernemingsactiviteiten op waardecreatie op langere termijn in de dimensies *people*, *planet* en *profit*, gecombineerd met de bereidheid de dialoog met de samenleving aan te gaan.

NCG

NetConnect Germany, Duitse virtuele handelsmarkt voor aardgas.

Netwerkcodes

Europese codes rondom het transport van aardgas, waarin de regelgeving uit het Derde Energiepakket is uitgewerkt.

NGO

Non-gouvernementele organisatie, onafhankelijke organisatie die zich richt op een maatschappelijk belang.

OTC-handel

Over The Counter-handel, waarbij partijen buiten de beurs om rechtstreeks zaken met elkaar doen.

Prijsmarker

De referentie voor de vorming van de prijs van het aardgas.

PRISMA

Europees boekingsplatform voor transportcapaciteit.

REMIT

Regulation in Energy Markets Integrity and Transparency, Europese verordening voor de energiesector waarin staat dat handel met voorkennis en marktmanipulatie verboden zijn.

SBU

Standard Bundled Units, standaardhoeveelheid waarin gehandeld wordt.

Schaliegas

Aardgas dat gewonnen wordt uit een dicht soort gesteente.

SOAP

Sociaal, organisatie, ARBO, personeel; speciale OR-commissie van GasTerra.

Stakeholders

Belanghebbende partijen, partijen waarvan de belangen mogelijk worden beïnvloed door de activiteiten van GasTerra, of partijen die zelf invloed uitoefenen op de belangen van GasTerra.

TSO's

Transition System Operators, beheerders van het landelijke transportnet.

TTF

Title Transfer Facility, virtuele handelsmarkt voor gas in Nederland.

Virtuele handelsmarkt

Beurs waar een product wordt verhandeld.

Virtuele Opslag Dienst (VOD)

Dienst die GasTerra aanbiedt, waarbij marktpartijen virtueel 1,95 miljard m³ opslagruimte voor aardgas kunnen contracteren.

GRI index

General disclosures

Categorie	Nr	GRI-beschrijving	Onderdeel	Externe assurance
Strategie en analyse	G4 1	Een verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie.	Voorwoord	X
	G4 2	Beschrijving van belangrijke gevolgen, risico's en mogelijkheden.	Visie Gas Visie Groen Visie Groningen	X X X
	G4 3	Naam van de organisatie.	Over GasTerra	X
Organisatie- profiel	G4 4	Voornaamste merken, producten en/of diensten.	Over GasTerra	X
	G4 5	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie.	Over GasTerra	X
	G4 6	Het aantal landen waar de organisatie actief is en namen van landen met ofwel grootschalige activiteiten, ofwel met specifieke relevantie voor de duurzaamheidskwesties die in het verslag aan de orde komen.	Levering en verkoop Inkoop virtuele handelsplaatsen en het buitenland Ketenbeheer upstream	X X X
	G4 7	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm.	Governance	X
	G4 8	Afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren die worden bediend en soorten klanten/begunstigden).	Levering en verkoop	X
	G4 9	Omvang van de verslaggevende organisatie.	Samenvatting financiële resultaten Personeel en organisatie Jaarrekening	X X X
	G4 10	a. Aantal werknemers naar type arbeidscontract en geslacht. b. Aantal werknemers met een vast dienstverband per werknemerscategorie en geslacht. c. Totaal personeelsbestand uitgesplitst naar werknemers en andere hulppersonen en geslacht. d. Totaal personeelsbestand naar regio en geslacht. e. Percentage werkzaamheden van de organisatie dat wordt uitgevoerd door personen die juridisch als zelfstandige worden aangemerkt of door andere personen dan de eigen werknemers/hulppersonen, werknemers/hulppersonen van toeleveranciers daaronder begrepen. f. Significante schommelingen in het aantal werknemers.	Formatie en bezetting Opleiding en loopbaanontwikkeling	X X
	G4 11	Percentage van het totale aantal werknemers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt.	Cao en pensioen	X
	G4 12	Beschrijving van de toeleveringsketen van de organisatie.	Ketenbeheer	X
	G4 13	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode wat betreft omvang, structuur, eigendom of leveringsketen van de organisatie.	Leeswijzer	X
	G4 14	Uitleg over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie.	Governance	X
	G4 15	Extern ontwikkelde economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten, principes of andere initiatieven die door de organisatie worden onderschreven.	Ketenbeheer	X
	G4 16	Lidmaatschappen van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en nationale en internationale belangenorganisaties.	Voorwoord Ketenbeheer Wetgeving Nederland Kennis delen Nevenfuncties Directieleden en hoofd- en nevenfuncties Commissarissen GasTerra	X X X X X X
Vaststelling van materiële onderwerpen en afbakening	G4 17	a. Overzicht van alle ondernemingen die in de geconsolideerde jaarrekening of vergelijkbare stukken zijn opgenomen. b. Overzicht van alle in de geconsolideerde jaarrekening of vergelijkbare stukken opgenomen ondernemingen die niet onder dit verslag vallen.	Jaarrekening	X
	G4 18	a. Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag. b. Uitleg van de door de organisatie gehanteerde uitgangspunten voor het bepalen van de inhoud van het verslag.	Leeswijzer Stakeholderdialoog	X X
	G4 19	Overzicht van alle materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld.	Materiële onderwerpen	X
	G4 20	Vermeld voor elk materieel onderwerp de afbakening binnen de organisatie.	Ketenbeheer Compliance Kennis delen Materiële onderwerpen	X X X X
	G4 21	Vermeld voor elk materieel onderwerp de afbakening buiten de organisatie.	Materiële onderwerpen	X
	G4 22	Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering.	Leeswijzer	X
	G4 23	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslagperiodes ten aanzien van reikwijdte en afbakening.	Materiële onderwerpen	X
	G4 24	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken.	Stakeholderdialoog	X
	G4 25	Basis voor inventarisatie en selectie van belanghebbenden die moeten worden betrokken.	Stakeholderdialoog	X
	G4 26	Benadering voor het betrekken van belanghebbenden, waaronder de frequentie van het overleg per type en groep belanghebbenden en of zij specifiek zijn betrokken in het kader van het verslaggevingsproces.	Stakeholderdialoog	X
Stakeholder betrokkenheid	G4 27	De belangrijkste onderwerpen en vraagstukken die uit het overleg met belanghebbenden naar voren zijn gekomen en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd, onder mee via haar regelgeving. Vermeld per onderwerp/vraagstuk door welke groep belanghebbenden dit naar voren is gebracht.	Stakeholderdialoog	X
	G4 28	Verslagperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft.	Leeswijzer	X
	G4 29	Datum van het meest recente, vorige verslag.	Leeswijzer	X
Verslagprofiel	G4 30	Verslaggevingscyclus.	Leeswijzer	X
	G4 31	Contactpersoon voor vragen over het verslag of de inhoud daarvan.	Contact	X
	G4 32	a. De gekozen 'in overeenstemming met'-optie. b. De GRI-inhoudsopgave voor de gekozen optie.	Leeswijzer GRI-tabel Onafhankelijk Assurance-rapport KPMG Sustainability	X X X
	G4 33	Beleid en huidige praktijk met betrekking tot het verkrijgen van externe assurance voor het verslag.	Governance Leeswijzer	X X
	G4 34	De bestuursstructuur van de organisatie, met inbegrip van commissies die onder het hoogste bestuurslichaam vallen.	Governance Bericht Raad van Commissarissen	X
	G4 35	Beschrijving van de door de organisatie gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen, zoals een gedragscode.	Over GasTerra Interne gedragscodes en procedures	X X
	G4 36			

Specific disclosures

Materiële onderwerpen	DMA en indicatoren	Onderdeel	Externe assurance
Financiële resultaten	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Samenvatting financiële resultaten	X
	G4-EC1 Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd.	Jaarrekening	X
	G4-EC8 Indirecte economische impact.	Visie Gas Visie Groningen Personeel en organisatie Sponsoring	X X X X
Positie van gas in de energiemix	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Visie Gas Visie Groen Kennis delen	X X X
Educatie	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Visie Groen Kennis delen	X X
Compliance	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Risico's en risicobeheersing	X
Verantwoord ketenbeheer upstream	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Ketenbeheer	X
	G4-SO10 Significante bestaande en potentiële negatieve impact voor de samenleving in de keten, alsmede de getroffen maatregelen.	Ketenbeheer upstream	X

ASSURED BY KPMG

Contact

Heeft u naar aanleiding van dit jaarverslag vragen of opmerkingen? Dan kunt u contact opnemen met de Afdeling Communicatie via e-mail of telefoon.

E-mail: communicatie@gasterra.nl

Telefoonnummer: 050-364 8826.

GasTerra B.V.

Postadres

Postbus 477

9700 AL Groningen

Nederland

Bezoekadres

Stationsweg 1

9726 AC Groningen

Nederland

www.gasterra.nl